

Засновники: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади. Заснований у 2005 р. Видається щомісяця. Відповідальний редактор Л. Чуприна, канд. наук із соц. комунікацій. Упорядник О. Натаров. Адреса редакції: НБУВ, Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03. E-mail: siaz2014@ukr.net, <http://nbuviar.gov.ua/> Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 1390 від 11.06.2003 р.

Шляхи розвитку української науки

Інформаційно-аналітичний бюлетень
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

№ 5 (143) травень 2018

У номері:

- *Указ Президента України «Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня науки»*
- *Scopus Awards Ukraine 2018*
- *XII Всеукраїнський фестиваль науки*
- *Підсумки симпозіуму за проектом Evidenz*
- *Бібліотека цифрової науки*

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2018

Київ 2018

ЗМІСТ

ХІІ Всеукраїнський фестиваль науки.....	3
Наукові здобутки як фундамент програми урядових звершень.....	6
Міжнародне співробітництво	6
Наука – виробництву	8
Наукові конференції, наради та інші організаційні заходи.....	10
Наукова діяльність у ЗВО	17
До річниці Національної академії наук України: віхи історії і сьогодення....	18
Оцінки ефективності науки в Україні.....	19
Перспективні напрями наукових досліджень	21
Проблеми стратегії розвитку України	22
Наука і влада.....	23
Суспільні виклики і потреби.....	28
Українська наука і проблеми формування інформаційного суспільства..	28
Міжнародний досвід.....	30
Формування та впровадження інноваційної моделі економіки	31
Міжнародний досвід.....	34
Проблеми енергозбереження	36
Міжнародний досвід.....	37
Зарубіжний досвід організації наукової діяльності.....	38
Критичні зауваження та протестні акції.....	40
Нові надходження до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	41
ДОДАТКИ.....	47

Орфографія та стилістика матеріалів – авторські

ХІІ Всеукраїнський фестиваль науки

18.05.2018

Вітання Президента України Петра Порошенка працівникам наукової сфери України

Працівникам наукової сфери України ([Національна академія наук України](#)).

Шановні друзі!

Щиро вітаю Вас із професійним святом – Днем науки.

Для Української держави наука, без сумніву, є надзвичайно важливою, адже нові знання і їх практичне застосування стають визначальними чинниками обороноздатності країни, її незалежності та територіальної цілісності в умовах російської агресії, економічного успіху й соціокультурного поступу.

І якщо ми справді прагнемо бути частиною європейської спільноти та розвиненого світу в цілому – маємо повсякчас підтримувати вітчизняних вчених, їх устремління до оновлення наукової сфери на демократичних засадах, ширше залучення молодих талантів. У цьому напрямі вже зроблено конкретні кроки – почала діяти Національна рада України з питань розвитку науки і технологій, створюється Національний фонд досліджень України. Вагомим внеском у реформування наукової сфери стане якнайшвидша імплементація нової редакції Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Вірю, що ваша подвижницька праця, високий професіоналізм і наполегливість стануть основою для прогресивних змін та трансформацій, якісно нового рівня ефективності фундаментальних і прикладних досліджень та приведення української науки у відповідність до викликів часу й очікувань суспільства.

Зичу кожному, хто присвятив себе шляхетній справі наукового пошуку, міцного здоров'я, миру та нових звершень в ім'я України.

Петро ПОРОШЕНКО

18.05.2018

Привітання президента Національної академії наук України академіка НАН України Бориса Патона з нагоди Дня науки

Дорогі колеги, вчені та всі, чий життя пов'язане з наукою! ([Національна академія наук України](#)).

Сердечно вітаю вас із професійним святом – Днем науки!

«Дайте мені точку опору – і я зрушу Землю», – так нібито говорив давньогрецький дослідник і винахідник Архімед. Перефразовуючи його, можна сказати: дайте мені досягнення сучасної науки – і я зміню світ. Нові знання й нові технології, створені на основі цих знань, справді дають змогу суттєво впливати на наше безпосереднє буття і, водночас, зазирати у віддалені куточки Всесвіту.

Науковий пошук – процес невпинний і захопливий. Той, кого розумні книги, експерименти й розрахунки привабили в дослідницький фах, погодиться зі мною. У того, хто знайомий із наукою лише опосередковано, цей майже дитячий захват від відкриття невідомого й, здається, неосяжного й недосяжного – ще попереду. Але нікого вона не залишає байдужим. І це зрозуміло, адже тим, ким ми нині є, і тим, що ми маємо і як ми живемо, ми завдячуємо науці та науковцям.

Серед українців чимало блискучих учених, зусиллями яких свого часу було вибуковано та вибуковується зараз шлях до нашого добробуту й комфорту. Результати їхньої напруженої щоденної праці часто непомітні і, на жаль, нецікаві суспільству та владі. Проте не полишаю сподівань, що такий стан справ є минулим і науковці неодмінно дочекаються шанобливого ставлення до себе та справи свого життя. Адже інтелектуальний потенціал нашої держави все ще досить високий, і – заради розвитку України, прогресу цивілізації, заради прийдешніх поколінь – ми не маємо права його втратити.

Всій українській науковій громаді, всім, хто марить наукою і не уявляє себе без неї, щиро зичу міцного здоров'я, щастя, творчого натхнення для нових звершень та успішної професійної самореалізації! Майбутнє – у ваших руках.

З глибокою повагою, Президент Національної академії наук України академік НАН України Борис Патон

18.05.2018

XII Всеукраїнський фестиваль науки: відкриття

18 травня в Інституті електрозварювання імені Є. О. Патона НАН України відбулось відкриття XII Всеукраїнського фестивалю науки.

[Докладніше див. додаток 1](#)

25.05.2018

Урочисте засідання Ради Донецького наукового центру НАН України та МОН України і Ради ректорів вищих навчальних закладів Донецької та Луганської областей, присвячене Дню науки

З нагоди Дня науки й у рамках XII Всеукраїнського фестивалю науки в Краматорську відбулось урочисте спільне засідання Ради Донецького наукового центру НАН України і МОН України (ДНЦ) і Ради ректорів вищих навчальних закладів (ВНЗ) Донецької та Луганської областей.

[Докладніше див. додаток 2](#)

Урочисте засідання представників наукової громадськості Львівщини з нагоди Дня науки в Україні

У Національному університеті «Львівська політехніка» відбулось урочисте засідання представників наукової громадськості Львівщини з нагоди Дня науки.

[Докладніше див. додаток 3](#)

17.05.2018

День аспіранта. Семінар-практикум для аспірантів наукових установ та вищих навчальних закладів

17 травня в рамках XII Всеукраїнського фестивалю науки в НБУВ відзначили День аспіранта. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського проводить традиційний День аспіранта шляхом проведення семінару-практикуму для аспірантів третього року навчання у приміщенні читального залу Фонду Президентів України ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Для аспірантів виступили: зі вступним словом – А. Шеремет, пров. бібліотекар, сектору соціокультурних комунікацій Інституту бібліотекознавства; А. Колесніченко, н. с. відділу науково-бібліографічної інформації розпочала семінар-практикум з теми: Методичні рекомендації щодо оформлення дисертаційної роботи; О. Дудник, канд. іст. наук, с. н. с. відділу науково-бібліографічної інформації виступив за темою: Бібліографічні посилання: стилі і правила; А. Жабін, м. н. с. відділу науково-бібліографічної інформації, презентував тему: Електронні бази даних передплачені НБУВ. Наукові ресурси на порталі НБУВ і засоби використання та пошук джерел інформації для наукової роботи репрезентувала Л. Коновал, м. н. с. Інституту інформаційних технологій.

17.05.2018

Всеукраїнський науково-практичний семінар «Джерела та історіографія про трансформаційні процеси в освітньому просторі України (1991–2017)»

16 травня в рамках Всеукраїнського фестивалю науки в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського за сприяння Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України відбувся Всеукраїнський науково-практичний семінар «Джерела та історіографія про трансформаційні процеси в освітньому просторі України (1991–2017)» ([Національна академія педагогічних наук України](#)).

У заході взяли участь провідні вчені наукових установ НАПН України, науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти різних регіонів України, музейні фахівці, докторанти, аспіранти, студенти та ін.

Наукові здобутки як фундамент програми урядових звершень

Міжнародне співробітництво

30.05.2018

Україна та Ізраїль відновлять співпрацю і двосторонні наукові проекти, які було призупинено ще в 2008 році, – Лілія Гриневич зустрілася з Міністром науки і технологій Ізраїлю

Робота українсько-ізраїльського Комітету з науково-технічного співробітництва та проведення спільного конкурсу дослідних проектів – Україна й Ізраїль відновлюють співпрацю, яку було призупинено ще в 2008 р.

[Докладніше див. додаток 4](#)

23.05.2018

Спільні дослідження планетарних процесів з Туреччиною та Канадою – Україна домовилася про нові міжнародні проекти в Антарктиці та Арктиці

Уже наступного року до досліджень на українській антарктичній станції Академік Вернадський можуть долучитися канадські та турецькі вчені. Натомість українські науковці отримають можливість працювати на канадських станціях в Арктиці та використовувати логістичні можливості Туреччини в Антарктиці.

[Докладніше див. додаток 5](#)

29.05.2018

Українські науковці вперше виконуватимуть проект європейської ініціативи Clean Sky 2

Український консорціум вперше виконуватиме науково-дослідний проект у галузі авіації за програмою «Clean Sky 2», яка реалізується в межах програми ЄС Горизонт 2020.

[Докладніше див. додаток 6](#)

08.05.2018

Університет з Іспанії (University of Jaén – UJA) пропонує виступити приймаючою установою за напрямком «Індивідуальні стипендії» Програми імені Марії Склодовської-Кюрі для дослідників із науковим ступенем кандидата наук

Університет з Іспанії (University of Jaén – UJA) пропонує виступити приймаючою установою за напрямком «Індивідуальні стипендії» Програми імені Марії Склодовської-Кюрі для дослідників із науковим ступенем кандидата наук ([Національна академія наук України](#)).

Сторінка Конкурсу: [MARIE SKŁODOWSKA-CURIE INDIVIDUAL FELLOWSHIPS Call for Applications 2018](#).

Перелік потенційних кураторів з UJA: <https://goo.gl/xzHoRk>.

По додаткову інформацію звертайтеся до контактної особи – п. Ньєвес Муньос Гарсії:

Nieves Muñoz García

Gestora de Proyectos Internacionales

mnmunoz@ujaen.es

Universidad de Jaén

Oficina de Proyectos Internacionales (SGI)

Edificio Rectorado (B1), Dependencia 027

Campus Las Lagunillas, 23071 Jaén | Tlf.: (+34) 953211797 | ofipi@ujaen.es.

Королівське товариство Канади (the Royal Society of Canada – RSC) оголошує [конкурс на отримання грантів](#) для здійснення дослідницьких візитів з метою наукової роботи в канадських науково-дослідних установах строком до 2 місяців для вчених НАН України віком до 45 років. [Curriculum Vitae \(Інститут фізіології ім.О.О.Богомольця НАН України\)](#).

21.05.2018

Нове видання українських та угорських цивілістів

Світ побачила спільна праця фахівців Київського університету права НАН України та Дебреценського університету (Угорщина) – «Актуальні проблеми цивілістики (на прикладі України та Угорщини)»

[Докладніше див. додаток 7](#)

Наука – виробництву

30.05.2018

Засідання Президії НАН України

Президія НАН України заслухала і обговорила доповідь завідувача відділу плазмово-шлакової металургії Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України члена-кореспондента НАН України В. Шаповалова «Наукові основи дугових адитивних технологій у спецелектрометалургії та електрозварюванні».

[Докладніше див. додаток 8](#)

Сльська Г., академік НАН України, доктор біологічних наук, професор, директор Інституту молекулярної біології і генетики НАН України

Про результати виконання комплексної науково-технічної програми НАН України «Сенсорні прилади для медико-екологічних та промислово-технологічних потреб: метрологічне забезпечення та дослідна експлуатація» (Стенограма наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 14 лютого 2018 року) // Вісник Національної академії наук України. – 2018. – № 4. – С. 29–40.

У доповіді наведено найголовніші результати, отримані під час виконання комплексної науково-технічної програми НАН України «Сенсорні прилади для медико-екологічних та промислово-технологічних потреб: метрологічне забезпечення та дослідна експлуатація», обговорено ряд важливих питань, які стосуються створення сенсорних приладів, проведення їх сертифікації та метрологічної атестації.

[Докладніше див. додаток 9](#)

Крючин А., член-кореспондент НАН України, доктор технічних наук, професор, заступник директора Інституту проблем реєстрації інформації НАН України

Високопрецизійні мікропризмові структури і перспективи їх широкомасштабного застосування (За матеріалами наукової доповіді на

засіданні Президії НАН України 28 лютого 2018 року) // Вісник Національної академії наук України. – 2018. – № 4. – С. 45–52.

У доповіді наведено результати досліджень з розроблення мікропризмових структур та проаналізовано можливості їх використання у сучасних лазерних і світлодіодних системах і офтальмології. В Інституті проблем реєстрації інформації НАН України розробляють штучно сформовані і особливим чином структуровані середовища – метаматеріали, використання яких дозволяє створювати оптичні елементи та пристрої з унікальними властивостями. Метаматеріали синтезують введенням у природний матеріал різних періодичних структур з найрізноманітнішими геометричними формами. Сьогодні в прецизійному приладобудуванні, машинобудуванні та медицині дедалі більше застосовують високоточні деталі з мікроструктурованими поверхнями, наприклад лінзи і призми Френеля, світлоповертальні елементи.

[Докладніше див. додаток 10](#)

16.05.2018

Протягом 5-8 років Україна може збільшити валове виробництво зернових до 100 млн тонн, – Ярослав Гадзало

Що таке НААН сьогодні – архаїзм, збиткове держпідприємство чи ефективний гравець агроринку? На ці та інші відповідає президент Академії Я. Гадзало.

[Докладніше див. додаток 11](#)

14.05.2018

В Україні з'являться нові сорти яблунь, імунні до парші й стійкі до борошнистої роси – НААН

Найближчим часом до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні додадуть сорти яблунь Малуша, Паланка, Дміана, Берегиня, Дожниця та Соломія. Ці новинки селекції Інституту садівництва НААН імунні до парші й стійкі до борошнистої роси. У 2017 р. Державний реєстр сортів також було доповнено імунними сортами яблуні Настя та Тодес. Вирощування новинок є економічно вигіднішим, оскільки для отримання високоякісної продукції необхідна менша кількість фунгіцидів, зазначають спеціалісти Інституту садівництва. Також нові сорти можна вирощувати за органічними технологіями. Вони скороплідні, високоврожайні, зимостійкі й придатні для створення інтенсивних садів ([Національна академія аграрних наук України](#)).

Наукові конференції, наради та інші організаційні заходи

18.05.2018

Конкурс на здобуття премії Нобелівського фонду сталого розвитку

Національний номінаційний комітет України з премії Нобелівського фонду сталого розвитку оголошує конкурс на здобуття премії за 2018 р.

[Докладніше див. додаток 12](#)

22.05.2018

Перша міжнародна конференція «Стан та перспективи співпраці Україна – ЦЕРН»

У Харкові вперше в Україні відбулася міжнародна конференція «Стан та перспективи співпраці Україна – ЦЕРН», приурочена до 100-річчя Національної академії наук України і Дня науки.

[Докладніше див. додаток 14](#)

01.06.2018

У Київському університеті права НАН України пройшла Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання права інтелектуальної власності» за участі науковців з України, Ізраїлю та Швейцарії

Учасники наукового форуму обговорили важливі теоретичні та практичні проблеми інтелектуальної власності.

[Докладніше див. додаток 13](#)

16.05.2018

Інноваційні розробки молоді – сучасному землеробству

15 травня 2018 року в Інституті зрошуваного землеробства НААН відбулася науково-практична конференція молодих учених на тему: «Інноваційні розробки молоді – сучасному землеробству», присвячена Дню науки ([Національна академія аграрних наук України](#)).

Під час заходу обговорили актуальні питання розвитку аграрного сектору, зокрема впровадження інноваційних ресурсозберігаючих розробок в агропромислове виробництво України. Молоді науковці представили результати досліджень з питань меліорації, зрошуваного землеробства; родючості та охорони ґрунтів; збереження водних ресурсів; органічного землеробства тощо. Загалом участь у конференції взяли близько 50

аспірантів та наукових співробітників науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів різних регіонів України.

22.05.2018

В Інституті металофізики імені Г. В. Курдюмова НАН України відбувся дитячий науковий фестиваль – «Свято науки»

Фестиваль організований Інститутом металофізики імені Г. В. Курдюмова НАН України та Київським академічним університетом НАН України та МОН України.

[Докладніше див. додаток 15](#)

22.05.2018

Медичні пікніки в Києві

У столичному Парку імені Тараса Шевченка в межах «Року науки в Києві» відбулися Медичні пікніки, до якого долучились і вчені академічних наукових установ.

[Докладніше див. додаток 16](#)

18.05.2018

Лауреати I Всеукраїнського бібліотечного «Біографічного рейтингу 2017»

Імена переможців оголосили під час підбиття підсумків Рейтингу на урочистій церемонії, яка відбулася у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського.

[Докладніше див. додаток 17](#)

04.05.2018

В НАН Беларуси состоялось заседание организационного комитета по подготовке и проведению празднования 25-летия Международной ассоциации академий наук

4 мая 2018 г. в НАН Беларуси состоялось заседание организационного комитета по подготовке и проведению празднования 25-летия Международной ассоциации академий наук. Планируется, что основные торжества пройдут 20–21 сентября 2018 г. на базе НАН Беларуси. В Минск приедут руководители академий наук стран СНГ, ведущих зарубежных академий, известные ученые ([Национальная академия наук Беларуси](#)).

На совещании подробно рассмотрен план праздничных мероприятий. Так, обсуждалось проведение юбилейной Сессии МААН, Международной научной конференции «Межакадемическое взаимодействие и актуальные вызовы современности», заседание Научных советов МААН. По итогам вышеназванной конференции будет издан сборник научных докладов. К торжествам будет подготовлено издание «25 лет Международной ассоциации академий наук».

30.05.2018

Засідання Президії НАН України

На черговому засіданні Президії НАН України члени Президії НАН України та запрошені заслухали й обговорили наукові повідомлення молодих учених.

[Докладніше див. додаток 18](#)

24.05.2018

Бондар Н., Стамбол І., Супронюк О.

Міжнародна наукова конференція «Сто років академічної славістики в Україні: здобутки і перспективи»

З нагоди Дня слов'янської писемності і культури в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відбулась міжнародна наукова конференція «Сто років академічної славістики в Україні: здобутки і перспективи».

[Докладніше див. додаток 19](#)

17.05.2018

Семінар «Методи підвищення ефективності національної науки. Розвиток наукових журналів. Відкритий доступ»

У ДНТБ України відбувся семінар «Методи підвищення ефективності національної науки. Розвиток наукових журналів. Відкритий доступ».

[Докладніше див. додаток 20](#)

14.05.2018

Хемчян І.

Науково-методичний семінар для бібліотек наукових установ НАПН України

Проведено науково-методичний семінар для спеціальних наукових бібліотек установ НАПН України «Бібліотечно-інформаційне забезпечення наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології».

[Докладніше див. додаток 21](#)

16.05.2018

Як зробити українську науку відкритою: у Києві провели круглий стіл серед молодих вчених

Розробка політики реформування науки та вищої освіти має відбуватися відповідно до концепції «Відкритої науки». Про це йшлося під час круглого столу, який 16 травня 2018 р. провели у Національному педагогічному університеті імені М. Драгоманова ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Під час зустрічі представники українських вишів та молоді вчені обговорили вплив концепції «Відкрита наука» на освіту і науку в Європі та Україні, проблеми академічної мобільності та проект ЄС Еразмус+. Також учасники розказали про досвід публікації молодих вчених у міжнародних журналах <...> Організаторами заходу стали Рада молодих вчених НПУ ім. М. Драгоманова, Асоціація наукових товариств студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених Києва за сприяння Ради молодих учених при МОН та Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Союз обдарованої молоді».

21.05.2018

Міжнародна наукова конференція «Шлях до Європи: польський та український досвід»

В Інституті політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України відбулася міжнародна наукова конференція «Шлях до Європи: польський та український досвід».

[Докладніше див. додаток 22](#)

25.05.2018

Підсумки симпозіуму за проектом Evidenz

У Києві відбувся семінар за проектом Earth Observation Based Information Products for Drought Risk Reduction at the National Level (EvIDENZ) – Інформаційні продукти на основі даних спостереження Землі для зниження ризику посух на національному рівні.

[Докладніше див. додаток 23](#)

25.05.2018

Наукова конференція молодих учених «Актуальні проблеми історії і філософії у дослідженнях молодих учених» (17 травня 2018 року). Прес-реліз

17 травня 2018 р. в стінах Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України відбулася конференція молодих учених «Актуальні проблеми історії і філософії у дослідженнях молодих учених» ([Інститут всесвітньої історії НАН України](#)).

Організаторами заходу виступили Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України та Інститут історії України НАН України. Захід став втіленням намірів наукових установ Національної академії наук України створити простір для молодих учених, де б вони мали можливість здійснювати апробацію результатів своїх наукових досліджень.

Читати більше: <https://goo.gl/vrix1D>.

30.05.2018

НБУВ на VIII Міжнародному фестивалі «Книжковий Арсенал»

На VIII Міжнародному фестивалі «Книжковий Арсенал» відбулася презентація видань «Нові видання Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського з історії книги та книговидавничої справи в Україні: до 100 річчя з дня заснування» і презентація інформаційного проекту «Електронна бібліотека «Україніка»: видавці, книги, користувачі».

[Докладніше див. додаток 24](#)

VIII Міжнародний фестиваль «Книжковий Арсенал»

30 травня 2018 р. представники Центру досліджень соціальних комунікацій НБУВ взяли участь у 8-му Міжнародному фестивалі «Книжковий Арсенал» – інтелектуальній події країни, що об'єднує літературу й мистецтво. На заході були представлені монографічні дослідження з питань сучасних інформаційних технологій, бібліотекознавства в контексті розвитку інформатизації, забезпечення інформаційного суверенітету, політичних процесів в контексті розвитку глобалізації, інформаційної безпеки тощо ([Центр досліджень соціальних комунікацій](#)).

23.05.20185

Відбувся круглий стіл на тему: «Інститут помилування в Україні»

23 травня 2018 р. Національною академією правових наук України разом з Інститутом кримінально-виконавчої служби за підтримки Департаменту з питань помилування Адміністрації Президента України та Пенітенціарної асоціації України проведено круглий стіл на тему: «Інститут помилування в Україні». Захід відбувся на базі Київського регіонального наукового центру Національної академії правових наук України ([Національна академія правових наук України](#)).

Круглий стіл проводиться як спосіб діалогу між представниками наукової спільноти, Київського регіонального центру Національної академії правових наук, Департаменту з питань помилування Адміністрації Президента України, політичними та громадськими діячами, а також практичними працівниками органів та установ виконання покарань. У ході дискусії були обговорені такі питання як аналіз проблем у вітчизняній процедурі помилування та її вдосконалення в Україні з урахуванням міжнародного досвіду.

22.05.2018

20-а Міжнародна науково-технічна конференція «Системний аналіз та інформаційні технології» SAIT 2018

22 травня в залі Адміністративної ради КПІ ім. Ігоря Сікорського відкрилася 20-а Міжнародна науково-технічна конференція «Системний аналіз та інформаційні технології» SAIT 2018 ([Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»](#)).

У роботі конференції взяли участь представники академічних, галузевих дослідницьких установ, вищих навчальних закладів з України, Азербайджану, Грузії, Молдови.

15.05.2018

XVII Міжнародна науково-технічна конференція «Приладобудування: стан і перспективи»

15 травня в КПІ ім. Ігоря Сікорського стартувала XVII Міжнародна науково-технічна конференція «Приладобудування: стан і перспективи». У рамках цього наукового форуму також розпочалася XI Науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Погляд у майбутнє приладобудування» ([Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»](#)).

Загальною метою конференцій є створення можливостей для плідного спілкування представників науково-промислової спільноти в галузі сучасного приладобудування, прецизійних технологій, інтелектуалізації виробництва.

У роботі конференції взяли участь представники промислових підприємств, академічних, галузевих дослідницьких установ, вищих навчальних закладів з 20 міст України, Латвії, Литви, Республіки Білорусь, Польщі, Франції, Венесуели, Іраку та інші.

04.06.2018

Просвітництво – платформа взаємин громадської ініціативи й академічної спільноти Західного наукового центру НАН України і МОН України

У місті Золочеві Львівської області відбувся «Форум громадян Золочева та краю: історична спадщина, сьогоднішня, погляд у завтра» за участі науковців НАН України.

[Докладніше див. додаток 25](#)

29.05.2018

Міжнародна наукова конференція «Волинь' 43: міфи та реальність»

25–26 травня 2018 р. у Луцьку відбулася Міжнародна наукова конференція «Волинь'43: міфи та реальність», співорганізатором якої виступив Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Науковці з України, Литви, представники Генерального Консульства РП у Луцьку обговорили особливості українсько-польських відносин першої половини ХХ ст., насамперед збройний конфлікт на Волині 1943 р. З доповідями виступили науковці Центру дослідження українсько-польських Інституту доктори історичних наук А. Боляновський, М. Литвин ([Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України](#)).

22.05.2018

XV Міжнародна наукова конференція «Археологія заходу України (до 100-річчя від дня народження Олександра Черниша)»

16–18 травня 2018 р. у відділі археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України пройшла щорічна XV Міжнародна наукова конференція «Археологія заходу України (до 100-річчя Олександра Черниша)», присвячена 100-річчю від дня народження Олександра Черниша (1918–1993), доктора історичних наук, професора, українського археолога-

палеолітознавця зі світовим іменем, представника Комісії з палеолітичного житлобудування при Асоціації з вивчення доісторії ЮНЕСКО, члена Комісії з вивчення четвертинного періоду (INQUA), дослідника найдавніших всесвітньовідомих поселень людини над Дністром ([Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України](#)).

Цього року до Львова приїхали вчені з України (Київ, Львів, Одеса, Житомир, Ужгород, Луцьк, Івано-Франківськ, Тернопіль, Борщів), Польщі (Жешів, Краків, Варшава, Люблін, Сянок, Познань, Вроцлав), Білорусі (Мінськ), Чехії (Брно), Словаччини (Левоча, Кошіце). Загалом у роботі наукового форуму взяли участь понад 70 учасників.

Читати більше: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/news/news/?newsid=779>.

Наукова діяльність у ЗВО

07.05.2018

Віце-президент – керівник Київського регіонального центру НАПрН України Н. Кузнєцова провела робочу зустріч з ректором Національної академії внутрішніх справ В. Чернєєм

Обговорені питання співпраці між НАПрН та НАВС в реалізації державної політики у боротьбі зі злочинністю, в частині, що вимагає наукового забезпечення.

[Докладніше див. додаток 26](#)

03.05.2018

Розробка геопорталів та мобільних додатків: у НУВГП відкрили освітній центр, де студенти зможуть реалізувати проект або стартап разом з ІТ-фахівцями

У Національному університеті водного господарства та природокористування відкрили інноваційний освітній центр для студентів, які мають цікаву ідею або стартап, але не знають, як реалізувати задум. На базі центру вони зможуть співпрацювати з фахівцями галузі та отримати поради щодо реалізації проекту. Найкращі ідеї отримають фінансування з боку партнерів. Навчання та практичні заняття проходять безкоштовно ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

05.05.2018

На базі ЛНУ відкрили лабораторію інновацій, в обладнання якої проінвестували півмільйона гривень

У Львівському національному університеті ім. І. Франка презентували лабораторію інновацій, де студенти факультету прикладної математики та

інформатики зможуть проводити практичні заняття. На обладнання робочих місць лабораторії витратили близько півмільйона гривень. Відкриття лабораторії відбулось 4 травня 2018 р. ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Використовуючи можливості лабораторії, студенти вишу зможуть здобути практичних навичок у розробці програм, реалізувати ІТ-проекти та стартапи.

08.05.2018

Вчитися 3D-моделюванню та створювати стартапи: в ТНТУ відкрили інноваційну лабораторію FabLab для студентів та молодих науковців

В Тернопільському національному технічному університеті ім. І. Пулюя відкрили інноваційну лабораторію FabLab, яка працюватиме у вже діючому Центрі 3D-технологій. У ній студенти та аспіранти вишу зможуть реалізувати новітні проекти, розвинути інженерну креативність, а також здобути навички роботи з сучасним обладнанням ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#))

Презентація відбулась в межах проекту «Створення мережі та інфраструктури підтримки молодіжного інноваційного підприємництва на платформі FabLab» програми ЄС Еразмус+. Виконавцями проекту, зокрема, є вчені ТНТУ. Новостворена лабораторія обладнана відповідно до вимог світової асоціації Fab Foundation.

До річниці Національної академії наук України: віхи історії і сьогодення

Історія й Академія (інтерв'ю з академіком В. А. Смолієм) // Вісник Національної академії наук України. – 2018. – № 4. – С. 3 – 12.

Значення нашої Академії можемо оцінити повною мірою лише тоді, коли візьмемо до уваги той факт, що її утворення було неодмінною складовою процесу національного Відродження ХІХ – початку ХХ ст., або, як висловилися би сучасні дослідники, проекту винайдення чи конструювання української нації.

[Докладніше див. додаток 27](#)

01.06.2018

Виповнилося 100 років від дня народження вченого-математика члена-кореспондента НАН України Йосипа Ілліча Гіхмана

У травні 2018 р. математична спільнота відзначала 100-річчя від дня народження члена-кореспондента НАН України, доктора фізико-математичних наук, професора Йосипа Ілліча Гіхмана.

[Докладніше див. додаток 28](#)

11.05.2018

Креатив, позитив, конструктив: наука іде в люди

Чим особливий науково-популярний проект «Дні науки», започаткований молодими вченими НАН України? Які заходи заплановано в його межах цієї весни? Навіщо науковцям говорити із суспільством, а суспільству – слухати науковців? Чи має держава зі свого бюджету фінансувати наукові дослідження в Академії і яка з цього користь? Про це й інше програма «Свій/чужий» радіостанції «Українське радіо «Культура»» розпитала вчених і популяризаторів науки – керівника Центру з дослідження літератури фентезі при Інституті літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України доктора філологічних наук Т. Рязанцеву, молодшого наукового співробітника сектору слов'янських літератур кандидата філологічних наук Т. Михайлову та співкоординатора «Днів науки», молодшого наукового співробітника відділу загальної та молекулярної патофізіології Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України С. Гончарова ([Національна академія наук України](#)).

<...> Прослухати аудіозапис цього випуску радіопередачі можна за посиланням: <https://goo.gl/wjRQWa>.

Р. С. Із програмою науково-популярних заходів весняних «Днів науки – 2018» знайомтеся на сайті проекту: <https://dni-nauky.in.ua/>.

10.05.2018

Наука та її популяризація: стан і перспективи розвитку в Україні

Інтерв'ю старшого наукового співробітника відділу фізичної електроніки Інституту фізики НАН України кандидата фізико-математичних наук А. Сененка інформаційно-розважальному проєктові «Styler» українського інформаційного порталу «РБК-Україна».

[Докладніше див. додаток 29](#)

Оцінки ефективності науки в Україні

22.05.2018

Українських учених нагородили з нагоди Дня науки

У Міністерстві освіти і науки України відбулось урочисте відзначення науковців преміями Кабінету Міністрів України за розроблення і

впровадження інноваційних технологій та нагородою «Scopus Awards Ukraine 2018».

[Докладніше див. додаток 30](#)

21.05.2018

Підключення вишів до Scopus і Web Of Science відкриває не тільки доступ до найбільш авторитетних баз даних, а й низку інших корисних ініціатив – очільник директорату Дмитро Чеберкус

Якими є сучасні інструменти і бази даних для оцінки розвитку національної науки, наскільки придатні міжнародні метрики для оцінювання українських дослідників та чи можуть еволюціонувати журнали рідною мовою. Ці та багато інших питань щодо застосування наукометрії обговорили учасники круглого столу «Теоретичні та прикладні аспекти порівняльного аналізу діяльності дослідників, наукових установ і країн», що відбувся в МОН.

[Докладніше див. додаток 31](#)

15.05.2018

Ми провели конкурс для науковців, який допоможе активізувати фаховий діалог щодо наукометрії в Україні – очільник директорату науки Дмитро Чеберкус

Визначено переможців конкурсу для українських вчених з аналізу та оцінки діяльності дослідників та наукових установ України.

[Докладніше див. додаток 32](#)

24.05.2018

Власенко В.

Українці взяли 5 призів на науково-технічному конкурсі в США

У США завершився фінал всесвітнього конкурсу Intel ISEF. Свої розробки презентували близько 1 800 школярів із 81 країни, регіону і території, включно з Україною. Чотири із шести українських проектів повернулися із спеціальними нагородами.

[Докладніше див. додаток 33](#)

Перспективні напрями наукових досліджень

28.05.2018

МОН відновлює морську науку в Україні – почався конкурс для дослідників і створюється концепція розвитку до 2023 року

Міністерство освіти і науки України проводить конкурс наукових проектів для вишів та наукових установ Міністерства за новим напрямом – морські дослідження.

[Докладніше див. додаток 34](#)

16.05.2018

Засідання Президії НАН України

Президія НАН України заслухала і обговорила доповідь директора Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України члена-кореспондента НАН України А. Носовського «Про стратегічні напрями діяльності з перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему після введення в експлуатацію нового безпечного конфайнменту».

[Докладніше див. додаток 35](#)

Жулинський М., академік НАН України, академік-секретар Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України, директор Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України

Про підготовку «Української літературної енциклопедії» у 5 томах (Стенограма наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 14 лютого 2018 року) // Вісник Національної академії наук України. – 2018. – № 4. – С. 41–44.

У доповіді розглянуто актуальне питання про необхідність підготовки «Української літературної енциклопедії». За роки незалежності України накопичено величезний фактографічний матеріал, який потребує належного узагальнення у формі енциклопедичного видання і має відобразити вагомі здобутки академічного літературознавства у науковому пізнанні та осмисленні складної багатовікової історії вітчизняного письменства, а також дати комплексне уявлення про визначні постаті наших поетів, прозаїків, драматургів, про знакові твори української літератури.

[Докладніше див. додаток 36](#)

02.05.2018

Українські полярники – вартіві людства, які першими відстежують зміни клімату, – Лілія Гриневиц на зустрічі 22-ї Української антарктичної експедиції

Від космічної погоди до будови земного ядра – настільки різноманітними є дослідження українських полярників на антарктичній станції «Академік Вернадський».

[Докладніше див. додаток 37](#)

16.05.2018

Міжнародні антарктичні дослідження українських вчених визнані в одному з найрейтинговіших світових наукових журналів

Як реагувати на глобальне потепління на планеті та зберегти антарктичне довкілля – відповіді на ці питання допоможуть дані, зібрані українськими науковцями разом з іноземними колегами в Антарктиді.

[Докладніше див. додаток 38](#)

Проблеми стратегії розвитку України

10.05.2018

Уряд ухвалив Стратегію відродження українського авіабудування на період до 2022 року

Мета Стратегії – відновити стабільний розвиток галузі авіабудування та забезпечити рентабельність високотехнологічного виробництва авіаційної техніки в Україні.

[Докладніше див. додаток 39](#)

17.05.2018

Директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України академік Елла Лібанова розповіла про особливості трудової міграції в Україні

«Ми вважаємо, що в кожен конкретний момент часу за кордоном перебуває приблизно 2,5 мільйона українців на роботі», – зазначила демограф ([Національна академія наук України](#)).

Вона зауважила, що міграція завжди була для України дуже важливим компонентом ситуації на ринку праці, в тому числі за радянських часів. Це пов'язано з тим, що українці, на думку вченої, доволі мобільні, дуже кваліфіковані та згодні були виїхати <...> Докладніше про трудову міграцію українців – у повній версії розмови на офіційному інтернет-сайті «Радіо Свобода» (програма «Ваша Свобода», ефір від 1 травня 2018 р.) за посиланням: <https://www.radiosvoboda.org/a/29202444.html>.

Із деталями дискусії можна також ознайомитись у відеозаписі на сайті YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=KBDfkpupM7M>.

18.05.2018

Жаліло Я., провідний науковий співробітник Інституту економіки та прогнозування НАН України

Економічне зростання: чому ми його втрачаємо?

Для прискорення темпів економічної динаміки в Україні недостатньо створювати відповідні передумови у вигляді стимулювання складових сукупного попиту. Необхідно також усунути наявні системні перешкоди для належного впливу актуальних чинників зростання. Це неможливо зробити без низки інституційних змін, які забезпечать впровадження інструментів, що сприятимуть структурній адаптації економіки.

[Докладніше див. додаток 40](#)

Шевченко А.

«Завдання реформування та розвитку промисловості в контексті реалізації політики нової індустріалізації економіки України».
Аналітична записка

Попри повільні темпи просування України у напрямі створення нової моделі промислового розвитку, першими позитивними зрушеннями щодо формування політики нової індустріалізації стали окремі кроки, спрямовані на розбудову економічного співробітництва між державою, бізнесом та науковим сектором.

[Докладніше див. додаток 41](#)

Наука і влада

21.05.2018

Науковцям Академії присуджено Державні премії України в галузі науки і техніки 2017 року

Відповідний Указ підписав Президент України П. Порошенко.

[Докладніше див. додаток 42](#)

22.05.2018

Учених НАН України відзначено нагородами до Дня науки

Президент України П. Порошенко підписав Указ «Про відзначення державними нагородами з нагоди Дня науки».

[Докладніше див. додаток 43](#)

19.05.2018

Указ Президента України № 136/2018

Президент України П. Порошенко підписав Указ «Про призначення державних стипендій видатним діячам науки» ([Офіційне інтернет-представництво Президента України](#)).

Читати більше: <http://www.president.gov.ua/documents/1362018-24178>.

19.05.2018

Указ Президента України № 137/2018

Президент України П. Порошенко підписав Указ «Про призначення довічних державних стипендій видатним діячам науки» ([Офіційне інтернет-представництво Президента України](#)).

Читати більше: <http://www.president.gov.ua/documents/1372018-24182>.

25.05.2018

«Верховна Рада України буде робити все можливе для того, щоб відшукувати людей, які присвятили своє життя науці, щоб відзначати їх і давати їм змогу розвивати свої знання в Українській Державі і надалі», – Андрій Парубій

Голова Верховної Ради України А. Парубій відзначив нагородами Верховної Ради України найталановитіших молодих учених в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково–технічних розробок.

[Докладніше див. додаток 44](#)

22.05.2018

Відбулося засідання Конкурсної комісії з присудження іменних стипендій Верховної Ради для найталановитіших молодих учених і призначення Премії Верховної Ради найталановитішим молодим ученим у галузі фундаментальних і прикладних досліджень

Членами Конкурсної комісії підтримані рейтингові переліки робіт на отримання премій та списки претендентів на стипендії Верховної Ради України.

[Докладніше див. додаток 45](#)

23.05.23018

Затверджено, як проходитиме конкурс на вакантні наукові посади в державних наукових установах – постанова Кабміну

Уряд визначив, як проходитиме конкурс на вакантні наукові посади державних наукових установ.

[Докладніше див. додаток 46](#)

11.05.2018

Для громадського обговорення розміщено положення про атестацію наукових працівників у новій редакції

МОН пропонує до громадського обговорення [нову редакцію Положення про атестацію наукових працівників \(Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України\)](#).

Документ визначає порядок проведення атестації наукових працівників наукових (науково-дослідних, науково-технологічних, науково-технічних, науково-практичних) установ, закладів вищої освіти (університетів, академій, інститутів), юридичних осіб, у складі яких є науковий підрозділ. У Положенні зазначено, які наукові працівники підлягають та не підлягають атестації, її порядок, періодичність і терміни, порядок розгляду спорів тощо. Пропозиції надсилайте до 1 червня на електронну адресу: deshko@mon.gov.ua.

08.05.2018

Вишам та науковим установам важливо дотримуватися Європейської хартії дослідників та Кодексу працевлаштування наукових працівників – лист МОН

МОН закликало заклади вищої освіти, наукові установи, НАН та галузеві академії враховувати в своїй роботі принципи і вимоги Європейської хартії дослідників та Кодексу працевлаштування наукових працівників.

[Докладніше див. додаток 48](#)

22.05.2018

Наукові дослідження без зайвих обмежень: МОН хоче спростити використання прекурсорів вченими. Відповідний Порядок вже на громадському обговоренні

Директорат науки МОН разом з молодими вченими розробили Проект Постанови КМУ «Про затвердження Порядку використання прекурсорів у наукових та навчальних цілях». Він дозволить спростити процес

використання прекурсорів у процесі навчання чи проведення досліджень у закладах освіти та наукових установах.

[Докладніше див. додаток 47](#)

22.05.2018

МОН пропонує до громадського обговорення проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку використання прекурсорів у наукових та навчальних цілях»

Для отримання пропозицій від фізичних і юридичних осіб, їх об'єднань на громадське обговорення вноситься [Проект Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання прекурсорів у наукових та навчальних цілях»](#) ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Проект розроблений Міністерством освіти і науки на виконання статті 20 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» 15.02.1995 № 60/95-ВР <...> Зауваження та пропозиції просимо надсилати до 11 червня 2018 р. на електронну адресу: krukevych@mon.gov.ua.

31.05.2018

Рада молодих вчених при МОН запропонує, як реформувати систему присвоєння наукових ступенів та забезпечити житлом молодих науковців

Як держава може збільшити підтримку молодих науковців – це питання обговорили учасники Ради молодих вчених (РМУ) при Міністерстві освіти і науки. Засідання Ради відбулося 31 травня, в приміщенні МОН ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Зокрема, прозвучали пропозиції щодо реформування системи присвоєння наукових ступенів, вдосконалення конкурсу МОН для молодих вчених, забезпечення молодих науковців житлом тощо. Також йшлося про роботу РМУ у Європейській раді аспірантів та молодих учених Eurodoc.

Голова Ради Ю. Кращенко, відзначив, що висловлені під час тривалого діалогу пропозиції будуть зібрані, узгоджені з усіма зацікавленими молодими вченими та подані до МОН для подальшого розгляду.

25.05.2018

ДКА та Європейська Комісія підписали Угоду про співробітництво в рамках програми «Copernicus»

Державне космічне агентство України та Європейська Комісія підписали Угоду про співробітництво в галузі доступу до даних і використання даних

спутників «Sentinel» програми «Copernicus» ([Державне космічне агентство України](#)).

Церемонія підписання Угоди відбулася 25 травня у рамках візиту делегації Державного космічного агентства України на чолі з Головою П. Дегтяренком до м. Брюссель (Королівство Бельгія).

Укладання Угоди сприятиме налагодженню тісного співробітництва між Україною та ЄС у сфері ДЗЗ та забезпечить реалізацію положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

17.05.2018

Чи будуть збори за отримання патентів на винаходи та корисні моделі для бюджетних наукових установ та вищих навчальних закладів збільшені в Україні в 4-12 разів?

Міністерством економічного розвитку і торгівлі України підготовлено та внесено на розгляд Кабінету Міністрів України проект постанови, який передбачає для бюджетних наукових установ та вищих навчальних закладів (неприбуткових установ) збільшення розміру зборів для отримання охоронних документів на винаходи та підтримання їх у чинності у 4 рази та для корисних моделей у 12 разів.

[Докладніше див. додаток 49](#)

08.05.2018

В Київському регіональному центрі НАПрН України відбулась робоча зустріч з директором Державного бюро розслідувань

Обговорені актуальні проблеми боротьби зі злочинністю в контексті реформування органів прокуратури в Україні.

[Докладніше див. додаток 50](#)

11.05.2018

Молодих науковців області відзначено обласними преміями і стипендіями

Перший заступник голови Кіровоградської облдержадміністрації С. Коваленко провів засідання обласної комісії з питань підтримки молодих науковців області ([Кіровоградська обласна державна адміністрація](#)).

За словами С. Коваленка, щороку в області здійснюються заходи щодо підтримки молодих вчених. Він зазначив, що нинішнього року зросли розміри премій: I премія виплачується у розмірі трьох, II – у розмірі двох і III – у розмірі однієї мінімальних заробітних плат. Посадовець підкреслив, що в

конкурсі мають право брати участь молоді науковці віком до 35 років, які працюють в установах закладах, організаціях, підприємствах області, наукова діяльність яких спрямована на розробку актуальних наукових проблем, що мають практичне значення для соціально-економічного та культурного розвитку Кіровоградщини.

04.05.2018

У конкурсі на здобуття іменних стипендій ХОДА в галузі науки взяли участь 117 претендентів

У Харківській обласній державній адміністрації розглянуто питання призначення в 2018 р. обласних стипендій молодим та провідним науковцям.

[Докладніше див. додаток 51](#)

Суспільні виклики і потреби

Українська наука і проблеми формування інформаційного суспільства

11.05.2018

Набув чинності Закон «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України»

Прес-служба Держспецзв'язку інформує, що 9 травня набув чинності Закон «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» ([Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України](#)).

Цей Закон є ключовим у забезпеченні кібербезпеки країни, її критичної інфраструктури та інформаційних ресурсів. Він урегулює комплекс питань з протидії сучасним кіберзагрозам, окреслює коло завдань, державних інституцій – основних суб'єктів забезпечення кібербезпеки та визначає механізми координації в галузі кібербезпеки, взаємодії для виявлення кіберзагроз, запобігання й протидії їм.

Законом передбачено впровадження сучасних європейських практик управління інформаційною безпекою, застосування галузевих стандартизованих вимог до кіберзахисту об'єктів критичної інфраструктури, їх аудиту. Ці пріоритетні напрями, зокрема їх нормативне врегулювання, стануть основою державно-приватної взаємодії, об'єднають зусилля наукових установ та державних органів згідно з відповідними сферами компетенції.

Інформаційний ярмарок – 2018

Структурні підрозділи Центру досліджень соціальних комунікацій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського взяли участь у 10-

му «Інформаційному ярмарку – 2018» – презентації-виставці ресурсів організацій, що надають технічну, аналітичну та консультативну допомогу Верховній Раді України, який традиційно проходив за сприяння Апарату Верховної Ради України та Програми USAID «РАДА: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво».

[Докладніше див. додаток 52](#)

Діденко Ю., кандидат геологічних наук, учений секретар Науково-видавничої ради НАН України; Радченко А., кандидат геологічних наук, заступник директора з питань наукової та видавничої діяльності Видавничого дому «Академперіодика» НАН України

Мова видання: світові тенденції та національні особливості // Вісник Національної академії наук України. – 2018. – № 4. – С. 86–91.

У статті проаналізовано зміни в розподілі видавничої продукції НАН України за мовами видання в останні роки. На тлі загальносвітових тенденцій щодо скорочення тиражів за одночасного збільшення кількості назв книжкових видань спостерігається зростання кількості книг, виданих українською та англійською мовами, і зменшення кількості російськомовних видань. Така ситуація, безумовно, сприятиме подальшому осучасненню наукової української мови, розвитку наукової термінології, підвищенню мовної культури науковців. Вагому роль у вирішенні цих завдань відіграє виконання Цільової комплексної програми «Створення та розвиток науково-видавничого комплексу НАН України», у межах якої і здійснюється підготовка та випуск високоякісних фахових наукових видань.

[Докладніше див. додаток 53](#)

Копанєва В., кандидат історичних наук, директор Наукової бібліотеки Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв Міністерства культури України, докторант Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського

Бібліотека цифрової науки // Вісник Національної академії наук України. – 2018. – № 4. – С.76–85.

Проаналізовано зародження цифрової науки і відзначено необхідність зближення бібліотечно-інформаційної діяльності з науково-дослідною. Визначено інформаційно-ресурсну базу цифрової науки й акцентовано увагу на доцільності участі бібліотеки у формуванні первинних наукових даних. Розроблено синергетичні підходи до взаємодії бібліотеки з цифровою наукою. Розвинуто бібліотекознавчі засади когнітивної концепції наукової комунікації для сприяння обміну знаннями між ученими в електронному середовищі. Обґрунтовано спрямування вектора розвитку бібліотеки на

активізацію участі в дослідницьких процесах. Констатовано потребу підготовки фахівців нової генерації для бібліотеки цифрової науки.

[Докладніше див. додаток 54](#)

Міжнародний досвід

Стрілковскі В., Гришова І.

Академічні видання та «хижацькі» журнали // Nauka innov. 2018, 14(1). – С. 5–12.

Академічна гонитва за великою кількістю публікацій призвела до дискусій про феномен так званих «хижих» журналів, які публікують наукове «сміття» за гроші без належного рецензування <...> Чеська Республіка є однією з країн, яка особливо переймається питанням щодо «хижих» журналів. За деякими оцінками, за період 2009–2013 рр. декілька чеських університетів отримали близько 2 млн дол. від публікацій своїх досліджень в газетах та монографіях «хижих» видавництв. Деякі «хижі» журнали використовувалися окремими менш продуктивними інститутами Чеської Академії наук, щоб ставити під сумнів систему світових наукових метрик, таких як Scopus та Web of Science.

Читати більше: <https://goo.gl/4P15Qd>.

31.05.2018

Прошкин О.

«Половина всех научных исследований в мире – фальшивка»

Доктор Р. Хортон, главный редактор журнала «Lancet», опубликовал заявление в котором объявил, что 50 % опубликованных рецензируемых исследований являются поддельными (24news.com.ua).

«С наукой все очень просто: большая часть научной литературы, где-то больше половины, просто не соответствует действительности и ложна. Огорчают исследования с выборками небольшого количества и объема, крошечный эффект, недействительный предварительный анализ и вопиющие конфликты интересов, а также одержимость поисками модных тенденций сомнительной важности.. наука погрузилась в темноту», – отметил Р. Хортон.

Читайте больше: <https://goo.gl/G2erpP>.

Ісакова Т.

«Нормативно-правові та організаційні засади державно-приватного партнерства США у сфері кібербезпеки». Аналітична записка

Сьогодні інтегрованість мереж державного та приватного секторів стає все більш важливою для національної безпеки. Останні чотири адміністрації наголошували на важливості кібербезпеки як у державному, так і в приватному секторах. Адміністративні та законодавчі кроки продемонстрували важливість партнерських відносин між приватним сектором та урядом у захисті критичної інфраструктури, сприянні ініціативам у галузі освіти в галузі кібербезпеки та забезпеченні цілісності мережевої інфраструктури ([Національний інститут стратегічних досліджень](#)).

[Завантажити](#)

Ожеван М.

«Державно-приватне партнерство в кібербезпековій сфері: досвід республіки Польща». Аналітична записка.

Наразі кібербезпека (як і національна безпека в цілому) є однією з функцій держави, яка спрямовує зусилля на підтримання громадського порядку та захист національної безпеки (включно з кіберпростором). Відтак, конкуренція у безпекових сферах діяльності є досить незначною (за винятком участі компаній у державних закупівлях). Така тенденція досі була більшою мірою притаманна ЄС і меншою – США та «просунутим» країнам Азії. Разом з тим, сферу кібербезпеки важко відокремити від сфери кібервійн, яка поки що залишається доменом держави ([Національний інститут стратегічних досліджень](#)).

[Завантажити](#)

Формування та впровадження інноваційної моделі економіки

31.05.2018

Оголошено конкурс на здобуття премії Кабінету Міністрів за розроблення і впровадження інноваційних технологій

З 1 червня 2018 р. оголошується проведення конкурсу на здобуття щорічної Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2012 р. № 701 ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Дивіться [умови проведення конкурсу](#).

Текст оголошення опубліковано в газеті «Урядовий кур'єр» від 31 травня 2018 р. № 101 (6217), стор. 7».

29.05.2018

Стратегія інноваційного розвитку України врахуватиме ізраїльський досвід, – Лілія Гриневич на науковій міністерській конференції в Ізраїлі

Міністерство освіти і науки України має 2 стратегічних завдання, які мають дати поштовх розвитку інновацій: [створення Стратегії інноваційного розвитку України](#) та написання Закону «Про трансфер технологій».

[Докладніше див. додаток 55](#)

18.05.2018

МОН та Мінекономрозвитку домовилися про розподіл повноважень у сфері інновацій

Згідно з новими домовленостями Міносвіти формуватиме інноваційне середовище в навчальних і наукових закладах, а Мінекономрозвитку забезпечить умови для комерціалізації винаходів.

[Докладніше див. додаток 56](#)

18.05.2018

Цьогоріч премію КМУ за розроблення і впровадження інноваційних технологій збільшено вдвічі, – Лілія Гриневич

Премію КМУ за розроблення і впровадження інноваційних технологій збільшено до 200 тис. грн. З 17 поданих заявок конкурсний Комітет відібрав 5 найкращих робіт, авторські колективи яких отримали Премії.

[Докладніше див. додаток 57](#)

15.05.2018

Цьогоріч вперше за останні роки виділено кошти на цільову підтримку інновацій – 450 млн гривень, – гендиректор директорату інновацій Дар'я Чайка

Цього року вперше за багато років виділено кошти на цільову підтримку інновацій, які підуть, зокрема, на розвиток стартапів, – 450 млн грн. Про це розповіла генеральний директор директорату інновацій та трансферу технологій МОН Д. Чайка під час відкриття Всеукраїнського фестивалю інновацій 15 травня 2018 р. в приміщенні Міністерства ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

«Ці гроші підуть на Фонд підтримки стартапів, інновації в промисловості, підтримку інновацій через Державну інноваційну фінансово-кредитну установу. Зрозуміло, що ці кошти є не дуже великими порівняно з

фінансуванням в США, країнах Європи, але це важливий початковий крок, який дозволить нам розвиватися далі», – зазначила Д. Чайка.

14.05.2018

Торік частка витрат української промисловості на дослідження зростає вдвічі – гендиректор директорату інновацій Дар'я Чайка

Сьогодні в Україні бізнес цікавиться результатами науки, але для подальшого розвитку сфера інновацій потребує чітких правил гри, які МОН планує закласти в Стратегію інноваційного розвитку України.

[Докладніше див. додаток 58](#)

16.05.2018

«Розумний будинок», екологічно безпечний одноразовий посуд та доповнена реальність – у МОН обрали найкращі стартапи

У Міністерстві освіти і науки України визначили переможців конкурсу стартапів, розробники яких отримають кошти на впровадження та розвиток проектів, а також менторську допомогу.

[Докладніше див. додаток 59](#)

22.05.2018

МОН готує навчальний курс про те, як займатися інноваційною діяльністю, – його планують запуснути восени

Міністерство освіти і науки розробляє для вишів та науковців навчальні курси з трансферу технологій та управління інноваційною діяльністю. Про це було анонсовано під час відкриття [тренінгу «Передова практика освіти підприємству. Креативні методи навчання», що пройшов у МОН. \(Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України\).](#)

Вперше МОН спільно з УкрІНТЕІ розробляє курс, цікавий, зокрема, для стартаперів. Він передбачає навчання з таких актуальних тем, як інструменти трансферу технологій, патентування розробок, комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності тощо. Головна мета – відкрити широкі можливості та шляхи для успішного впровадження інноваційних розробок в Україні.

17.05.2018

Всеукраїнський фестиваль інновацій

15-16 травня 2018 р. у Міністерстві освіти і науки України відбувся Всеукраїнський фестиваль інновацій ([Національна академія аграрних наук України](#)).

З вступним словом до учасників заходу звернувся перший заступник міністра освіти і науки України В. Ковтунець. У перший день фестивалю відбувся круглий стіл «Створення інноваційної інфраструктури та залучення венчурних інвестицій у інноваційну діяльність: проблеми та перспективи», на якому представники вищих навчальних закладів та наукових установ презентували свої доповіді щодо розвитку інноваційної сфери України <...> 16 травня в рамках заходу пройшов конкурс стартап-проектів та презентація венчурних фондів і бізнес-ангелів. Загалом до участі у конкурсі було подано 240 заявок від представників вищих навчальних закладів, наукових установ національних академій наук тощо. Найбільше поданих проектів стосувалися сфери ІТ, освіти, охорони здоров'я, агросектору, енергоефективності, екології, допомоги людям з особливими потребами.

15.05.2018

Омелян пророкує появу у Дніпрі штучного розуму та безпілотних автомобілів

За словами міністра інфраструктури України В. Омеляна у Дніпрі, спільно з Єврокомісією, планують заснувати Центр транспортних інновацій. «Які повинні мати не теоретичний, а суто практичний вимір імплементації. Безпілотні автомобілі, штучний розум, інтернет речей, Гіперлуп», – пише В. Омелян у Facebook ([depo.ua](#)).

Також, за словами В. Омеляна, у Дніпрі визначились із місцем будівництва тестового майданчика Hyperloop. «Всі зусилля зараз сконцентруємо на підготовці доброякісної наукової оцінки та технічної документації у тісній співпраці з Virgin Hyperloop One і DP World Cargospeed. Надихнула зустріч з КБ Південне і Noosphere. З останньою, зокрема, домовилися, що вони нададуть своїх п'ять лабораторій для тих українських команд, що залучаться до проекту», – пише міністр.

Міжнародний досвід

Пріоритети інноваційного розвитку економіки України: наукометричний аспект [Текст] : [монографія] / А. І. Корецький ; НАН України, ДУ «Ін-т дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва». – Київ : ДКС центр, 2017. – 159 с.

Німеччина змогла сформувавши школу форсайтних досліджень, яка користується вагомим авторитетом у світі. Вивчення досвіду цієї держави принесе користь Україні щодо визначення науково-технічних пріоритетів.

[Докладніше див. додаток 60](#)

17.05.2018

В Латвии выделили 2,1 млн. евро на коммерциализацию научных изобретений

Латвийское агентство инвестиций и развития одобрило выделение финансирования в размере 2,1 млн. евро на коммерциализацию научных изобретений, чтобы способствовать созданию продуктов и услуг с высокой добавленной стоимостью.

[Подробнее см. дополнение 61](#)

29.05.2018

Си Цзиньпин призвал превратить КНР в мирового лидера в науке

Председатель КНР Си Цзиньпин выступил на 19-м собрании академиков Академии наук Китая и 14-м собрании академиков Инженерной академии КНР ([Труд](#)).

Как сообщает информационное агентство «Синьхуа», Си Цзиньпин призвал ученых превратить Китай в один из главных мировых центров науки. Китайский лидер отметил, что для достижения процветания и возрождения нации стране необходимо активно развивать науку и технологии, а также стать одним из лидеров в инновациях.

Читайте больше: <https://goo.gl/MTaYcY>.

28.05.2018

Дятлов И.

Экономическая трансформация Китая: выводы для Украины

Согласно результатам последнего опроса KPMG, Китай признан второй после США страной – лидером в области инноваций и революционных сдвигов. К 2020 г. эта страна может стать крупнейшим трансграничным инвестором с портфелем на уровне \$20 триллионов. Всего за несколько десятков лет Китай трансформировался из отсталого государства, производящего дешевые товары, во вторую экономику мира. Сегодня это один из примеров построения передовой экономики. Какие выводы стоит извлечь Украине из опыта этой страны? ([ЛІГА.Блоги](#)).

Читайте больше: <https://goo.gl/sgnnJu>.

Проблеми енергозбереження

26.05.2018

Федосенко Н.

За останніх три роки в альтернативну енергетику України було інвестовано 1,1 млрд євро

В Україні значно збільшилася потужність електростанцій, що працюють на відновлюваних джерелах енергії, тому за останніх три роки у ВДЕ було інвестовано 1,1 млрд євро, передає УНІАН (EcoTown.com.ua).

На засіданні Національної інвестиційної ради Президент України П. Порошенко заявив, що частка відновлюваної енергетики в загальному енергобалансі поки що займає дуже скромний відсоток, однак звернув увагу на динаміку: «Кількість встановлених потужностей за останніх 3 роки зросла на 60 %. У цей період у заходи із заміщення газу і розвиток альтернативної енергетики було інвестовано 1,1 млрд євро».

Станом на 2016 р. обсяг інвестицій у відновлювану енергетику України становив близько \$ 300 млн, а у 2017 р. було інвестовано на 23 % більше – майже \$ 370 млн. За прогнозами фахівців, обсяг інвестицій в 2018 р., у порівнянні з показником 2017-го, зросте на 25-30 % і досягне рівня \$460-480 млн.

24.05.2018

Савицький О.

Уряд пропонує стратегію, яка уможлиблює збільшення енергетичної залежності

На думку екологів державі першочергово слід узгодити між собою основні цілі та принципи кліматичної та енергетичної політики і лише потім ухвалювати нові чи оновлювати існуючі стратегічні документи в галузях енергетики, енергоефективності, охорони довкілля та кліматичної політики.

[Докладніше див. додаток 62](#)

Саух С., доктор технічних наук, головний науковий співробітник Інституту проблем моделювання в енергетиці ім. Г. Є. Пухова НАН України

Проблеми математичного моделювання конкурентної рівноваги на ринку електроенергії (За матеріалами наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 28 лютого 2018 року) // Вісник Національної академії наук України. – 2018. – № 4. – С.53–67.

У доповіді проаналізовано світові тенденції розвитку систем моделювання енергетики та можливості застосування наявних систем у

сучасних умовах децентралізованого управління енергетичними комплексами. Сформульовано вимоги щодо забезпечення адекватності систем моделювання енергетики в ринкових умовах. Розглянуто узагальнену математичну модель конкурентної рівноваги на ринку електроенергії у вигляді системи задач нелінійного програмування та в тотожній їй формі – комплементарної задачі. На обчислювальних експериментах моделювання енергоринків показано проблеми використання найкращих у світі вирішувачів комплементарних задач. Представлено оригінальні методи розв'язування комплементарних задач великої розмірності та показано переваги створеного на їх основі вирішувача таких задач. На тестових задачах моделювання рівноважних станів ринку електроенергії України, а також об'єднаного ринку країн Бенілюксу, Франції та ФРН продемонстровано особливості застосування методології побудови адекватних математичних моделей енергетичних ринків і переваги запропонованих методів розв'язування комплементарних задач.

[Повний текст](#) (на сайті НБУВ)

Міжнародний досвід

09.05.2018

Савицький О.

Євросоюз має всі технічні можливості для переходу на 100 % ВДЕ

Доступні зараз технології при їх масштабному та системному застосуванні дають можливість забезпечити 100 % енергетичних потреб ЄС з відновлюваних джерел.

[Докладніше див. додаток 63](#)

02.05.2018

Вязов Н.

Двусторонние фотопанели и трекер способы улучшить производительность на 27%

В 2018 г. на рынке солнечных батарей ожидается появления новых более эффективных технологий. В частности, монокристаллических и двусторонних модулей, использующих технологию пассивации задней поверхности кремниевой пластины (PERC), которая увеличивает выход энергии (24news.com.ua).

По данным GTM Research, общее количество используемых PERC-фотопанелей выросло с нескольких пилотных проектов всего лишь пять лет назад до более чем 35 гигаватт в 2017 г., что составляет почти треть от глобальной мощности. Значительное наращивание потенциала было частично обусловлено политикой Китая, где была запущена программа Top Runner, нацеленная на поощрение производства и установки

высокоэффективного солнечного оборудования. В рамках нее были требования, чтобы монокристаллические клетки и модули имели эффективность 21 % и 18 % соответственно.

26.05.2018

Федосенко Н.

У Великобританії за I-й квартал 2018 року вітрові електростанції вперше виробили більше електроенергії, ніж АЕС

За перших три місяці 2018 р. вітрові електростанції Великої Британії вперше виробили більше електроенергії, ніж вісім атомних електростанцій. Це знаковий етап у сфері відновлюваної енергетики країни, пише [The Guardian \(EcoTown.com.ua\)](http://TheGuardian.com.ua).

Протягом першого кварталу вітроенергетика виробляла 18,8 % електроенергії, посівши друге місце після газу. В ніч на 17 березня вітрові турбіни виробили майже половину електроенергії у країні. Зокрема, енергія вітру допомагала британцям у холодну пору, забезпечуючи 12-43 % електроенергії шість днів поспіль (коли температура опустилася нижче нуля) протягом перших трьох місяців року. Дві атомні електростанції були тимчасово закриті для планового технічного обслуговування, а ще одна не працювала через водорості в системі охолодження. Впоратися із навантаженням вдалося завдяки відкриття в грудні нового силового кабелю між Шотландією та Північним Уельсом для постачання електроенергії від шотландських вітрових електростанцій.

Зарубіжний досвід організації наукової діяльності

Світовий досвід організації наукової діяльності

Міжнародні та національні організації в галузі дослідження науки : короткий довідник / відп. ред. Б. А. Маліцький, Ю. О. Храмов. – Київ. «Видавництво «Фенікс», 2017. – С.37–38.

МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ІСТОРИЇ НАУКИ (The International Academy of the History of Science).

Всесвітня неурядова організація, спрямована на співпрацю вчених усіх країн світу в галузі історії науки. Заснована 17 серпня 1928 р. в Осло, на VI Міжнародному конгресі з історичних наук за ініціативою італійського історика науки А. Мьєлі. До 1932 р. мала назву «Міжнародний комітет з історії науки». Витоки створення Академії сягають 1927 р., коли у журналі «Archeion» за листопад-грудень 1927 р. з'явилося звернення А. Мьєлі до своїх колег, які працюють в історії науки, до їх активної участі у створенні галузевої міжнародної організації.

Офіс Академії знаходиться в Парижі (Франція). За Статутом Академією керує Рада, яка складається з президента, трьох віце-президентів, всіх колишніх президентів, секретаря, архіваріуса та скарбника. Кожні чотири роки Академія проводить конгрес істориків науки під егідою Міжнародного союзу історії та філософії науки і техніки. Рада Академії обирається на Генеральній асамблеї, що проходить під час чергового Конгресу. Перший Конгрес з історії науки відбувся 20-25 травня 1928 р. в Парижі та був присвячений пам'яті французького історика П. Таннері.

Члени Академії обираються довічно до однієї з трьох категорій: дійсні члени, члени-кореспонденти та почесні члени, які не перебувають в Академії, проте здійснили значний внесок у історію науки. Нові члени обираються на зборах. Для номінації кандидата необхідні рекомендації двох дійсних членів Академії з різних країн, рішення про обрання приймається більшістю голосів, при цьому допускається голосування за допомогою пошти. У 1965–1968 рр. Президентом Академії був А.П. Юшкевич (СРСР).

Академія видає два періодичних видання – «Архів» та «Архів міжнародних досліджень з історії науки». Раз на два роки за досягнення в історії науки присуджуються дві медалі імені Койре (названі на честь А. Койре) – одна з них призначена для молодих істориків. Протягом 1968–2017 рр. було присуджено 20 медалей для досвідчених дослідників, у 1968–2015 рр. – 14 медалей для молодих науковців. Серед українських вчених, відзначених званням члена-кореспондента Академії у 1965 р., був Г. М. Добров. Почесним членом 1978 р. було обрано Й. З. Штокала, який разом з О. М. Боголюбовим був у 1971 р. нагороджений медаллю ім. А. Койре за видання чотиритомної колективної монографії «Історія вітчизняної математики».

ЄС

04.06.2018

Глава Європарламенту виступив за створення єдиної армії ЄС

2 травня Єврокомісія представила проект бюджету ЄС на 2021–2027 рр. Згідно з документом, його обсяг буде збільшений до 1279 млрд євро. Бюджет цього річної семиріччя становить 1087 млрд євро ([Українська правда](#)).

Збільшення витрат в Єврокомісії пов'язують з появою нових завдань в сфері охорони зовнішніх кордонів ЄС, міграції, оборони та субсидування наукових досліджень.

05.05.2018

Майліс Репс: новый бюджетный период Европейского союза будет способствовать успеху в сферах образования, науки и работы с молодежью

Естония підтримує пропозицію Європейської комісії, яке заключається в тому, щоб в течение нового бюджетного періода ЕС в 2021–2027 гг. виділять більше средств для сфер образования, науки и молодежной работы. В соответствии с предложением Еврокомиссии в будущем должны существенно увеличиться бюджеты программ Горизонт 2020 и Erasmus+.

[Подробнее см. дополнение 64](#)

Критичні зауваження та протестні акції

20.05.2018

Данилишин Б., академік НАН України, голова Ради НБУ

Українська наука: шанс на відродження

Разом із катастрофічним недофінансуванням науки в Україні ще важливіша проблема полягає в неадекватній часу та можливостям системі організації науки. Через це ті скромні кошти, які держава виділяє на науку, використовуються неефективно ([DT.UA](#)).

Читати більше: <https://goo.gl/zP2Aqa>.

25.05.2018

Трохимчук А., доктор фізико-математичних наук, провідний науковий співробітник Інституту фізики конденсованих систем НАН України

Хто стане рушієм змін

Академічна спільнота, від аспірантів, молодших наукових співробітників і до директорів наукових установ та академіків, залишилася сам на сам зі своїми проблемами, і вже дуже чітко вималювалися два варіанти розвитку подій навколо Академії в наступних півроку. Пасивний – чекати реформування Академії «ззовні». Активний – усе-таки спробувати розпочати реформи «зсередини» і тим самим довести всім скептикам, що наука в Україні ще жива ([DT.UA](#)).

Читати більше: <https://goo.gl/WQGHQV>.

08.05.2018

Безверщенко Ю.

Змінитися, щоб бути лідером

Функціонуючи в надзвичайно складних умовах, НАН України змогла за багатьма напрямками зберегти достатньо хороший рівень наукових робіт, які є суттєвим внеском у розвиток світової науки (що підтверджується, зокрема, наукометричними показниками), і розробок із високим ступенем готовності до їхньої комерціалізації. Водночас сьогодні Академія як організація не

використовує свій науковий та організаційний потенціал на належному рівні ([Тиждень.ua](http://tyzhden.ua)).

Читати більше: <http://tyzhden.ua/Society/213363>

Нові надходження до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Баженова О. В. Моделювання зовнішньої стійкості економіки України [Текст] : монографія / О. Баженова ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : Каравела, 2017. – 392 с.

У монографії наведено концептуальні засади дослідження зовнішньої стійкості економіки. Виокремлено основні підходи до оцінювання зовнішньої стійкості економіки та визначено зовнішні шоки, що можуть провокувати появу дестабілізаційних процесів на сучасному етапі розвитку економіки України, та канали їх трансмісії. Визначено основні рушійні сили економічного зростання для країн з сировинними економіками. Оцінено вплив шоку умов торгівлі на економічне зростання в Україні та чутливість показників економічного зростання до цінової кон'юнктури на світових аграрних ринках та ринках металопродукції. Проаналізовано сучасні тенденції, що характеризують процеси виникнення та розповсюдження глобальних дисбалансів. Досліджено вплив фінансового капіталу та збурень з боку системно значимих країн світу на економічне зростання в Україні. Побудовано модель загальної рівноваги малої відкритої економіки для України, на основі якої досліджено вплив зовнішньоекономічних збурень на національну економіку.

Для науковців, державних службовців, викладачів, аспірантів, студентів, а також широкого кола читачів, які цікавляться проблемами забезпечення та моделювання зовнішньої стійкості національної економіки

Шифр зберігання: ВА818991

Вяткіна Т. Г. Механізми формування та використання ресурсного потенціалу економічного розвитку [Текст] : монографія / Вяткіна Т. Г., Вяткін П. С., Глівінська Ю. В. ; Київ. міжнар. ун-т. – Київ : КиМУ, 2017. – 274 с.

У монографії розглянуто теоретичні та методичні засади щодо механізмів формування та використання ресурсного потенціалу економічного розвитку. Розкрито чинники формування та методи оцінювання інноваційно-інвестиційної складової потенціалу економічного розвитку, проведено діагностику сучасного стану інноваційного-інвестиційного розвитку в Україні. Визначено методологію формування механізму стратегічного управління ресурсним потенціалом регіону

Рекомендовано науковим працівникам, викладачам, аспірантам та докторантам, студентам вищих навчальних закладів, а також всім, хто цікавиться питаннями використання ресурсного потенціалу економічного розвитку.

Шифр зберігання: ВА818832

Дахно І. І. Інтелектуальна власність-2 [Текст] : навч. посіб. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, А. О. Комарова. – Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 351 с.

Ця книга створена тими ж авторами, що й книга «Інтелектуальна власність», яку Центр учбової літератури опублікував 2013 року. Друга книга є логічним продовженням першої. Ця книга містить матеріали, які відсутні в Інтернеті та книгах інших авторів. Спрямована на задоволення як навчальних, так і практичних інтересів читачів.

Може використовуватися при вивченні і викладанні низки дисциплін, зокрема, таких як «Інтелектуальна власність», «Право інтелектуальної власності», «Патентознавство» тощо.

Для студентів, викладачів, підприємців, юристів, науковців, інженерів, творчих працівників та інших категорій читачів.

Шифр зберігання: ВА818717

Дмитренко Г. А. Концептуальні та технологічні засади підвищення конкурентноспроможності національної економіки і системи освіти в процесі їх модернізації [Текст] : монографія / Г. А. Дмитренко, І. В. Хлівна ; Укр. акад. наук, Від-ня економіки і управління. – Умань : Сочінський М. М. [вид.], 2017. – 304 с.

У монографії з неортодоксальних позицій розглядаються корені причини неефективності національної економіки та обґрунтовуються два конкретних напрями підвищення її конкурентноспроможності. По-перше, шляхом переходу на культуру цільового управління за кінцевими результатами всіх організацій політичних і економічних інститутів; по-друге, формування якісного трудового потенціалу, включаючи управлінську еліту в процесі модернізації національної системи освіти.

Розраховано на політичних діячів та державних службовців вищих рангів в сфері економіки і освіти, вчених і викладачів, а також студентів, які навчаються за магістерською програмою з напрямку «Економіка та адміністрування»

Шифр зберігання: ВА818752

Скрипник А. В. Енергетичний сектор економіки України з позицій суспільного добробуту [Текст] : монографія / А. В. Скрипник ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Київ : Компринт, 2017. – 430 с.

У монографії розглядається стан енергетичного сектору економіки України з позицій суспільного добробуту на кінець 2017 року. Методами економетричного аналізу досліджується вплив стану енергетики на рівень економічного розвитку і робиться висновок, що при існуючому рівні енергогенерації показники економічного розвитку повинні бути суттєво кращими. Розглядається сучасний підхід до впливу екстерналій на суміжні галузі економіки з боку енергетичного сектору. Аналізуються та порівнюються тенденції енергоефективності світової економіки та української економіки. Детально розглядається остання редакція Енергетичної стратегії України та робиться висновок відносно того, що існуючі темпи зростання відновленої енергетики не достатні для виконання завдань Енергетичної стратегії.

Шифр зберігання: ВА818842

Інноваційні технології [Текст] : матеріали наук.-техн. конф. студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених, 15-16 листоп. 2017 р. / НАН України, Нац. авіац. ун-т ; [голов. ред. В. М. Казак]. – Київ : НАУ, 2017. – 113 с.

Матеріали науково-технічної конференції містять зміст доповідей науково-дослідних робіт студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених Центру новітніх технологій.

Розраховані на широке коло фахівців, студентів, аспірантів, докторантів та викладачів.

Шифр зберігання: ВА818905

Інноваційні технології та інтенсифікація розвитку національного виробництва [Текст] = Innovative technology and intensification development of national production: materials of IV International scientific and practical conference : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 30 лист. 2017 р., м. Тернопіль : [в 2 ч.] / [редкол.: І. І. Водяник та ін.] ; Терноп. держ. с.-г. дослід. станція [та ін.]. – Тернопіль : Крок, 2017. – ISBN 978-617-692-447-0 (повне вид.).

Ч. 2. – 2017. – 209 с.

Збірник містить наукові доповіді IV міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні технології та інтенсифікація розвитку національного виробництва» (Тернопіль, 30 листопада 2017 року) з

актуальних технологічних, технічних, соціально-економічних та екологічних проблем і основних напрямів інноваційного розвитку національного виробництва.

Шифр зберігання: В357009/2

Інформаційне суспільство в світі та Україні: проблеми становлення та закономірності розвитку [Текст] : колект. монографія / [Ажажа М. А. та ін. ; за ред. д-ра філос. наук, проф. В. Г. Воронкової] ; Запоріз. держ. інж. акад. – Запоріжжя : ЗДІА, 2017. – 283 с.

Монографію «Інформаційне суспільство в світі та Україні: проблеми становлення та закономірності розвитку» підготовлено як результат виконання завдань НДР, затвердженої Міністерством освіти і науки України «Удосконалення механізмів розвитку інформаційного суспільства як цивілізаційної парадигми сучасного українського суспільства в умовах глобалізації» 0115U002343 (2015-2017). В монографії висвітлено теоретико-методологічні, концептуальні та праксеологічні засади становлення і розвитку інформаційного суспільства в Україні та світі. Особлива увага приділена питанням еволюції від homo sapiens до homo informaticus в контексті антропологічних вимірів, управлінню науково-освітнім простором інформаційного суспільства, еволюції та інформаційного суспільства в «суспільство знань» та закономірностям становлення smart-суспільства. В монографії використано синергетичну методологію для аналізу інформаційного суспільства як нелінійного середовища. Орієнтована на науковців, управлінців вищої освіти, викладачів соціально-філософських дисциплін, широкого загалу читачів, що цікавляться проблемою становлення і розвитку інформаційного суспільства в Україні та світі та процесами змін у суспільстві.

Шифр зберігання: ВА818562

Кириченко М. О. Формування ідеології інформаційного суспільства в умовах глобальної інформатизації: тенденції, парадигми, перспективи розвитку [Текст] : монографія / М. О. Кириченко ; Нац. акад. пед. наук України, Ун-т менеджменту освіти. – Харків : Технологічний центр, 2017. – 318, [1] с.

Монографія спрямована на концептуалізацію когнітивно-комунікативних та інформаційно-семіотичних вимірів ідеології інформаційного суспільства у гуманітарно-науковому дискурсі ХХІ століття. Метою монографії є дослідження ідеології інформаційного суспільства, що формується на основі інформаціоналізму, в контексті якого здійснюється оптимізація напрямів становлення і розвитку ідеології інформаційного

суспільства, яка ще не сформована в Україні. В монографії розглядаються науково-методологічні, концептуальні, праксеологічні підходи інформаційної аксіології, інформаційної антропології та інформаційної етики як складових компонентів ідеології інформаційного суспільства, здійснюється діагностика проблем ідеології інформаційного суспільства та досліджуються шляхи її формування. Особлива увага приділяється аналізу зарубіжного досвіду високорозвинутих країн зі сталим розвитком інформаційно-інноваційного суспільства, в яких сформована інформаційна культура як основа формування ідеології інформаційного суспільства, що розвивається в умовах глобальної інформатизації (соціуму) третього тисячоліття та нелінійних метаморфоз інформаційного соціуму. Монографія є основою генерування наукового потенціалу соціальної філософії для становлення нового наукового напрямку — філософії інформаційного суспільства, що розвивається як результат впливу інформатизації на формування інформаційної парадигми суспільства. Особлива увага приділяється аналізу цифрової та віртуально-мережевої культури особистості як складної дисипативної системи дискурсивного простору віртуальної реальності. Монографія призначена для наукових працівників, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, для всіх, хто цікавиться вирішенням сучасних проблем інформаційного суспільства в Україні та світі, перспективами формування ідеології інформаційного суспільства в умовах глобальних викликів XXI століття.

Шифр зберігання: ВА818942

Климчук О. В. Розвиток та регулювання конкурентоспроможного виробництва біопалив [Текст] : монографія / Климчук Олександр Васильович ; Вінниц. нац. аграр. ун-т. – Вінниця : Рогальська І. О. [вид.], 2017. – 368 с.

В монографії висвітлено питання оптимізаційних напрямків використання енергетичних ресурсів, економіко-екологічних і нормативно-правових аспектів розвитку виробництва біопалив та пріоритетних засад формування і механізмів регулювання біопаливної індустрії на світовому рівні та в Україні зокрема. Сформульовано концептуальні принципи розробки та регулювання енергетичної політики України на конкурентоспроможному рівні, функціональність інноваційного забезпечення у становленні біопаливного виробництва та дієвість кластерних підходів у формуванні конкурентоспроможного виробництва біопалив в умовах розвитку ринкових відносин. Здійснено аналіз національного енергоспоживання та ефективності виробництва різних видів біопалив на регіональному рівні та в розрізі природно-економічних районів України. Розглянуто специфіку створення сировинної бази для формування конкурентоспроможного виробництва біопалив та розроблено стратегічні принципи становлення й розвитку біопаливної індустрії в Україні.

Монографія розрахована на наукових працівників та фахівців у галузі економіки, організації управління агропромисловим комплексом, паливно-енергетичним комплексом, спеціалістів біопаливної індустрії, викладачів, аспірантів та студентів вищих аграрних навчальних закладів.

Шифр зберігання: ВА818639

Фінансово-управлінські аспекти інноваційно-інвестиційного розвитку підприємництва в національній економіці [Текст] : [колект.] монографія / [В. П. Синчак та ін.] ; наук. ред. д-р екон. наук, проф. Синчак В. П. – Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2017. – 372 с.

У колективній монографії подано результати наукових досліджень із проблем інноваційно-інвестиційного розвитку підприємництва в національній економіці, виконаних відповідно до наукової тематики кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування Хмельницького університету управління та права.

Запропоновано авторські теоретико-економічні обґрунтування різних фінансово-управлінських аспектів інноваційно-інвестиційного розвитку підприємництва в національній економіці. Проаналізовано фінансові й управлінські проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку підприємництва. Досліджено особливості податкового регулювання розвитку підприємництва в окремих сферах вітчизняної економіки. Сформульовані нові науково-методичні підходи до фінансового регулювання та управління господарськими процесами в контексті інноваційно-інвестиційного розвитку підприємництва.

Шифр зберігання: ВА818740

ДОДАТКИ

Додаток 1

18.05.2018

ХІІ Всеукраїнський фестиваль науки: відкриття

18 травня 2018 р. у Києві розпочався ХІІ Всеукраїнський фестиваль науки ([Національна академія наук України](#)).

Відкриття наукового свята відбулося за традицією в Інституті електрозварювання імені Є. О. Патона НАН України. Фестиваль відкрив перший віце-президент Національної академії наук України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік А. Наумовець.

Привітання від голови Верховної Ради України А. Парубія оголосив учасникам відкриття Фестивалю головний учений секретар НАН України академік В. Богданов, а привітання від президента Національної академії наук України академіка Б. Патона – академік А. Наумовець.

Присутні переглянули літературно-музичну концертну програму, підготовлену учнями спеціалізованої школи № 49 з поглибленим вивченням французької мови.

На продовження заходу вітальне слово виголосила Надзвичайний і Повноважний Посол Французької Республіки в Україні пані І. Дюмон. Вона висловила своє захоплення від виступів юних учасників Фестивалю, які завдяки педагогам і власному натхненню успішно опановують французьку мову. Пані Посол також відзначила, що велика честь для цього зібрання – приймати високого гостя, а саме видатного французького фізика, фахівця з

квантової фізики, лауреата Нобелівської премії в галузі фізики 2012 р. професора С. Ароша. Пані І. Дюмон коротко розповіла про двостороннє наукове співробітництво між Францією та Україною, зокрема за програмами «Erasmus+» і «Horizon 2020». За її словами, ця співпраця розвивається з кожним роком. Наостанок пані Посол підкреслила, що Франція, яку широкий загал знає передусім завдяки її культурі, гастрономії, парфумерії, моді тощо, вважає науку пріоритетною сферою. «Наша присутність тут доводить, наскільки важливо для нас підтримувати наукові напрями», – сказала вона.

Академік А. Наумовець вручив французьким гостям відзнаки НАН України: пані І. Дюмон – подяку Президії НАН України («за вагомих особистий внесок у розвиток міжнародного наукового співробітництва»), професорові С. Арошу – диплом про присвоєння йому звання «Почесний доктор Національної академії наук України» («за вагомих внесок у розвиток науки, суспільний прогрес, забезпечення миру, взаєморозуміння й співробітництва між народами»).

Із лекцією з тематики своїх досліджень виступив професор С. Арош.

[ПЕРЕГЛЯНУТИ ПРЕЗЕНТАЦІЮ \(ENG\)](#)

[ПЕРЕГЛЯНУТИ ПРЕЗЕНТАЦІЮ \(UKR\)](#)

Лекцію «Супрамолекулярна хімія – здобутки для охорони здоров'я та екології» прочитав директор Інституту органічної хімії НАН України академік В. Кальченко.

[ПЕРЕГЛЯНУТИ ПРЕЗЕНТАЦІЮ](#)

На завершення урочистостей було нагороджено найкращі академічні наукові видання та вручено дипломи учасникам Фестивалю.

У межах Фестивалю в Інституті електрозварювання імені Є. О. Патона НАН України діяла також виставка-презентація наукових досягнень установ НАН України, під час якої вчені 50 академічних інститутів представили близько 400 своїх розробок.

Демонстрували науково-дослідницькі роботи та виступали зі стендовими доповідями й вихованці Малої академії наук України і учні київських шкіл.

Нагадаємо, що цей Фестиваль проводиться щороку з метою популяризації досягнень науки в Україні, залучення молоді до наукових досліджень, піднесення авторитету і престижу науки в українському суспільстві. Загалом у рамках XII Всеукраїнського фестивалю науки, який тривав із 16 по 18 травня 2018 р., відбулася понад 1 тис. заходів по всій Україні – дні відчинених дверей в академічних наукових установах і вищих навчальних закладах, виступи провідних вітчизняних та іноземних учених із популярними лекціями, виставки, екскурсії до лабораторій і музеїв, засідання круглих столів, квести, презентації інноваційних розробок, стендові доповіді, зелені лабораторії, наукові кафе, демонстрації науково-популярних фільмів тощо.

Організаторами XII Всеукраїнського фестивалю науки цього року були Національна академія наук України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство молоді та спорту України, Національний центр «Мала академія наук України», Національна академія медичних наук України, Національна академія аграрних наук України, Національна академія правових наук України, Національна академія мистецтв України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Партнерами Фестивалю стали Посольство Французької Республіки в Україні й Інститут Франції.

Більше світлин із першого дня XII Всеукраїнського фестивалю науки – у фотоальбомі на Facebook-сторінці Академії: <https://www.facebook.com/NASofUkraine/posts/1861024640863657>.

Додатково про відкриття Фестивалю читайте в публікації щоденної всеукраїнської газети «День»: <https://day.kyiv.ua/uk/photo/nauka-yde-do-vas>.

(вгору)

Додаток 2

25.05.2018

Урочисте засідання Ради Донецького наукового центру НАН України та МОН України і Ради ректорів вищих навчальних закладів Донецької та Луганської областей, присвячене Дню науки

17 травня 2018 р. з нагоди Дня науки й у рамках XII Всеукраїнського фестивалю науки в Краматорську відбулось урочисте спільне засідання Ради Донецького наукового центру НАН України і МОН України (ДНЦ) і Ради ректорів вищих навчальних закладів (ВНЗ) Донецької та Луганської областей ([Національна академія наук України](#)).

Участь у заході взяли начальник відділу освіти департаменту освіти і науки Донецької обласної державної адміністрації В. Тарасов, заступник голови Краматорського міського виконкому Ю. Люлька, член Луганської обласної науково-координаційної ради ДНЦ В. Соколов, голова Донецького територіального відділення Національного центру «Мала академія наук України» (МАН) О. Євдокімова, директори академічних установ, відомі вчені й ректори ВНЗ Донецької та Луганської областей, міст Києва і Дніпра.

Відкрив засідання голова ДНЦ доктор технічних наук, професор В. Ковальов. Голова ДНЦ у своєму виступі повідомив, що центр активно сприяє розвитку наукового потенціалу регіону, подальшій інтеграції науки й освіти, роботі з науковою молоддю, просвітницькій діяльності. Великою мірою робота центру зосереджується на популяризації науки, підвищенні її ролі й авторитету в суспільстві. В. Ковальов підкреслив, що урочисте засідання Ради ДНЦ і Ради ректорів ВНЗ з нагоди Дня науки проводиться в рамках XII Всеукраїнського фестивалю науки та плану заходів щодо відзначення сторіччя Національної академії наук України.

Голова центру нагадав, що ДНЦ засновано з ініціативи Президента НАН України Б. Патона в 1965 р. в структурі Академії наук УРСР з метою забезпечення розвитку фундаментальних досліджень у Донецькому регіоні, зміцнення зв'язків науки з виробництвом, концентрації зусиль наукових установ і ВНЗ на вирішенні найважливіших для економіки Донбасу науково-технічних проблем. В. Ковальов поінформував присутніх про діяльність наукового центру в 2017–2018 рр. Він наголосив, що ДНЦ має та реалізує амбітні цілі, закріплені в його пріоритетних напрямках. Зараз значна увага науковців приділяється заходам відродження промисловості та, в цілому, економіки Донбасу, визначенню першочергових завдань розбудови сучасної економіки на Сході України, економічному забезпеченню інноваційного

розвитку, впровадженню науково-технічних розробок на підприємствах оборонного комплексу.

Із вітальним словом до учасників зібрання звернулися також начальник відділу освіти департаменту освіти і науки Донецької обласної державної адміністрації В. Тарасов, заступник голови Краматорського міського виконкому Ю. Люлька, член Луганської обласної науково-координаційної ради ДНЦ В. Соколов, голова Донецького територіального відділення МАН О. Євдокімова та юні науковці – члени МАН, призери обласних олімпіад із математики, фізики й біології, учні закладів середньої освіти міст Краматорська та Слов'янська.

Про відновлення роботи після переміщення, проблеми, наукові здобутки й успіхи Інституту проблем штучного інтелекту НАН України та МОН України доповів його директор член-кореспондент НАН України А. Шевченко У своєму виступі він окремо наголосив на основних труднощах у роботі переміщених установ і відзначив, що зараз інститут відродився та продовжує свою діяльність у Києві й залишається в авангарді одного з найперспективніших напрямів – інформатики та штучного інтелекту.

На засіданні також виступили заступник директора Інституту прикладної математики і механіки НАН України доктор фізико-математичних наук В. Щербак та завідувач лабораторії проблем економіки та фінансів Донбаської державної машинобудівної академії доктор економічних наук, професор Н. Рекова, які розповіли про основні напрями й перспективи розвитку математичних і соціогуманітарних наук на Донбасі.

З нагоди Дня науки найкращі науковці Донбасу отримали почесні грамоти Донецької державної обласної адміністрації, Краматорського міського голови та ДНЦ.

Наприкінці заходу талановита молодь вищих навчальних закладів і школярі привітали присутніх концертними номерами.

[\(вгору\)](#)

Додаток 3

Урочисте засідання представників наукової громадськості Львівщини з нагоди Дня науки в Україні

18 травня в актовій залі Національного університету «Львівська політехніка» відбулось урочисте засідання представників наукової громадськості з нагоди Дня науки, який відзначають щорічно у третю суботу травня ([Західний науковий центр НАН України та МОН України](#)).

Організатори: Західний науковий центр НАН України і МОН України, Рада ректорів закладів вищої освіти Львівської області, Наукове товариство ім. Шевченка.

Участь у заході взяли: перший заступник голови Львівської обласної ради А. Білоус, заступник директора департаменту освіти і науки Львівської ОДА І. Гайдук, заступник міського голови Львова з питань розвитку Андрій

Москаленко, в. о. ректора Національного університету «Львівська політехніка», перший проректор, професор В. Павлиш.

Відкрив його вступним словом голова Західного наукового центру НАН України і МОН України академік НАН України З. Назарчук, який привітав науковців із професійним святом та зазначив, що «Від 2007 року проводиться Фестиваль науки в Україні. Це – не одноразова подія. Це ціла низка подій – в академічних установах, у закладах освіти: Дні відкритих дверей, із залученням молоді до новинок науки і техніки. Проводяться вони для того, щоб залучати молодих талановитих людей до наук

18 травня в Києві відбулось відкриття Фестивалю науки, за традицією – в Інституті електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України. Було залучено дуже багато людей. У Львові – в наукових закладах. Так, учора – в Львівському університеті бізнесу і права відбулась міжнародна конференція, де ділились досвідом науковці з Польщі, Чехії, Словаччини та Німеччини. У Бібліотеці ім. В. Сефаника, де презентував свій тритомник екслібрисів науковець і меценат С. Давимука. Дуже гарні вступні слова були сказані науковцями на презентації у Бібліотеці. Сьогодні о 16-тій годині в залі Антоничів Бібліотеки ім. В. Стефаника представлено найкращі художні твори з бібліотеки С. Давимуки.

Нещодавно відбулася ще одна подія – Загальні збори НАН України, де обрали нових членів-кореспондентів і академіків. Західний науковий центр отримав 7 нових: двох академіків і п'ятьох членів-кореспондентів. Керівники установ НАН України Козловський М. П. та Максимчук В. Ю. стали членами-кореспондентами і завідувач відділу Фізико-механічного інституту імені Г. В. Карпенка НАН України Хома М. С. А також – два ректори: Володимир Мельник (Львівський національний університет імені Івана Франка) і Петро Ясній (Тернопільський національний технічний університет

ім. Івана Пулюя). Академіками – Кушнір Р. М., директор Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України і Павлюк М. І., директор Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН України. В цілому – це висока оцінка діяльності і цих науковців, і колективів, в яких вони працюють. А ми сьогодні зібрались, щоб відзначити кращих науковців».

Науковців привітав заступник директора департаменту освіти і науки Львівської ОДА І. Гайдук: «Ваша праця є важкою і дуже важливою для суспільства. Ми підтримуємо молодих вчених, у межах програми розвитку освіти Львівщини щорічно виділяють кошти на виплату премій науковцям і такі напрямки продовжуватимемо», – зазначив він.

І. Гайдук вручив науковцям Почесні грамоти Львівської обласної державної адміністрації за вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняної науки, сумлінну працю, високий професіоналізм та з нагоди Дня науки <...> Перший заступник голови Львівської обласної ради А. Білоус, вітаючи науковців Львівщини з прийдешнім святом, наголосив, що дуже приємно перебувати в такому поважному товаристві. «Львівська обласна рада дуже цінує стосунки, які склалися між обласною владою і науковим середовищем. Сьогодні, будучи в процесі децентралізації, влада відчуває велику потребу в діалозі з науковцями задля спільного вирішення проблемних питань», – сказав він.

Крім того, за вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняної науки, сумлінну працю, високий професіоналізм та з нагоди Дня науки А. Білоус відзначив науковців Подяками Львівської обласної ради.

<...> Долучився до привітань та вручення нагород заступник міського голови Львова з питань розвитку А. Москаленко. Зазначив, що рутинна праця науковців дає додану вартість. У місті проходить багато заходів за участі молодих і досвідчених вчених – це запалює, надихає. Подякував науковцям за невтомну працю, що рухає країну, місто, світ вперед, робить кращими.

<...> В. о. ректора Національного університету «Львівська політехніка» перший проректор, професор В. Павлиш передав вітання від голови Ради ректорів закладів вищої освіти Львівської області професора Ю. Бобала. Відмітив, що світ стає цифровий і постійно змінюється. Молодь не може реалізувати себе за таку мізерну винагороду, яку мають нині вчені, і виїжджає за кордон. Відсутня інноваційна стратегія держави. Назріла потреба опрацювання нової моделі закладів вищої освіти і академічних установ. Побажав науковцям миру, благополуччя та нових звершень.

Голова Наукового товариства імені Шевченка академік НАН України Р. Кушнір привітав присутніх і зазначив, що НТШ – це свого роду багатопрофільна академія наук українського народу, рушійна сила формування та розвитку української науки кінця ХІХ – першої половини ХХ ст. Нині готуємось до відзначення 100-річчя створення Української академії наук. Сконстатував, що перед українською академічною наукою та перед

Україною як суверенною державою нині стоять практично ті ж самі виклики, що й сто років тому.

У другій половині урочистого засідання прозвучали дві доповіді – на пошану видатних українських науковців: «Академік Ярослав Степанович Підстригач – видатний український вчений в галузі теоретичної механіки (до 90-річчя від дня народження)». Доповідач – директор Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України академік НАН України Р. Кушнір та «Іван Пулюй. Повернення в Україну». Доповідачі: ректор Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, член-кореспондент НАН України П. Ясній; к. і. н., доцент О. Рокіцький.

Доповідачі, оповівши про наукову діяльність (і не тільки) видатних українських вчених – Івана Пулюя і Ярослава Підстригача, цілком справедливо констатували, що нині світ – на межі нової технічної революції. То ж чи готові ми до неї? Адже без науки неможливо перетворити Україну в сильну державу. А в самій науці – теж криза. Молоді, талановиті науковці виїжджають і виїжджають (за часи незалежності України покинули десь до 20 тисяч молодих науковців). А чому? – запитаємо. Бо, очевидно, відсутня стратегія як розвитку науки, так і розвитку України. Адже не є великою таємницею, що фінансування науки, м'яко кажучи, надто мінімальне: близько 0,2 % ВВП замість 1,7 % ВВП – чого, можливо, вдасться досягнути 2020 р. – відповідно до планів владних інституцій.

Видатний український фізик Іван Пулюй (і про це, зокрема, розповів О. Рокіцький) присвятив своє життя «двом напрямкам» – науці і Україні. А властиво – одному: Україні, національну стратегему розвитку якої і має дати нарешті наша наука. То ж будемо сподіватися, що і науковці Львівщини, як і всієї України, докладуться до цієї роботи. Україна чекає...

([вгору](#))

Додаток 4

30.05.2018

Україна та Ізраїль відновлять співпрацю і двосторонні наукові проекти, які було призупинено ще в 2008 році, – Лілія Гриневич зустрілася з Міністром науки і технологій Ізраїлю

Робота українсько-ізраїльського Комітету з науково-технічного співробітництва та проведення спільного конкурсу дослідних проектів – Україна й Ізраїль відновлюють співпрацю, яку було призупинено ще в 2008 р. Такий результат зустрічі Міністра освіти і науки України Л. Гриневич з Міністром науки і технологій Ізраїлю О. Акунісом 29 травня 2018 р. в Єрусалимі ([Урядовий портал](#)).

«У 1996-2008 роках Міністерство освіти і науки разом з ізраїльськими колегами провели 3 засідання українсько-ізраїльського Комітету з науково-технічного співробітництва та 29 спільних українсько-ізраїльських науково-

технічних проєктів. Однак, на жаль, ця співпраця перервалася. Зараз ми маємо нагоду відновити спільну роботу, і це дуже важливо», – зазначила Л. Гриневич.

Вона також запропонувала 7 напрямів для поглиблення наукової співпраці між країнами. А саме йшлося про:

1) розробку нових технологій транспортування енергії, енергоефективності, енергозберігаючих технологій, розробку альтернативних джерел енергії;

2) розробку нових технологій високотехнологічних транспортних систем, космічної промисловості, літакобудування, суднобудування, озброєння та військової техніки;

3) розробку нових технологій виготовлення та обробки матеріалів, створення наноматеріалів та нанотехнологічної промисловості;

4) технологічне відновлення та розвиток сільського господарства;

5) впровадження нових технологій та обладнання для надання якісних медичних послуг, лікування та фармацевтики;

6) заохочення та просування технологій для чистої промисловості та охорони навколишнього середовища;

7) розробку сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки.

У межах робочого візиту в Ізраїль Л. Гриневич також зустрілась з Міністром науки і технологій Індії Х. Вардханом. Вони обговорили деталі підготовки до проведення українсько-індійської Комісії з науково-технологічного співробітництва, що запланована на осінь.

([вгору](#))

Додаток 5

23.05.2018

Спільні дослідження планетарних процесів з Туреччиною та Канадою – Україна домовилася про нові міжнародні проєкти в Антарктиці та Арктиці

Уже наступного року до досліджень на українській антарктичній станції Академік Вернадський можуть долучитися канадські та турецькі вчені. Натомість українські науковці отримають можливість працювати на канадських станціях в Арктиці та використовувати логістичні можливості Туреччини в Антарктиці ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Про це домовилася українська делегація під час 41-ї наради Договору про Антарктику, що тривала упродовж тижня в Аргентині. У ній взяли участь 53 держави, які є Сторонами Договору. Делегацію України очолив генеральний директор директорату науки МОН, представник Уряду України в Секретаріаті Договору про Антарктику Д. Чеберкус.

«З Туреччиною ми підписали декларацію, зробивши перший крок до співробітництва на міжвідомчому рівні. Зокрема, ми задекларували можливість проведення спільних експедиційних досліджень з використанням ресурсу станції Академік Вернадський та логістичних можливостей турецької сторони», – розповів Д. Чеберкус.

Конкретних домовленостей про співпрацю також досягнуто з делегацією Канади.

«У нас є взаємна зацікавленість в співпраці на наших станціях. Адже Канада має станції в Арктиці, однак не має жодної антарктичної. Україна ж – навпаки. Проведення спільних досліджень в двох полярних регіонах дасть нам результати для порівняння та можливість оцінити низку планетарних процесів», – зазначив очільник Національного антарктичного наукового центру Є. Дикий, що також входив до складу української делегації.

У межах 41-ї наради країни обговорювали питання про організацію та регулювання наукової, природоохоронної й логістичної діяльності в Антарктиці. Зокрема, Сторони Договору ухвалили оновлені плани управління для шести районів з особливим режимом охорони, Настанови з оцінки та управління об'єктами історичної спадщини, Інструкцію з використання в Антарктиці безпілотних літальних апаратів, а також Правила з екологічно відповідального здійснення наземних науково-пошукових польових робіт в Антарктиці.

Нагадуємо, що Україна є не лише учасницею Договору про Антарктику, а й входить до числа 29 Консультативних Сторін Договору. Саме ці країни мають право голосу та вето під час прийняття рішень щодо будь-якої людської діяльності на льодовому континенті.

([вгору](#))

Додаток 6

29.05.2018

Українські науковці вперше виконуватимуть проект європейської ініціативи Clean Sky 2

Український консорціум вперше виконуватиме науково-дослідний проект у галузі авіації за програмою «Clean Sky 2», яка реалізується в межах програми ЄС Горизонт 2020. На втілення проекту AMBEC (Advanced Modelling Methodology for Bearing Chamber in Hot Environment / Новітня методологія моделювання для камери підшипника в гарячому середовищі), вчені отримають близько 1,7 млн євро. Працювати над проектом планують протягом 3 років ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

До складу української команди увійшли вчені Національного аерокосмічного університету ім. М. Жуковського «ХАІ», експерти ДП «Івченко-Прогрес» та АТ «Мотор Січ». Об'єднавши наукові знання та промисловий досвід, вони дослідять складні фізичні явища, що відбуваються у камері підшипника авіадвигуна.

«Наша кінцева мета – розробити методику теплофізичних розрахунків, що стане ефективним інструментом для оптимізації конструкції компактних камер підшипників у авіаційних двигунах наступного покоління. Застосування цієї методики дозволить фахівцям авіабудування скоротити витрати й час на розробку нових рішень, зменшить рівень споживання палива, а також знизить кількість шкідливих викидів в атмосферу», – розповів керівник проекту АМВЕС Т. Михайленко.

Учасники проекту працюватимуть під керівництвом європейської групи експертів у галузі авіадвигунобудування та за адміністративної підтримки Українського науково-технологічного центру.

Довідково: Ініціатива «Clean Sky 2» – це найбільша європейська науково-дослідна програма в галузі авіації, в якій беруть участь близько 500 промислових і науково-дослідних організацій з 27 країн світу. Програма сприяє розвитку інновацій та технологій, що дозволяють знизити рівень шкідливих викидів та шуму в цивільній авіації.

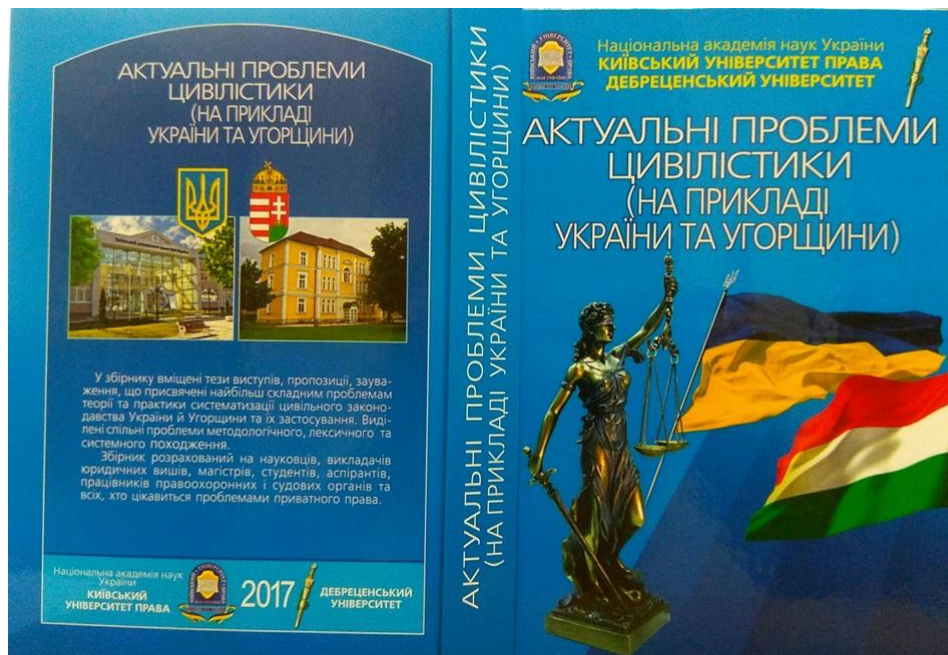
([вгору](#))

Додаток 7

21.05.2018

Нове видання українських та угорських цивілістів

У рамках програми співпраці між Київським університетом права (КУП) НАН України та Дебреценським університетом підготовлено й видано спільну працю «Актуальні проблеми цивілістики (на прикладі України та Угорщини)», присвячену актуальним питанням розвитку сучасної науки цивільного права для вдосконалення її теоретичних засад, вивчення динаміки цивільно-правових явищ у часі та порівняння положень цивільного права з іншими національними правовими системами ([Національна академія наук України](#)).

Учені-правознавці наголошують на важливості наукового дослідження сучасних проблем цивільного права Європейського Союзу, пошуку нових форм і методів вдосконалення цивільного законодавства, становлення нових інститутів та категорій цивільного права Угорщини й України.

У правовій науці категорія «цивілістика» розглядається як узагальнювальне поняття, котре позначає сукупність суспільних відносин цивільно-правового змісту, пов'язаних із цивільним правом, проблемами нормативного регулювання майнових та особистих немайнових прав фізичних і юридичних осіб та практикою цивільних правовідносин (включно з сімейно-правовими, цивільно-процесуальними й приватними міжнародно-правовими відносинами). Цивілістика також розглядається як галузь юридичної науки, предметом якої є: норми цивільного права; цивільні правовідносини як юридична форма суспільних відносин, що регулюються цивільним законодавством; юридичні факти; судова, судово-господарська і адміністративна практика застосування цивільно-правових норм. У точному спеціально-юридичному значенні цивілістика розглядається як галузь юридичної науки, виступаючи синонімом поняття «наука цивільного права», що і є загальноприйнятим нині.

У зв'язку з цим актуальними є представлені в книзі наукові праці, присвячені дослідженню системи цивільного права, положень про осіб у цивільному праві, межі реалізації цивільних прав, положень про окремі різновиди договорів, проблеми цивільно-правової відповідальності. Актуальним також є дослідження загальних проблем права інтелектуальної власності, питань охорони авторського права й суміжних прав, патентного права та комерційних позначень, які тісно пов'язані з цивільним правом і цивільно-правовими відносинами.

Нині існує необхідність посилення правової культури для захисту цивільних прав та прав інтелектуальної власності, підвищення загального

рівня підготовки кваліфікованих фахівців для вирішення зазначених питань. Це потребує великого обсягу спеціальних теоретичних знань і практичного досвіду вдосконалення законодавства, спрямованого на охорону цивільних прав та відповідних суспільних відносин, прав на об'єкти інтелектуальної власності, створення сприятливих умов для розвитку цивілізованого регулювання цього кола суспільних відносин.

Праця «Актуальні проблеми цивілістики (на прикладі України та Угорщини)» за загальною редакцією ректор КУП НАН України професора Ю. Бошицького та угорського професора В. Сікори, є продовженням циклу досліджень порівняльного правознавства, що активно здійснюються науковцями КУП НАН України в рамках реалізації міжнародних угод про співпрацю.

Книга розрахована на науковців, викладачів юридичних вишів, магістрів, студентів, аспірантів, працівників правоохоронних і судових органів та всіх, хто цікавиться проблемами приватного права.

(вгору)

Додаток 8

30.05.2018

Засідання Президії НАН України

На черговому засіданні Президії НАН України 30 травня 2018 р. члени Президії НАН України та запрошені заслухали й обговорили доповідь завідувача відділу плазмово-шлакової металургії Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України члена-кореспондента НАН України В. Шаповалова «Наукові основи дугових адитивних технологій у спецелектрометалургії та електрозварюванні» ([Національна академія наук України](#)).

У доповіді та виступах академіка НАН України Б. Патона, заступника директора Інституту проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича НАН України академіка НАН України С. Фірстова, завідувача відділу Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України академіка НАН України В. Дубодєлова, академіка-секретаря Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України, заступника директора Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України академіка НАН України Л. Лобанова, академіка-секретаря Відділення фізики і астрономії НАН України академіка НАН України В. Локтева, голови Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій при Кабінеті Міністрів України, завідувача відділу Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В. І. Вернадського НАН України академіка НАН України А. Білоуса було проаналізовано стан адитивних технологій та роль української науки у розвитку цього напрямку й відзначено, що розвиток цих технологій в Україні знаходиться на початковому етапі. Тому наукові дослідження та розробки у

цій галузі, а також їх впровадження у вітчизняній промисловості є на сьогодні важливими та актуальними.

Наголошувалося, що практичні застосування адитивних технологій відносяться, в першу чергу, до актуального напрямку науково-технічного прогресу – отримання 3D-виробів металевих матеріалів з особливими властивостями. У цій галузі науки важливим є напрям досліджень, який має дати нові знання не лише з формоутворення, а й управління ліквіацією, тобто неоднорідністю хімічного складу, та структурою металів від монокристалічної до дрібнозернистої. Яскравим прикладом такого управління структурою є практична реалізація технології вирощування надвеликих монокристалів тугоплавких металів.

Як було підкреслено, в Україні слід ширше використовувати можливості адитивних технологій для створення новітньої військової техніки, проведення ремонтних робіт у польових умовах. Наявний в Інституті електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України значний досвід діяльності у цій галузі має сприяти ефективному пошуку відповідних партнерів та замовників.

З метою подальшого розвитку адитивних технологій в Україні та забезпечення їх конкурентоспроможності було рекомендовано збільшити кількість контрактних робіт, а також активізувати участь у міжнародних проектах і налагодженні контактів з ученими Європи, США, Китаю за цим важливим напрямом роботи.

Президія НАН України ухвалила відповідний проект постанови.

([вгору](#))

Додаток 9

Єльська Г., академік НАН України, доктор біологічних наук, професор, директор Інституту молекулярної біології і генетики НАН України

Про результати виконання комплексної науково-технічної програми НАН України «Сенсорні прилади для медико-екологічних та промислово-технологічних потреб: метрологічне забезпечення та дослідна експлуатація» (Стенограма наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 14 лютого 2018 року) // Вісник Національної академії наук України. – 2018. – № 4. – С. 29–30.

<...> Пропоную вашій увазі звіт про виконання комплексної науково-технічної програми НАН України «Сенсорні прилади для медико-екологічних та промислово-технологічних потреб: метрологічне забезпечення та дослідна експлуатація», яку можна розглядати як черговий етап розвитку біосенсорики і хемосенсорики в Україні. Розрахована на 2013–2017 рр. Програма була спрямована на доведення до необхідної технологічної кондиції приладів, які ми розробляли впродовж багатьох років. Уже пройдено довгий шлях від отриманих нами результатів

фундаментальних і прикладних досліджень до завершення дослідно-конструкторських і технологічних робіт. Далі перед нами стояло завдання з вирішення важливих проблем, пов'язаних із сертифікацією та метрологічною атестацією експериментальних зразків створених нами сенсорних приладів. Процес цей дуже нудний і повільний, забирає чимало сил і часу, але це необхідний етап впровадження наукових розробок у життя.

Отже, основною метою Програми було розроблення метрологічного забезпечення та дослідна експлуатація робочих експериментальних зразків приладів, готових до впровадження у практику для експресного аналізу в біотехнології, медицині, екології, а також для керування технологічними процесами в промисловості. За Програмою в 2013–2017 рр. було профінансовано 23 наукові проекти, в яких брали участь 14 установ п'яти відділень НАН України, а саме: хімії; біохімії, фізіології і молекулярної біології; фізики і астрономії; фізико-технічних проблем енергетики; інформатики. Причому більшість проектів мали міждисциплінарний характер і виконувалися спільно фахівцями з різних академічних інститутів. Крім того, додаткове фінансування було залучено в рамках проектів Сьомої рамкової програми ЄС, програми НАТО «Наука заради миру і безпеки», УНТЦ. За результатами досліджень було опубліковано більш як 300 статей у високорейтингових профільних міжнародних журналах та понад 350 тез доповідей на наукових конгресах, конференціях, симпозіумах різного рівня, подано та оформлено близько 80 заявок на патенти.

Про актуальність цієї тематики та її відповідність світовим науково-технічним тенденціям сьогодення переконливо свідчить той факт, що 15 науковців, задіяних у виконанні Програми, мають індекс Гірша понад 10 і входять до рейтингу найцитованіших учених Академії <...> Під час виконання Програми було створено цілу низку експериментальних зразків сенсорних приладів. За браком часу я не зможу розповісти про кожен з них, тому приверну вашу увагу лише до окремих прикладів, які якнайкраще ілюструють їх важливість і значення для медицини, охорони довкілля, харчової промисловості тощо...

[Повний текст](#) (на сайті НБУВ)
([вгору](#))

Додаток 10

Крючин А., член-кореспондент НАН України, доктор технічних наук, професор, заступник директора Інституту проблем реєстрації інформації НАН України

Високопрецизійні мікропризмові структури і перспективи їх широкомасштабного застосування (За матеріалами наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 28 лютого 2018 року) // Вісник Національної академії наук України. – 2018. – № 4. – С. 45–46.

Досвід, накопичений в Інституті проблем реєстрації інформації НАН України при створенні технології виготовлення оптичних носіїв інформації,

технологічного комплексу виготовлення штампів для тиражування компакт дисків, при проектуванні високоточних аеростатичних систем позиціонування та розробленні інтерферометричних систем контролю лінійних переміщень з нанометровою точністю, заклав технологічний базис для створення низки мікропризмових технологій¹. Теоретичні основи розроблення мікропризмових технологій полягають у методах:

- розрахунку та проектування високоточних аеростатичних систем обертання дисків-оригіналів, позиціонування оптичних головок і різальних інструментів, інтерференційних і муарових оптичних датчиків лінійних переміщень;

- визначення впливу на роздільну здатність зображень величини призматичної дії мікропризм;

- розрахунку розподілу енергії ультразвукових коливань при зварюванні тонких листових полімерних матеріалів;

- врахування деформацій полімерних матеріалів у процесі термопресування та інжекційного лиття мікропризмових структур.

Створення цих технологій стало можливим завдяки тому, що Інститут має технологічну базу, яка була закладена ще під час будівництва інженерно-лабораторного корпусу і тепер постійно розширюється та оновлюється. До неї входять верстати з числовим програмним забезпеченням, розміщені на спеціальних фундаментах, шліфувальне обладнання, машини для інжекційного лиття пластмас, оптичне обладнання. Усе це сприяло вирішенню актуальної науково-технічної проблеми створення новітніх мікропризмових оптичних елементів для офтальмології, лазерних та світлодіодних систем.

Технології виготовлення та використання світлоповертальних елементів

Світлоповертальні елементи були запропоновані понад 50 років тому і виявилися досить ефективним засобом підвищення безпеки руху. Ці елементи, призначені для відбиття світлового променя в бік джерела світла з мінімальним розсіюванням, відомі сьогодні під різними назвами – катафоти, світлоповертальні елементи, ретрорефлектори. Загалом світлоповертання – це процес зміни напрямку променя строго на 180° в бік джерела освітлення. Перші світлоповертальні елементи було виготовлено зі скляних сфер, імплантованих до полімерної матриці. Катафоти, які використовують сьогодні, бувають найрізноманітніших типів: від плівки з мікропризматичними фракціями до структур, сформованих за допомогою спеціальних твердотільних інденсторів, які моделюють кутові світлоповертачі. Однак найефективнішими серед них є мікропризмові світловідбивачі. Такі світлоповертачі працюють за рахунок відбивання світла від трьох взаємно перпендикулярних граней, сформованих у той чи інший спосіб на поверхні

¹ Петров В.В., Крючин А.А., Куницький Ю.А., Рубіш В.М., Лапчук А.С., Костюкевич С.О. Методи нанолітографії. К.: Наук. думка, 2015.

світлоповертача. Головними критеріями якості призматичного відбивача є структура та якість призми, з яких він складається. Високоякісна призма має гострі, рівні краї та не пропускає світло, а повертає його назад до джерела світла².

[Повний текст](#) (на сайті НБУВ)
([вгору](#))

Додаток 11

16.05.2018

Протягом 5-8 років Україна може збільшити валове виробництво зернових до 100 млн тонн, – Ярослав Гадзало

Діяльність Національної академії аграрних наук завжди викликає жвавий інтерес. Тут сконцентрований колосальний матеріальний і інтелектуальний ресурс. Що таке НААН сьогодні – архаїзм, збиткове держпідприємство чи ефективний гравець агроринку? Ці та інші запитання ми поставили Президентові Академії Я. Гадзало ([Національна академія аграрних наук України](#)).

– Нещодавно ви звітували про роботу академії в 2017 році. Яку роль відіграє установа в агропромисловому виробництві?

– НААН була, є і залишиться ще принаймні на наступні 100 років головним науково-методичним центром розвитку агропромислового комплексу. Це потужна і сучасна установа, що об'єднує провідних вчених і фахівців аграрної галузі. Уявіть, понад 7000 працівників, серед яких майже 2 тисячі – доктори і кандидати наук. Торік вони працювали над 45 програмними дослідженнями з землеробства, меліорації, рослинництва, зоотехнії, ветеринарної медицини, аграрної економіки і продовольства. Можу констатувати, за останні роки вплив здобутків наших учених на ефективність галузі суттєво посилюється. Колись відірвана від виробництва аграрна наука повертається в поля і працює з фермерами пліч-о-пліч. Лише за рік вчені надали виробникам понад 50 тисяч консультацій, рекомендацій, пропозицій. Стосовно фінансового стану академії наведу лише кілька показників. У 2017 році НААН сплатила до держбюджету в 2,5 рази більше податків, ніж отримала фінансування – 968,4 млн гривень, порівняно з 395 млн. Отже, академія сьогодні – приклад ефективною і прибутковою самоврядною, заснованою на державній власності установи.

– Хороші фінансові показники дають можливість нарешті збільшити видатки на наукові дослідження?

– Ми розраховуємо на це, але наразі ситуація з фінансуванням доволі складна. Згідно із законом, держава має виділяти на розвиток освіти і науки не менше 1,7 % ВВП. Але насправді цього року витрати становлять 0,17 %

² Antonov E.E., Kryuchyn A.A., Minglei Fu, Petrov V.V. et al. Microprisms: optical parameters and monitoring. (Kyiv: Akademiya, 2015).

ВВП. Це в 10 разів менше! На фундаментальні дослідження, підготовку кадрів, практичні розробки необхідно 857,1 млн грн. Водночас держбюджетом на 2018-й передбачено майже вдвічі менше. Не дивно, що вже четвертий рік поспіль Україна має один із найнижчих показників відношення кількості учених до кількості економічно активного населення. У нас цей показник – 3,7 особи на тисячу населення. У сусідній Польщі – 6,4, що вже казати про Фінляндію з показником 15,4. Наука – стратегічний ресурс держави, найголовніший чинник формування людського капіталу. Від науки залежить сучасна економіка, добробут населення, а також самореалізація кожної людини. Це не перебільшення. Тому фінансування науки не можна розглядати як щось другорядне. Більше того, дослідні господарства академії поставлено в нерівні умови, порівняно з приватними структурами. Наші підприємства 75 % свого прибутку відраховують державі у вигляді дивідендів. Через це за рік ми «втратили» близько 100 млн грн, які могли б використати на розвиток науки. Водночас прибуток комерційних підприємств, які сплачують єдиний податок, фактично не оподатковується. Доволі складно отримувати високі результати наукових досліджень за таких умов. Але нашим вченим це вдається. За рік селекціонери створили 235 нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур – зернових, круп'яних, овочевих, плодово-ягідних тощо. Наразі вони проходять державну науково-технічну експертизу. До Національного генетичного банку України залучили 3 тисячі зразків із 56 країн світу. Окрему увагу приділяємо тваринництву. Його відродження має стратегічне значення. На розгляді в уряді – концепція розвитку галузі до 2030 року. Вона має на меті збільшити виробництво обсягу молока на 6 млн тонн, м'яса – на 2 млн тонн. Акцентую, йдеться не про нарощування виробництва за рахунок збільшення поголів'я молочного стада, а про збільшення продуктивності тварин. Наразі у восьми областях України триває апробація нового комплексу мікроелементів, що сприяє збільшенню молочної продуктивності до 12 %. Ми також довели, що повнораціональні кормосуміші, на відміну від роздільної годівлі, дають можливість одержувати надоїв більше на 1,5-2,5 тис. кг.

– Минулого року ваші колеги били на сполох і навіть звернулися до керівництва країни з проханням буквально врятувати українські ґрунти. Що вдалося зробити?

– Кілька важливих кроків. По-перше, за участі академії розроблено п'ять законопроектів – про сівозміни, відновлення і паспортизацію басейнів малих річок, про розширення біорізноманіття тощо. По-друге, розробили стратегію збалансованого землекористування сільських територій. По-третє, підготували наукові основи сучасного ведення органічного землеробства з максимальним залученням місцевих і відновлюваних ресурсів. Ми пропонуємо аграріям новітню систему удобрення культур органо-мінеральними біоактивними добривами на основі низинного торфу або озерних сапропелів із залученням безпечних мінеральних добавок – сорбентів та іонообмінників. Академія удосконалила методик

картографування ґрунту. Спільно з FAO розробили Національну цифрову карту вмісту та запасів органічного вуглецю. Для цього використали технологію машинного навчання. Відтепер ми знаємо точний вміст вуглецю, відстежуємо його якість і контролюємо рівень деградації.

– *За словами міністра екології та природних ресурсів Остапа Семерака, через деградацію ґрунтів Україна щороку втрачає 20 млрд грн. Але, крім фінансових втрат, це болючий удар по продовольчій безпеці?*

– Безумовно. Цей показник як раз і обрахований вченими Академії. Саме тому вирішення цієї проблеми вимагає скоординованих дій парламентарів і урядовців. Розпочати необхідно з аналізу чинних нормативних документів, вивчення іноземного досвіду. Україна – житниця Європи, ми маємо підтримувати та нарощувати цей потенціал. Наприклад, нещодавно академіки НААН розробили для хлібопекарських підприємств якісні закваски, які раніше доводилося закупавати за кордоном. Це ще один крок на шляху зміцнення продовольчої безпеки та зниження собівартості хліба.

<...>

– *Рекордний врожай зернових Україна отримала у 2016 році – 66 млн тонн. На вашу думку, на сьогодні це межа вітчизняного АПК? Як ви оцінюєте, наскільки критично позначиться на майбутньому врожаї той факт, що через погодні умови посівна розпочалася пізніше майже на місяць?*

– Прогнозувати, звісно, зарано. Але за розрахунками і прогнозами вчених економістів НААН валовий збір зернових 2018-го буде на рівні 2017 року. Так, погода додала коректив, але зараз посівна триває за планом. Згідно з останніми даними, ранніх ярих зернових і зернобобових уже посіяно на 89% площі. Аграрії повністю забезпечені мінеральними добривами, отже, серйозних ризиків я не вбачаю. Щодо врожаїв зернових – однозначно це не межа. Ми розробили проект Стратегії відновлення та розвитку зрошувальних і дренажних систем до 2030 року. Вона дасть змогу щороку додатково отримувати 8 млн тонн зернових, ще 3,5 млн тонн технічних культур та 11 млн тонн плодоовочевих. Загальна вартість цих додаткових врожаїв – 135 млрд гривень. Загалом протягом найближчих 3-5 років Україна має можливість збільшити валове виробництво на рівні 80 млн тонн, а ще через 5 років – на рівні 100 млн тонн.

– *Вартість проекту вже відома?*

– Так, необхідно 4,2 млрд доларів США. Йдеться про модернізацію 1,2 млн га зрошуваних і 1 млн га дренажних систем. Сума значна, але це вигідне інвестування. За нашими розрахунками, проект окупиться за 4-6 років. Наразі триває пошук потенційних інвесторів. –

– *Нещодавно ви зустрічалися з Послом Республіки Корея в Україні. Ви обговорювали цей проект?*

– Ми провели корисну зустріч, під час якої йшлося про спільні інтереси наших країн у галузі відновлюваної енергетики та створення наукового парку, що об'єднав би інтелектуальні, виробничі і фінансові ресурси. Більше інформації поки озвучити не можу. Але зазначу, міжнародне співробітництво

– для нас пріоритет. Адже це реальний доступ вітчизняних вчених і аграріїв до міжнародного досвіду, знань і технологій. Академія має визнаний у світі науковий потенціал і співпрацює з науковими установами 82 країн, входить до понад 50 міжнародних наукових асоціацій та об'єднань. Торік ми уклали 97 нових угод. Загалом, вартість проектів за всіма чинними договорами становить 12 млн грн...

[Повний текст](#)
(вгору)

Додаток 12

18.05.2018

Конкурс на здобуття премії Нобелівського фонду сталого розвитку

Національний номінаційний комітет України з премії Нобелівського фонду сталого розвитку оголошує конкурс на здобуття премії за 2018 р. ([Національна академія наук України](#)).

Премія Нобелівського фонду сталого розвитку присуджується науковцям або установам, які запропонували до участі в конкурсі важливі проекти, зробили відкриття і винаходи, потенційно значимі для покращення якості життя на планеті за такими напрямками:

- зміни клімату з акцентом на вирішення проблем, пов'язаних із глобальним потеплінням;
- підтримка досягнень у галузі чистих та відновлювальних технологій і відповідних стратегій;
- створення екологічно чистого середовища як гарантії життєзабезпечення для всіх.

Відповідно до Положення про Національний номінаційний комітет України з премії Нобелівського фонду сталого розвитку висунення проектів, винаходів або відкриттів (далі – робіт) на конкурс на право стати кандидатом від України на здобуття премії Нобелівського фонду сталого розвитку здійснюють вчені, науково-технічні ради наукових установ, вищих навчальних закладів, промислових підприємств, громадські організації, громадські об'єднання.

Роботи на конкурс подаються англійською мовою.

Колектив авторів не може бути більшим за три особи.

Приєм робіт та консультації щодо їх оформлення для подачі на конкурс здійснюватиме Секретаріат Національного номінаційного комітету України за адресою: 03056, місто Київ – 56, просп. Перемоги, 37, корпус 1, кімната 147, тел/факс (044) 236-09-92, email: sidorenko@kpi.ua.

Термін подачі робіт – до 30 вересня 2018 р.

З роботами, представленими на конкурс, можна буде ознайомитись на офіційному сайті Національного номінаційного комітету України <http://nobelsd.kpi.ua>.

(вгору)

01.06.2018

У Київському університеті права НАН України пройшла Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання права інтелектуальної власності» за участі науковців з України, Ізраїлю та Швейцарії

21–23 травня 2018 р. на базі Київського університету права (КУП) НАН України пройшла перша Міжнародна українсько-швейцарсько-ізраїльська науково-практична конференція «Актуальні питання права інтелектуальної власності» ([Національна академія наук України](#)).

Її співорганізаторами, крім КУП НАН України, виступили Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) (м. Женева, Швейцарія), Тель-Авівський університет (м. Тель-Авів, Ізраїль) і Центр порівняльних правових досліджень ОНО академічний коледж (Кір'ят, Ізраїль).

У роботі конференції взяли участь провідні науковці й фахівці у сфері інтелектуальної власності з України, Ізраїлю та Швейцарії, представники державних органів і установ, дипломатичних місій в Україні, аспіранти, студенти українських закладів вищої освіти.

Серед почесних гостей конференції були присутні: директор Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України академік НАН України Ю. Шемшученко, заступник керівника програм Департаменту країн з перехідною та розвинутою економікою ВОІВ О. Шевченко, професор Юридичної школи ОНО, Центру порівняльних правових досліджень, засновник та академічний директор Академічного коледжу ОНО (Ізраїль) Ш. Яніскі-Равід, професор факультету права Тель-Авівського університету А. Хури, Голова Уманської районної ради О. Супрунець, старший науковий співробітник Центру інтелектуальної власності і передачі технологій НАН України Д. Махновський, виконувач обов'язків заступника директора науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної

власності Міністерства юстиції України О. Адлер, директор Інституту всесвітньої історії НАН України член-кореспондент НАН України А. Кудряченко, заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного інституту (НДІ) приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук (НАПрН) України М. Галянтич, представник Посольства Грузії в Україні А. Анджепаридзе, головний науковий співробітник НДІ інтелектуальної власності НАПрН України Г. Андрощук, директор департаменту з корпоративної безпеки Українського Союзу промисловців і підприємців С. Худобін.

Зі вступним словом до учасників конференції звернувся ректор Київського університету права НАН України професор Ю. Бошицький, який зазначив, що проведення наукових форумів, семінарів, конференцій та майстер-класів у КУП НАН України, котрі збирають провідних представників науки й практиків та під час яких може презентувати себе нова генерація науковців, уже стало традицією університету. Цей форум є першим науково-практичним заходом у такому складі учасників і, на думку професора Ю. Бошицького, має стати вагомим внеском у розбудову теоретичних і практичних проблем інтелектуальної власності й права інтелектуальної власності.

Від імені ВОІВ і безпосередньо її генерального директора Ф. Гарі учасників заходу привітав О. Шевченко, який акцентував на діяльності ВОІВ із розвитку інновацій і розроблення політики у сфері інтелектуальної власності.

На адресу організаторів та учасників конференції надійшли також привітання від президента Національної академії наук України академіка НАН України Б. Патона, директора Департаменту країн з перехідною та розвинутою економікою ВОІВ М. Швантнера, заступника Міністра освіти і науки України М. Стріхи й голови Північно-Східного наукового центру НАН України та МОН України академіка НАН України В. Семиноженка.

У своїх наукових доповідях учасники форуму обмінялися думками з питань нормативно-правового регулювання інтелектуальної власності на міжнародному й національному рівнях, розглянули окремі аспекти вдосконалення регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності, проблеми інтелектуальної власності як інструменту розвитку економіки, проаналізували проблемні питання охорони авторського права, патентного права, сучасні тенденції розвитку права інтелектуальної власності тощо.

У рамках роботи конференції відбулися переговори ректора КУП НАН України професора Ю. Бошицького з представниками Тель-Авівського університету й Центру порівняльних правових досліджень ОНО академічного коледжу щодо проведення наступної спільної науково-практичної конференції на базі ізраїльського вищого навчального закладу. КУП НАН України та Центр порівняльних правових досліджень ОНО академічний коледж урочисто підписали меморандум про співробітництво,

котрий відкриває перспективи для їхньої майбутньої двосторонньої співпраці.

Наступні робочі дні конференції присвячувалися проблематиці комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності та блокчейн-технологіям в Ізраїлі й Україні. Було заслухано чимало надзвичайно важливих та інформативних виступів і презентацій, а студентська молодь дізналася про нові актуальні проблеми права інтелектуальної власності, мала нагоду познайомитися й обмінятися враженнями про міжнародну науково-практичну конференцію зі студентами з Ізраїлю та Швейцарії.

За результатами роботи конференції найкращі презентації було відзначено сертифікатами.

([вгору](#))

Додаток 14

22.05.2018

Перша міжнародна конференція «Стан та перспективи співпраці Україна – ЦЕРН»

15–17 травня 2018 року у Харкові вперше в Україні відбулася міжнародна конференція «Стан та перспективи співпраці Україна – ЦЕРН», приурочена до 100-річчя Національної академії наук України і Дня науки ([Національна академія наук України](#)).

Учасники першої міжнародної конференції «Стан та перспективи співпраці Україна – ЦЕРН»

Захід, організатором якого виступив Інститут сцинтиляційних матеріалів НАН України (ІСМА), тривав на базі Науково-технологічного комплексу «Інститут монокристалів» НАН України і Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» НАН України (ННЦ ХФТІ).

Конференція проводилася з метою активізації спільних робіт в умовах асоційованого членства України у ЦЕРН, набутого 2016 р.

До зібрання долучилися 63 учасники, було виголошено 46 доповідей, 9 із яких – представниками провідних експериментів ЦЕРН, таких як LHCb, CLIC, CMS, SHIP, ALICE. Представники ЦЕРН розповіли про основні задачі, котрі ставлять перед собою дослідники цієї організації, й можливості поглиблення співпраці з Україною, а також поділилися планами з розвитку досліджень та оновлення експериментального обладнання. Українські вчені, зі свого боку, поділилися власним досвідом проведення експериментів у галузі фізики високих енергій, результатами спільних проєктів із ЦЕРН, новими ідеями щодо подальших досліджень.

Усі учасники конференції мали змогу ознайомитися з розробками ІСМА в галузі сцинтиляційного матеріалознавства та створення детекторів іонізовного проміння не тільки на виставці, а й безпосередньо в лабораторіях і ростових залах, де вирощують та оброблюють сцинтиляційні матеріали.

Матеріали заходу (презентації, відеозаписи доповідей, а також фотографії) доступні на головній сторінці офіційного сайту конференції: <http://cern-ua.isma.kharkov.ua/>.

Відеосюжети місцевих телеканалів про це зібрання можна переглянути за посиланнями:

<http://izvestia.kharkov.ua/tv-proekty/hi/3029/1269533.html> (<https://youtu.be/z6BF3FHJuSY>)
<https://youtu.be/vwVsiHvWVu0>

Крім того, ІТ-спеціалісти ІСМА створили власний відеоролик, присвячений конференції: <https://youtu.be/WdY620B8hOA>.

([вгору](#))

Додаток 15

22.05.2018

В Інституті металофізики імені Г. В. Курдюмова НАН України відбувся дитячий науковий фестиваль – «Свято науки»

12 травня 2018 р. відбувся дитячий науковий фестиваль «Свято науки», організований Інститутом металофізики імені Г.В. Курдюмова НАН України та Київським академічним університетом НАН України та МОН України ([Національна академія наук України](#)).

Цього дня на учасників заходу чекали науково-популярні лекції, ігри, конкурси, демонстрації, цікаві науково-технічні винаходи й наукове шоу. А ще – безліч справжніх дослідів, у яких взяли участь маленькі науковці.

Гості свята мали змогу відчутти квантову фізику своїми руками на дотик. Зокрема, дослідити високотемпературну надпровідність у рідкому азоті, спостерігати проникнення магнітного потоку в надпровідники й надпровідну левітацію, надпровідні безконтактні підшипники і потяг на магнітній «подушці», взяти участь у майстер-класі з виготовлення та запуску левітрона, провести інші цікаві досліди з гелієм і рідким азотом тощо.

Для дітей старшого шкільного віку, студентів та дорослих було запропоновано цікаві науково-популярні лекції з різних тем.

За майже 60 років від часу створення лазер широко застосовується у всіх галузях науки і техніки. Багато сучасних технологій були б просто неможливими без цього пристрою. Але мало хто розуміє, які властивості й особливості лазера сприяли його використанню в таких, здається, різних галузях, як хірургія та контрольований термоядерний синтез. Лекція Ю. Пустовіта «Як працює лазер?» присвячувалась особливостям лазерного випромінювання, фізичним принципам, покладеним в основу роботи лазера, та його основним застосуванням.

Проблема надпровідності, а надто високотемпературної, є і однією з найактуальніших (ще не вирішених) проблем фізики конденсованого середовища, і основною рушійною силою розвитку сучасного експерименту, й індикатором рівня наукових досліджень. Під час лекції О. Кордюка «Надпровідність, високотемпературна і не дуже» слухачі дізналися, що таке надпровідність, для чого вона потрібна, як працює «надпровідний потяг» та чи варто очікувати на «кімнатні» надпровідники.

Методи сканувальної зондової мікроскопії, зокрема, атомно-силова мікроскопія, тунельна мікроскопія та спектроскопія є одними з сучасних та потужних методів дослідження фізичних властивостей та атомної будови поверхонь твердих тіл. Свою лекцію «Сканувальна зондова мікроскопія та спектроскопія» В. Карбівський присвятив принципам роботи атомно-силового та тунельного мікроскопа, тунельного спектрометра, а також інформативності цих методів. Демонструвалися зображення різних поверхонь і сучасні досягнення в галузі інженерії поверхні.

Машинне навчання – це галузь досліджень, яка дає комп'ютерам здатність навчатися, не будучи явно запрограмованими. За останнє десятиріччя машинне навчання подарувало нам безпілотні автомобілі, розпізнавання мовлення, ефективний Інтернет-пошук і багато іншого. Ймовірно, ви користуєтесь результатами машинного навчання десятки разів на день, навіть не замислюючись над цим. Детальніше про основні методи машинного навчання та їхнє застосування у фізиці можна було дізнатися з лекції В. Безгуба «Про методи машинного навчання та їх застосування у фізиці».

У рамках фестивалю для дітей також було проведено навчання з протипожежної безпеки.

За відгукками маленьких учасників заходу і дорослих свято стало незабутнім, залишило море емоцій і позитиву. Наука може бути цікавою! Організатори «Свята науки» це ще раз довели.

(вгору)

22.05.2018

Медичні пікніки в Києві

19 травня 2018 р. у столичному Парку імені Тараса Шевченка в межах «Року науки в Києві» відбулися Медичні пікніки – фестиваль, влаштований медиками (практиками й науковцями) для популяризації здорового способу життя та нових взаємин із пацієнтами. До цих заходів долучились і вчені академічних наукових установ ([Національна академія наук України](#)).

Програма Медичних пікніків, організованих з ініціативи науково-популярного проекту «Наукові пікніки в Україні», передбачала кілька лекторіїв, тренінги з надання першої медичної допомоги, розвивальні ігри для дітей, демонстрації експериментів, функціонування локації з експрес-тестування на ВІЛ-інфекцію та консультації лікаря тощо.

У Медичних пікніках узяли участь і науковці Академії – біологи (Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України, Інститут фізіології імені О. О. Богомольця НАН України, портал «Моя наука», проект «Дні науки») та філологи (Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України).

Зоологи демонстрували комах та іксодових кліщів і з усіма зацікавленими відвідувачами ділились інформацією про життєдіяльність та поширення об'єктів своїх досліджень.

Фізіологи прийшли на пікніки з генетично модифікованими мишами, геном яких містить зелений флуоресцентний білок медузи.

Літературознавці провели кілька ігор – на кмітливість (запитання й загадки) і розвиток дрібної моторики рук у дітей (за допомогою писання перами й чорнилами).

Керівник Центру з дослідження літератури фентезі при Інституті літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України доктор філологічних наук Тетяна Рязанцева прочитала лекцію «Наука і література – разом крізь віки».

Додатково про київські Медичні пікніки читайте в публікації щоденної всеукраїнської газети «День»: <https://day.kyiv.ua/uk/photo/te-shcho-likar-propysav-u-kyuevi-proyshly-medychni-pikniki>.

За анонсами наступних просвітницьких заходів, що мають відбутися в українській столиці у рамках програми «Рік науки в Києві», підтриманої громадою міста, стежте на сторінках науково-популярних проектів «Дні науки» (<https://dni-nauky.in.ua/>, <https://www.facebook.com/dni.nauky/>) та «Наукові пікніки в Україні» (<https://www.facebook.com/ScientificFun/>).

P. S. Більше світлин із Медичних пікніків шукайте [в альбомі на Facebook-сторінці Академії.](#)

([вгору](#))

Додаток 17

18.05.2018

Лауреати I Всеукраїнського бібліотечного «Біографічного рейтингу 2017»

Щорічний Всеукраїнський бібліотечний «Біографічний рейтинг» започаткований Інститутом біографічних досліджень НБУВ з нагоди 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та 25-річчя Інституту з метою підтримки видання і популяризації наукової біографічної продукції, котра з різних причин нині доступна лише обмеженому колу читачів, що несправедливо і щодо авторів, і щодо користувача, позбавленого змоги повноцінно задовольняти свої інформаційні потреби ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Водночас Рейтинг покликаний згуртувати наукове і бібліотечне співтовариство навколо ідеї примноження та поширення у цікавих користувачу формах достовірних виважених відомостей про знаних людей України та авторів праць про них, сприяти доступності та фаховості поширюваної в країні біографічної інформації.

Імена переможців оголосили під час підбиття підсумків Рейтингу на урочистій церемонії, яка відбулася 22 травня 2018 р. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського.

Учасників і гостей заходу привітали в. о. генерального директора НБУВ член-кореспондент НАН України Л. Дубровіна та директор Інституту біографічних досліджень НБУВ, член-кореспондент НАН України В. Попик. Участь розмові та відзначенні лауреатів взяли експерти Рейтингу доктор філологічних наук, старший науковий співробітник Інституту філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка Г. Александрова, доктор історичних наук, професор, провідний науковий співробітник ІБД НБУВ Л. Буряк, доктор наук із соціальних комунікацій, завідувач кафедри бібліотекознавства та інформології Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка О. Воскобойнікова-Гузева, доктор наук із соціальних комунікацій, завідувач відділу науково-бібліографічної інформації НБУВ Т. Добко, доктор філологічних наук, професор, завідувач відділу національної бібліографії НБУВ С. Кіраль, кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник ІБД НБУВ С. Ляшко, доктор історичних наук, професор, Голова правління громадської організації «Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин» І. Матяш, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки Київського національного університету імені Тараса Шевченка М. Палієнко.

Кращі біографічні видання 2017 р. назвали з числа книг, які увійшли до Топ–10 у чотирьох номінаціях: «Життєпис», «Коллективна біографія», «Джерела біографії» та «Біобібліографічний показчик».

Відбір видань-переможців Рейтингу було здійснено 25 авторитетними експертами із числа провідних дослідників-біографістів України, чия актуальна діяльність прямо пов'язана зі створенням, аналізом, рецензуванням біографічної літератури, поширенням біографічного знання. Зокрема, серед Експертів Рейтингу 15 докторів наук із різних галузей гуманітаристики (історики, філологи, філософи, педагоги, фахівці з соціальних комунікацій), які представляють наукові і освітні центри міст Дрогобича, Запоріжжя, Києва, Кропивницького, Львова, Одеси, Острога, Харкова, Чернігова.

На першому етапі експертами було здійснено оцінку понад 200 видань, запропонованих до розгляду бібліотеками з різних регіонів країни. У підсумку до Топ–10 І Всеукраїнського бібліотечного «Біографічного рейтингу» увійшли видання, опубліковані у 17 містах України: Бердянську, Вінниці, Дніпрі, Дрогобичі, Запоріжжі, Івано-Франківську, Кам'янець-Подільському, Києві, Луцьку, Одесі, Полтаві, Рівному, Ужгороді, Умані, Харкові, Чернівцях і Чернігові. Серед 40 видань Топ–10 19 видруковані в обласних центрах України, а 21 – у Києві.

На другому етапі експертної сесії, що відбувалася поряд із розгортанням тематичної виставки у головному корпусі НБУВ, з видань Топ–10 були визначені лауреати І Всеукраїнського бібліотечного «Біографічного рейтингу».

<...> Серед експертів рейтингу: 15 докторів наук із різних галузей гуманітаристики (історики, філологи, філософи, педагоги, фахівці з соціальних комунікацій), які представляють 11 обласних і освітніх центрів України центрів України (Дрогобич, Запоріжжя, Київ, Кропивницький, Львів, Одеса, Острог, Харків, Чернігів).

(вгору)

30.05.2018

Засідання Президії НАН України

На черговому засіданні Президії НАН України 30 травня 2018 р. члени Президії НАН України та запрошені заслухали й обговорили наукові повідомлення молодих учених НАН України:

– старшого наукового співробітника Інституту прикладної математики і механіки НАН України кандидата фізико-математичних наук В. Грушковської на тему: «Безградієнтні алгоритми керування для задач динамічної оптимізації»;

– наукового співробітника Інституту геофізики ім. С. І. Субботіна НАН України кандидата фізико-математичних наук Ю. Семенової на тему: «Моделювання реакції ґрунтів на сейсмічні впливи для забезпечення сейсмостійкості споруд за європейськими стандартами»;

– старшого наукового співробітника Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» кандидата фізико-математичних наук І. Кирилліна на тему: «Механізми відхилення пучків високоенергетичних заряджених частинок зігнутими кристалами. Теорія та експерименти ЦЕРН» ([Національна академія наук України](#)).

В обговоренні взяли участь академік НАН України Б. Патон, заступник академіка-секретаря Відділення математики НАН України член-кореспондент НАН України А. Нікітін, академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В. Локтев, перший віцепрезидент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік НАН України А. Наумовець, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я. Яцків, директор Інституту геофізики ім. С. І. Субботіна НАН України академік НАН України В. Старостенко, заступник директора Інституту геофізики ім. С. І. Субботіна НАН України член-кореспондент НАН України О. Кендзера, голова Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій при Кабінеті Міністрів України, завідувач відділу Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В. І. Вернадського НАН України академік НАН України А. Білоус, радник Президії НАН України, почесний директор Інституту магнетизму НАН України та МОН України академік НАН України В. Бар'яхтар, віцепрезидент НАН України, директор Інституту теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова НАН України академік НАН України А. Загордній.

За підсумками обговорення доповідей Президія НАН України прийняла рішення: згідно з Порядком конкурсного відбору молодих учених НАН України для виступів на засіданнях Президії НАН України та надання цільового фінансування з метою підтримки їх наукових досліджень схвалити отримані наукові результати, викладені у наукових повідомленнях молодих учених Інституту прикладної математики і механіки НАН України, Інституту

геофізики ім. С. І. Субботіна НАН України і Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» й доручити Комісії по роботі з науковою молоддю НАН України разом із Науково- організаційним відділом Президії НАН України врахувати результати розгляду наукових повідомлень при підготовці проекту постанови Президії НАН України «Про відкриття у 2019 р. додаткових відомчих тем для молодих учених-доповідачів» та передбачити додаткові кошти на ці теми.

([вгору](#))

Додаток 19

24.05.2018

Бондар Н., Стамбол І., Супронюк О.

Міжнародна наукова конференція «Сто років академічної славістики в Україні: здобутки і перспективи»

24 травня 2018 р. з нагоди Дня слов'янської писемності і культури в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відбулась міжнародна наукова конференція «Сто років академічної славістики в Україні: здобутки і перспективи» ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

У заході взяли участь історики, мовознавці, літературознавці, мистецтвознавці, етнологи наукових установ НАН України та провідних вищих навчальних закладів.

Пленарне засідання конференції відкрив голова Українського комітету славістів, радник Президії НАН України академік НАН України О. Онищенко. Він охарактеризував основні тенденції розвитку та здобутки вітчизняної академічної славістики. Зокрема, акад. О. Онищенко, відзначив місце славістики серед інших дисциплін під час написання статуту Української Академії Наук у 1918 р. як одне з провідних. Надалі така роль мала інше трактування, але, на думку академіка, на сучасному етапі розвитку української науки, славістика не втратила своєї актуальності, адже вона сприяє пізнанню та консолідації великого і різноманітного слов'янського світу.

Директор Інституту української мови НАН України, член Українського комітету славістів, доктор філологічних наук П. Гриценко присвятив свою доповідь питанню розвитку академічних досліджень української мови у загальнослов'янській парадигмі. Доповідач висвітлив появу у ХІХ-ХХ ст. важливих праць авторства І. Срезневського, Л. Булаховського, Ю. Шевельова та інших, що доводили винятковість та універсальність української мови на рівні з іншими слов'янськими. П. Гриценко наголосив, що українська лінгвістика має великі наукові досягнення, що дозволяють сучасним науковцям відкривати все нові і нові сторінки мовознавчих досліджень.

Провідний науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського Національної академії наук

України, член Українського комітету славістів, голова Національної асоціації україністів, доктор філологічних наук, член-кореспондент НАН України Л. Мушкетик охарактеризувала основні тенденції розвитку сучасних міжакадемічних проектів Угорщини та України, зокрема, між Національною академією наук України та Угорською академією наук, а саме Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАНУ та Інститутом етнографічних досліджень Центру гуманітарних наук УАН. Співробітництво триває з 1990 р. у формі договорів поміж двома установами, що поновлювалися кожні п'ять років. Доповідач наголосила на успішних видавничих проектах співпраці з угорськими дослідниками у галузі славістики та продемонструвала презентацію, що стосувалася різноманітних моментів цієї співпраці.

Директор Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, доктор історичних наук, професор Г. Ковальчук висвітлила питання розвитку книгознавчих шкіл в Україні в контексті вітчизняного слов'янознавства. Доповідач наголосила на значенні найбільшої книгозбірні України в становленні книгознавства, зокрема, досвіді роботи «кодикологічної школи», засновником якої по праву вважається теперішній в. о. генерального директора НБУВ Л. Дубровіна. Також Г. Ковальчук проаналізувала новітні наукові публікації, що стосуються книгознавчих шкіл.

Професор Гомельського державного університету імені Франциска Скорини і багаторічний член оргкомітету славістичної конференції НБУВ В. Новак познайомила присутніх з основними моментами весільної обрядовості та поезії Гомельщини. Її доповідь базувалася на матеріалах фольклору Єльського та Кармянського районів. Доповідач наголосила, що в білоруській та українській обрядовості є велика кількість співзвучних та ідентичних моментів.

Завідувач відділу Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, кандидат філологічних наук Л. Вахніна підняла питання діяльності українських і зарубіжних славістів, які співпрацювали з Всеукраїнською академією наук у 20-30-і роки ХХ століття, в складний період її становлення і розвитку. Біля витоків створення етнографічної комісії ВУАН, на основі якої 1936 р. було створено Інститут українського фольклору, стояли видатні вчені-славісти, такі, як К. Квітка, брати Соколови, В. Жирмунський, Є. Рихлік, П. Попов, М. Гайдай. Фольклорні матеріали слов'янських національних меншин збиралися також Кабінетом музичної етнографії етнографічної комісії ВУАН, які в ІМФЕ ім. М. Ф. Рильського НАН на разі готує до друку. На завершення свого виступу Л. Вахніна презентувала нові видання в ІМФЕ ім. М. Ф. Рильського НАН.

На цьому пленарне засідання було завершено. Учасники конференції продовжили роботу на секціях: «Славістичне мовознавство», «Літературознавство в славистиці», «Мистецтвознавство, фольклористика,

етнологія та збереження слов'янських культурних традицій», «Історична та біографічна славістика».

В рамках цьогорічної конференції було проведено два круглі столи: «Пам'ятки слов'янської писемності і друкарства в контексті новітніх вітчизняних соціогуманітарних досліджень» та «Зарубіжні українознавчі студії як складова частина світової славістики» Інститутом книгознавства НБУВ...

([вгору](#))

Додаток 20

17.05.2018

Семінар «Методи підвищення ефективності національної науки. Розвиток наукових журналів. Відкритий доступ»

17 травня 2018 р. в ДНТБ України відбувся семінар «Методи підвищення ефективності національної науки. Розвиток наукових журналів. Відкритий доступ». Доповідачами були О. Кузнецов, виконавчий директор Некомерційного партнерства «Національний електронно-інформаційний консорціум» (НП НЕІКОН) та О. Скалабан, експерт НП НЕІКОН ([ДНТБ України](#)).

В своїй доповіді «Фактори впливу на показники результативності національної науки» О. Кузнецов наголосив, що діяльність в сфері науки та оприлюднення її результатів потребує об'єднаних зусиль, бо на одинці зробити щось неможливо. Стимулювати наукову діяльність – завдання для управлінців державою та наукових робітників. В країнах бувшого СРСР склалася практика коли наука фінансується за рахунок бюджетних коштів, але науковці самостійно обирають сферу своїх наукових досліджень. Проблемною ланкою для комерціалізації наукових досліджень в цій системі є посередницькі підприємства, які мають впроваджувати наукові дослідження в бізнес. У США наука фінансується за рахунок грантів, які виділяє бізнес і тому є контроль за звітами про наукові дослідження і за їх результатами бізнес приймає рішення про їх впровадження. Головним місцем де концентруються наукові дослідження є журнали, які відображають ситуацію в науці. Саме тому для обміну науковою інформацією в США був створений комерційний ресурс наукових журналів з різних галузей науки Web of Science та в Європі (м. Стокгольм) – Scopus. Ці два продукти між собою змагаються і тому весь час прогресують, включаючи до своїх ресурсів нові послуги та розширюючи ресурсні бази. Проводяться численні рейтинги наукових журналів, оприлюднюється кількість статей, цитування тощо.

Для науковця має бути забезпечений доступ до наукової інформації, але і ресурси мають бути комерційно привабливими.

О. Скалабан виступив з доповіддю «Створення агрегатора відкритих репозиторіїв: досвід НЕІКОН». О. Скалабан розповів про власний досвід організації репозитарію. Зараз в проекті НЕІКОН приймає участь 7 ВНЗ які передали свої наукові праці в репозитарій. Робота продовжується,

напрацьовується методологічний матеріал. На сайті репозитарію можна переглянути мета данні з наукових праць ВНЗ, до повнотекстових матеріалів йде посилання на ресурси ВНЗ. Пошук проводиться по всіх матеріалах.

([вгору](#))

Додаток 21

14.05.2018

Хемчян І.

Науково-методичний семінар для бібліотек наукових установ НАПН України

10 травня 2018 р. відповідно до плану роботи Національної академії педагогічних наук України Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського спільно з бібліотекою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України проведено науково-методичний семінар для спеціальних наукових бібліотек установ НАПН України «Бібліотечно-інформаційне забезпечення наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології» ([Національна академія педагогічних наук України](#)).

У заході взяли участь науковці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, НБУ ім. В. І. Вернадського та фахівці спеціальних наукових бібліотек установ НАПН України – Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», Інституту психології ім. Г. С. Костюка, Інституту професійно-технічної освіти, Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти, Інституту соціальної та політичної психології.

Семінар відкрила заступник директора з науково-інформаційної та бібліотечної роботи ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, кандидат історичних наук Л. Страйгородська. Вона наголосила на актуальності теми заходу в контексті створення інноваційної моделі наукової бібліотеки, трансформації її в потужний науково-педагогічний соціально значущий інформаційно-комунікаційний центр задля підвищення якості науково-інформаційного супроводу освіти й науки, бібліотечно-інформаційного обслуговування науковців.

Модератор семінару – завідувач відділу науково-методичного забезпечення діяльності мережі освітянських бібліотек ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського І. Хемчян зазначила, що захід організовано з метою підвищення якості бібліотечно-інформаційного та довідково-бібліографічного обслуговування користувачів у спеціальних наукових бібліотеках установ НАПН України. Вона акцентувала увагу присутніх на тому, що в сучасних умовах інтенсивного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у роботі бібліотек з'явилися принципово нові можливості. Упроваджені комп'ютерні технології створили передумови для докорінних змін у традиційних підходах до процесів інформаційно-

бібліотечного забезпечення науки, розвитку нових видів сервісу, виконання науковими бібліотеками додаткових функцій, пов'язаних із цілеспрямованим інформаційним обслуговуванням працівників наукової сфери відповідно до інформаційно-знанневих потреб їх користувачів.

Перед учасниками семінару з доповідями виступили доктор наук із соціальних комунікацій, завідувач відділу науково-бібліографічної інформації Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського Т. Добко із доповіддю «Інформаційно-бібліографічне забезпечення наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології», науковці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського: заступник директора з науково-інформаційної та бібліотечної роботи, кандидат історичних наук Л. Страйгородська («Науково-інформаційне забезпечення педагогічних досліджень НАПН України»), науковий співробітник відділу науково-методичного забезпечення діяльності мережі освітянських О. Гончаренко («Моніторинг діяльності спеціальних наукових бібліотек установ»), завідувач відділу науково-технічного забезпечення та упровадження комп'ютерних технологій Н. Вараксіна («Системи управління бібліографічною інформацією як засіб наукової діяльності»), завідувач відділу науково-методичного забезпечення діяльності мережі освітянських бібліотек І. Хемчян («Академічна доброчесність – моральний кодекс та етичні правила цивілізованого наукового та освітнього співтовариства») та ін.

Друга частина семінару була присвячена ознайомленню з досвідом роботи бібліотеки Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України, яка була створена у 1995 р.

([вгору](#))

Додаток 22

21.05.2018

Міжнародна наукова конференція «Шлях до Європи: польський та український досвід»

18 травня 2018 р. в Інституті політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України відбулася міжнародна наукова конференція «Шлях до Європи: польський та український досвід», організаторами якої, окрім ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса, стали Інститут політичних досліджень Польської академії наук, Польський інститут у Києві та Представництво Польської академії наук у Києві ([Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України](#)).

Учасників конференції привітали керівники установ-організаторів цього наукового заходу.

Директор Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України член-кореспондент НАН України О. Рафальський зацентрував увагу на тому, що Україна і Польща зробили свій вибір у складному глобалізованому світі. Головне полягає в тому, що країни готові до обміну досвідом в євроінтеграційних прагненнях. Незважаючи на зростання націоналістичних настроїв в українському суспільстві, зумовлене агресією з боку Росії, українці проти конфронтації у польсько-українських взаєминах. Їх увагу зосереджено на тому, що Польща є найбільшим торговельним та інвестиційним партнером України. Підсумовуючи, доповідач зазначив, що конференція, яка має науковий характер, є кроком до поглиблення українсько-польської співпраці.

Директор Інституту політичних досліджень Польської академії наук Г. Мотика зазначив, що європейський вибір Польщі не був однозначним. Її особливість полягала в наявних націоналістичних проявах щодо реалізації польського сценарію розвитку в європейському просторі. Але, незважаючи на глибокі політичні суперечності, метою політичної еліти була інтеграція у Європейський Союз. Завдяки щоденним крокам у суспільно-політичному житті, праці щодо адаптації законодавства Польща приєдналася до Європейського Союзу. Аналізуючи сучасний стан українсько-польських відносин, наголошено, що дискусії навколо різноманітних питань сучасної історії не заважають продовженню наукової співпраці, оскільки позбавлені політичної кон'юнктурності.

Директор Польського інституту в Києві Б. Мусялович висловив думку, що приєднання Польщі до НАТО та Європейського Союзу – одне з головних подій польської історії. Цей процес сприяв посиленню позицій країни в економічному просторі Європи. У контексті з цим доповідач звернув увагу на роль господарського чинника в українсько-польських відносинах.

Ключовим питанням сучасного розвитку країн є економіка, яка вимагає інвестицій. Умовою поглиблення інвестиційного клімату є подолання корупції в Україні.

Сподівання на співпрацю Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України з Представництвом Польської академії наук у Києві висловив його директор Генрик Собчук. Конференції поглиблюють контакти між науковцями, сприяють обміну та аналізу українського і польського досвіду. Він висловив думку, що через Польщу пролягає шлях України до європейського світу.

Офіційна частина заходу завершилася підписанням угоди про співпрацю між Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України та Інститутом політичних досліджень Польської академії наук

Згідно з програмою, конференція мала відбутися в рамках трьох панелей, під час кожної з яких передбачалося дві основні доповіді з доповідачами українського і польського Інститутів, виступи двох дискусантів на тему доповідей та широке обговорення порушених ними проблем науковим загалом.

<...> Підсумовуючи роботу конференції, О. Рафальський та Г. Мотика висловили спільну думку про обопільну зацікавленість у продовженні наукової співпраці між Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України та Інститутом політичних досліджень Польської академії наук, сподіваючись, що подібні заходи сприятимуть встановленню дружніх добросусідських відносин між українським і польським народами.

([вгору](#))

Додаток 23

25.05.2018

Підсумки симпозіуму за проектом Evidenz

14–15 травня 2018 р. в Києві відбувся семінар за проектом Earth Observation Based Information Products for Drought Risk Reduction at the National Level (EvIDENz) – Інформаційні продукти на основі даних спостереження Землі для зниження ризику посух на національному рівні. Семінар організовано Інститутом космічних досліджень НАН України та ДКА України (ІКД) ([Національна академія наук України](#)).

В межах проекту Україна розглядалася як пілотна країна для розроблення інформаційних продуктів моніторингу прямих сільськогосподарських втрат для економіки через посухи, що може бути внеском до Сендайського фреймворку для зменшення ризиків стихійних лих (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction) на 2015–2030 рр. Зокрема, розроблений робочий потік надає можливість оцінювати економічні наслідки прямої втрати посівних площ унаслідок посухи у 2015 р. для Київської області в Україні.

Під час пленарної секції консорціум проекту представив отримані результати. Так, представники ІКД презентували попередні результати зі створення робочих потоків оцінювання індикаторів досягнення цілей сталого розвитку (SDG), які зараз розроблюються в межах проекту [Geo Essential ERA-PLANET](#). Зокрема, представлено попередні результати для цілей сталого розвитку SDG 2.4.1 (частка продуктивних сільськогосподарських угідь до загальної площі земель, що використовуються для господарювання) та SDG 15.3.1 (частка земель, які зазнали впливу деградаційних процесів до загальної площі), а також запропоновано Nexus-підхід для оцінки важливих параметрів довкілля (Essential Variables). Представлено попередню реалізацію розроблених робочих процесів у межах інфраструктури [Vlab](#).

Під час тренінгу, проведеного в приміщенні Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», користувачі взяли участь у практичній сесії з оцінювання ризиків посух і відповідних збитків за даними дистанційного зондування, котрі викликали великий інтерес присутніх.

([вгору](#))

Додаток 24

30.05.2018

НБУВ на VIII Міжнародному фестивалі «Книжковий Арсенал»

30 травня на VIII Міжнародному фестивалі «Книжковий Арсенал» відбулася презентація видань «Нові видання Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського з історії книги та книговидавничої справи в Україні: до 100 річчя з дня заснування» і презентація інформаційного проекту «Електронна бібліотека «Україніка»: видавці, книги, користувачі» ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

В. Попик, директор Інституту біографічних досліджень НБУВ, член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор, був модератором презентації нових видань.

До презентації долучилися: Л. Яременко, директор Інституту архівознавства НБУВ, кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України репрезентувала «Дослідження історії української науки в НБУВ»; Г. Ковальчук, директор Інституту книгознавства НБУВ, доктор історичних наук, професор – Нові видання Інституту книгознавства НБУВ; Г. Юхимець, завідувач відділу образотворчих мистецтв Інституту книгознавства НБУВ, кандидат мистецтвознавства - Наукові каталоги відділу образотворчих мистецтв НБУВ; Л. Новосьолова, науковий співробітник відділу національної бібліографії НБУВ – Історія створення і підготовки проекту «Книга в Україні, 1861–1917. Матеріали до репертуару української книги»; О. Степченко, завідувач відділу фондів рукописної спадщини Інституту рукопису НБУВ, кандидат історичних наук – Рукописна спадщина у виданнях Інституту рукопису НБУВ.

Презентацію інформаційного проекту «Електронна бібліотека «Україніка»: видавці, книги, користувачі» розпочала К. Лобузїна, директор Інституту інформаційних технологій НБУВ, доктор наук із соціальних комунікацій. Також долучилися: І. Перенесїенко, науковий співробітник Інституту інформаційних технологій НБУВ; Л. Коновал, науковий співробітник Інституту інформаційних технологій НБУВ;

Організатор презентацій – Інститут бібліотекознавства НБУВ.

1 червня Інститут біографічних досліджень на Книжковому Арсеналі підвів підсумки Всеукраїнського бібліотечного «Біографічного Рейтингу – 2017» – Людина з біографією» в Україні. Організатори Рейтингу Н. Марченко та І. Стамбол надихнули присутніх писати і цікавитися біографією.

У рамках заходу експонувалася книжкова виставка з фондів Національної бібліотеки України імені В. І Вернадського, де кожен мав змогу ознайомитися з виданнями.

(вгору)

Додаток 25

04.06.2018

Просвітництво – платформа взаємин громадської ініціативи й академічної спільноти Західного наукового центру НАН України і МОН України

17–18 травня 2018 р. у місті Золочеві Львівської області відбувся «Форум громадян Золочева та краю: історична спадщина, сьогодення, погляд у завтра» ([Національна академія наук України](#)).

Співорганізаторами заходу виступили: Західний науковий центр НАН України та МОН України, Золочівська міська рада Львівської області, Золочівська районна рада Львівської області, Золочівська районна державна адміністрація Львівської області, Національний університет «Львівська політехніка», Львівський національний університет імені Івана Франка, Громадська ініціатива «Інститут Маркіяна Шашкевича».

Ідеї просвітництва завжди справляли величезний вплив на всі сфери життя українського суспільства. Представники просвітництва рушійною силою розвитку і умовою торжества розуму вважали розповсюдження та донесення до соціуму передових ідей, знань, а також покращення морального стану і духовності суспільства.

Враховуючи провідну роль просвітництва, Західний науковий центр НАН України та МОН України підтримав ідею громадської ініціативи «Інститут Маркіяна Шашкевича» провести такий захід.

Прикметно, що Форум було організовано з нагоди 595-річчя першої згадки про Золочів і 495-річчя набуття містом Магдебурзького права.

Його мета – окреслити основні проблеми й опрацювати, з урахуванням історичної спадщини та наявного потенціалу і ресурсів, шляхи та механізми сталого соціогуманітарного й економічного розвитку Золочева та краю.

Серед учасників і запрошених – мешканці регіону, представники й керівники територіальних громад, освітяни та науковці, практики й експерти, духовні особи, представники бізнесу й реального сектору економіки, зацікавлені та небайдужі. Особливістю заходу також було те, що до оприлюднення результатів досліджень, експертних і фахових оцінок із проблематики регіону долучилися спікери й симпатки, котрі є саме уродженцями Золочева та краю.

Привітання учасникам Форуму, оголошені під час його роботи, надійшли від голови Західного наукового центру НАН України та МОН України академіка З. Назарчука, а також керівників владних органів регіону. Важливо відзначити й те, що звернення та привітання надіслав уродженець Золочева, громадянин США, лауреат Нобелівської премії з хімії (1981 р.) Роалд Гоффман (Roald Hoffmann), котрий особливо тепло звернувся до своїх земляків (текст привітання, оприлюднений на заході у відеозверненні, подається нижче).

Науково-практичні й інформаційні повідомлення було викладено спікерами Форуму в межах роботи трьох секцій: «Перспективи розвитку культури, духовності, освіти й науки в Золочеві та регіоні», «Особливості та чинники розвитку Золочева й краю», «Актуальні проблеми регіонального планування та містобудування Золочева та громад краю».

Завершився захід круглим столом-дискусією «Проблеми, досвід, практики вирішення актуальних проблем розвитку громад», у ході якого відбулось обговорення нагальних проблем розвитку міста й регіону.

Матеріали досліджень, актуальна інформація з проблематики, окресленої Форумом, у виступах доповідачами викладено з акцентом на практичній площині збереження історичної спадщини, механізмів реалізації архітектурно-містобудівних пропозицій, використання наявного потенціалу та ймовірного застосування в реальному секторі економіки міста й регіону інноваційних і smart-рішень.

<...> Заслуговує на увагу те, що в ході підготовки й роботи Форуму відбулося згуртування активної частини громадськості міста та краю, зацікавлених його представників, котрі небайдужі до перспектив розвитку регіону і готові до діяльності в інтересах сталого розвитку території та місцевих громад.

Освічені представники суспільства в усі часи докладали значних зусиль для поширення знань серед усіх верств соціуму, відводячи просвітництву провідну роль у прогресивному розвитку. Саме сучасні виклики зумовлюють нагальну потребу в сприянні академічною спільнотою участі громадян у формуванні місцевих і національних політик розвитку.

([вгору](#))

07.05.2018

Віце-президент – керівник Київського регіонального центру НАПрН України Н. Кузнєцова провела робочу зустріч з ректором Національної академії внутрішніх справ В. Чернеєм

7 травня 2018 р. віце-президент – керівник Київського регіонального центру Національної академії правових наук України Н. Кузнєцова провела робочу зустріч з ректором Національної академії внутрішніх справ, генералом поліції другого рангу, доктором юридичних наук, професором В. Чернеєм ([Національна академія правових наук України](#)).

Під час зустрічі були обговорені питання співпраці між двома установами в реалізації державної політики у боротьбі зі злочинністю, в частині, що вимагає наукового забезпечення. В контексті наведеного прийнято рішення про створення, спільно з Державним науково-дослідним інститутом МВС України, Науково-дослідницького центру розвитку кримінальної юстиції в Україні.

Значна увага приділена реформі юридичної освіти, що триває в Україні. Учасники обговорили сучасний стан та спільну діяльність Міністерства освіти і науки України, Міністерства юстиції України, правничих шкіл та фахових об'єднань правників з модернізації правничої освіти. Так, зміст юридичних дисциплін, що їх викладають у правничих школах України, методика їх викладання, ведення дослідницької діяльності, а також адміністрування цих шкіл та університетів вимагає кардинальних змін. Важливим, на цьому шляху, є розроблення стандартів як фахової юридичної підготовки, так і професійної етики як передумови доступу до правничої професії.

Сторони домовились об'єднати зусилля в освітньому, науковому та науково-технічному забезпеченні діяльності системи органів внутрішніх справ України.

Прийнято рішення про спільне напрацювання рекомендацій, які сприятимуть подальшим крокам Міністерства освіти і науки України на шляху реформування правничої освіти в Україні в світлі європейських стандартів вищої освіти.

([вгору](#))

Історія й Академія (інтерв'ю з академіком В. А. Смолієм) // Вісник Національної академії наук України. – 2018. – № 4. – С. 3–6.

– Валерію Андрійовичу, 2018 р. позначений багатьма знаковими подіями, котрі продукують глибокі рефлексії як у царині історії України, так і на обширах української науки. Поміж них, безперечно, чільне місце посідає 100-річчя заснування НАН України. Хотілося б почути від Вас як історика з

величезним і різноплановим фаховим досвідом про ту роль, яку відіграло створення Академії у нашій національній історії.

– Передусім хочу підкреслити, що творення Української Академії Наук не варто розглядати виключно як один-єдиний і швидкоплинний акт 1918 р. Натомість доречно вести мову про плани та їх реалізацію щодо створення Академії, які виношували українські інтелектуали в імперіях Габсбургів і Романових протягом кількох десятиліть. Більше того, значення нашої Академії можемо оцінити повною мірою лише тоді, коли візьмемо до уваги той факт, що її утворення було неодмінною складовою процесу національного Відродження ХІХ – початку ХХ ст., або, як висловилися би сучасні дослідники, проекту винайдення чи конструювання української нації.

Варто нагадати, що саме «довге» ХІХ ст., метафорично назване віком націй і національних держав, відоме ще як століття потужних і багатоманітних модернізацій, які кардинально змінили політичну, економічну та культурну карту Європи. Недаремно протягом цього «довгого» сторіччя, верхню межу якого одні історики доводять до Першої світової війни, а інші – навіть до початку 1920-х років, монархічна Європа вірогідно, старої аристократії, вищих і нижчих станів поступово перетворювалася на Європу націй, національних держав і громадянських суспільств.

Із цієї перспективи перед українськими інтелектуалами на зламі ХІХ–ХХ ст. поставало надзвичайно складне й амбітне завдання – закласти потужні підвалини культури і духовності як своєрідного трампліна задля змагань за національну автономію і, врешті-решт, за державну самостійність. Але національний культурний простір не формується завдяки лише вольовим зусиллям або фінансовим інструментам окремих осіб, а потребує тривалої розбудови відповідної інституціональної мережі, плекання щонайменше кількох поколінь інтелектуалів, насамперед їхнього фахового рівня, професійної організації, прищеплення базових підвалин і ціннісних шарів свідомості, оперування актуальними дослідницькими стратегіями й дієвими концептуальними пропозиціями тощо. Не випадково проект культурного українства був якнайтісніше пов'язаний із планами щодо створення Академії, які від кінця ХІХ ст. виношувалися у межах Наукового товариства імені Шевченка як прообразу майбутньої національної академічної науки.

Однак слід наголосити, що плани створити українську Академію, а спершу – академічну друкарню як серцевину майбутньої спільноти протягом 1880-х років виношували й наддніпрянські інтелектуали – історик Володимир Антонович, письменник Олександр Кониський, композитор Микола Лисенко, мовознавець Кость Михальчук, економіст Тадей Рильський, промисловець й інженер Василь Смирненко, лікар і перекладач Василь Вовк-Карачевський та ін.

Отже, боротьба за Академію була спільною справою українських інтелектуалів, штучно розділених кордонами тодішніх імперій. Саме в цьому розрізі варто розглядати і проект НТШ, який пощастило реалізувати з огляду

на більш ліберальну політичну атмосферу в монархії Габсбургів завдяки спільним зусиллям галичан і наддніпрянців.

Школи НТШ пройшли сотні осіб, а об'ємні томи видань цього товариства заклали фундаментальні засади для багатьох дисциплін і галузей української науки. Більше того, на початку ХХ ст. НТШ здобуло реноме неофіційної національної Академії, котре де-факто визнавали чимало іноземних учених і дослідницьких інституцій і, звичайно, не визнавали імперські уряди. Спроби розбудувати українське наукове життя тривали і на підросійській Україні. Згадаємо, приміром, Українське наукове товариство у Києві, до якого М. Грушевський та його колеги намагалися перенести високі академічні стандарти НТШ.

Отже, для історика 1918 рік безперечно пов'язаний із вікопомною датою народження нашої Академії і водночас з усвідомленням і розумінням того, що вона не була принагідним подарунком долі за часів воєнної та революційної хуртовини. Натомість ця хронологічна межа увінчала тривалу боротьбу, суперечки кількох поколінь інтелектуалів за цю важливу складову українського національного проекту. Гадаю, що історія української академічної науки не вичерпується лише окресленим столітнім проміжком, а охоплює принаймні ще ряд десятиліть подвижницької і навіть жертвовної, героїчної праці наших великих попередників, багато з яких не могли навіть сподіватися на прижиттєве визнання в імперських середовищах, а працювали заради майбутнього України.

Таким чином, коли йдеться про роль Академії, мусимо досягнути незабутню унікальність хронологічної межі 1918 р. З одного боку, цей рубіж був наслідком успішно реалізованих задумів і навіть тріумфом, а в певному розумінні – духовною, моральною сатисфакцією для сотень українських учених, які зазнали багатьох утисків, лихоліть і поневірянь протягом попередніх десятиліть. З другого боку, 1918 рік став початком нового, хоч і дуже тернистого, часом вельми трагічного, як у сталінську добу, академічного життя, столітній ювілей якого ми нині будемо вшановувати та відзначати.

Не випадково за радянських часів цю дату намагалися замінити, наприклад, на 1919 р. Сенс цього був єдиним – відокремити академічну науку від загальних тенденцій національного розвитку, а натомість штучно прив'язати її до нового більшовицького режиму. Не випадково в СРСР був завжди затребуваний жупел так званого «націоналізму», яким постійно лякали і який навішували на українських учених, письменників, митців тощо. Адже українська наука була невід'ємним компонентом національного проекту, без якого він не міг бути реалізований.

– Ви як історик безперечно маєте власний погляд на конституювання Академії. На Вашу думку, в чому ж виявилися особливості формування української академічної спільноти, коли подивитися на процес її інституціоналізації у світлі того часу?

– Ви поставили дуже цікаве й неординарне запитання, котре передбачає, скоріше, не коротку відповідь, а розлогі студії і навіть спеціальні монографічні дослідження. На мою думку, академічний світ завжди був, є і буде розмаїтим, тобто складався, складається і буде складатися з різних типів і форм наукових спільнот. Звісно, кожна академічна спільнота має як свої переваги, досягнення, традиції, інституціональні моделі, зв'язки та комунікації, стиль керівництва, так і організаційні недоліки, стереотипи, інерційні складові мислення, вироблені тривалими практиками чи впливами культурного простору, тощо. Академічні спільноти, котрі здобули найбільші досягнення та міжнародне визнання, розглядаються як взірцеві приклади для наслідування чи запозичення їхнього досвіду, інституціональних рішень, організаційних моделей, базових концептуальних пропозицій і т. ін.

На початку ХХ ст., особливо за часів української революції 1917–1921 рр., перед батьками-засновниками постало питання: який тип академічної спільноти обрати за взірець для конструювання нової Академії? На той час найкращими вважалися німецька і французька моделі академічної науки, кожна з яких спиралася на давні традиції та розбудовані організаційні структури. Більше того, французькі і німецькі впливи у тому чи іншому вигляді позначалися протягом усього ХІХ ст. на територіях майже всіх країн Європи (зокрема й в українських землях).

Вочевидь, не варто дивуватися, що в Україні були прихильники як німецького, так і французького досвіду, зокрема науковці, виховані в німецькій або французькій інтелектуальній культурі. Та насправді, не можна просто взяти й скалькувати чийсь успішну модель, впровадивши її у своє наукове життя, позаяк існує власне соціо- й етнокультурне середовище, політичні та економічні передумови, наукові традиції, своєрідні обриси конкуруючих генерацій інтелектуалів, неповторні шари культурної свідомості і ще сотні, тисячі малих і великих факторів, які даються взнаки не одразу, а з плином часу та у процесі тривалих трансформацій. Тому організаційні сегменти, інституціональну мережу, наукову комунікацію, управлінські алгоритми, провідні конфігурації дослідницьких практик і циклів доводиться вибудовувати все ж таки інакше, ніж це склалося у вподобаній або взірцевій моделі. Звісно, так сталося і з творенням нашої Академії.

Первісна інституціональна модель ВУАН значною мірою наслідувала французький взірець – академічна спільнота широкого типу з розгалуженою та багаторівневою структурою інституцій і установ. За великим рахунком, така академічна спільнота претендувала на те, щоб стати потужним і навіть монолітним, домінуючим центром загальнонаціонального інтелектуального, а певною мірою й культурного життя з виразним соціогуманітарним рефреном. Адже французька інтелектуальна культура була нерозривно пов'язана не тільки з мистецтвом, а й із витонченою культурою поетичного та прозового слова. Не випадково, коли ми згадуємо про французьку інтелектуальну культуру, то зазвичай апелюємо до її експресії, неповторних

поетичних асоціацій і яскравих форм творчих проявів. Водночас французька інституціональна мережа здебільшого формувалася на засадах широкої наукової асоціації, котра включала різноманітні і навіть різнорідні сегменти.

Натомість німецьку академічну спільноту здебільшого пов'язували з Берлінською Академією наук та її батьком-фундатором, знаним філософом-раціоналістом і математиком Г.-В. Лейбніцом. Цю модель – централістично-ієрархічну з виразно окресленою спеціалізацією свого часу наслідувала чи запозичила Санкт-Петербурзька (пізніше Російська) Академія. Багато українських інтелектуалів початку ХХ ст. сприймали німецьку модель як централістично-елітарну і навіть аристократичну, тобто зорієнтовану здебільшого на вищі верстви суспільства.

Якщо згадати революційні виклики початку ХХ ст., то вповні природно, що французька академічна спільнота сприймалася багатьма українськими вченими як кращий взірець для наслідування. Проте дійсність, як завжди, виявилася більш складною, розмаїтою і, якщо хочете, більш живою та гнучкою, ніж хрестоматійні моделі чи взірцеві приклади. Найкраще про це свідчать саморефлексії українських інтелектуалів середини 1920-х років, які намагалися порівняти, точніше осягнути ту будову ВАУН, котра склалася на той час.

Ці самоспостереження чи самоосягнення виявили не зовсім очікувані результати, зафіксовані у науковій хроніці. На думку тодішніх дописувачів, ВАУН з її трьома відділами – історично-філологічним, фізично-математичним і соціально-економічним, які склалися з багатьох комісій, кафедр, інститутів, кабінетів, музеїв, товариств, здебільшого виявилася схожою з французьким взірцем, але в певних інституціональних рисах більше тяжіла до бельгійської або навіть голландської Академії. Адже ці академічні спільноти послідовно конструювалися на засадах багатоманітної, багаторівневої наукової асоціації.

Втім, у дійсності постала оригінальна шестирівнева інституціональна система ВАУН – кабінет / комісія / кафедра / цикл / відділ / президія, котра помітно відрізнялася від європейських взірців. Така інституціональна мережа доволі успішно функціонувала в Академії протягом 1920-х років, хоч і неодноразово спричиняла гострі критичні зауваження з боку ряду вчених. Але коли взяти до уваги той величезний науковий доробок молоді української академічної спільноти протягом цього пореволюційного «золотого десятиліття», попри постійні економічні злигодні, вічні фінансові негаразди, зростаючий політичний тиск і посилену ідеологізацію культурного життя, то можемо зробити висновок – принцип суцільної асоціації чи асоціативного взаємодоповнення різнотипних осередків виявився дуже вдалим інституціональним рішенням 1920-х років, яке «спрацювало» на відмінно.

У наш столітній ювілей маємо неодмінно згадати вдячним, теплим словом фундаторів Академії за їхню організаційну мудрість. Адже вони не піддалася нав'язливим новаціям технократичної моди та централістичним

спокусам початку ХХ ст., оскільки чудово розуміли значення соціогуманітарного знання та відповідних каналів його циркуляції у тогочасному суспільстві. На превеликий жаль, у міру радянзації Академії та наростання політичних репресій, засади наукової асоціації заступила директивна й адміністративна централізація. Та це вже інша сторінка складної і драматичної історії Академії...

[Повний текст](#)
(вгору)

Додаток 28

01.06.2018

Виповнилося 100 років від дня народження вченого-математика члена-кореспондента НАН України Йосипа Ілліча Гіхмана

26 травня 2018 р. математична спільнота відзначала 100-річчя від дня народження члена-кореспондента НАН України, доктора фізико-математичних наук, професора Йосипа Ілліча Гіхмана ([Національна академія наук України](#)).

Й. І. Гіхман – видатний математик у галузі теорії ймовірностей та математичної статистики. Він є одним із творців теорії стохастичних диференціальних рівнянь. Сформулював загальне поняття стохастичного диференціального рівняння, довів теореми існування та єдності розв’язку, диференційовність розв’язку за початковими умовами, одержав рівняння Колмогорова для перехідних ймовірностей цього розв’язку. Довів низку граничних теорем для випадкових процесів і функціоналів від них, котрі знайшли застосування в математичній статистиці. Ввів поняття криволінійного стохастичного інтеграла, розвинув стохастичний аналіз для мартингальних полів, побудував теорію стохастичних диференціальних рівнянь із частинними похідними.

Його професійний шлях тісно пов’язаний із роботою в Києві (до 1966 року) й Донецьку, куди він переїхав у зв’язку зі створенням Донецького наукового центру НАН України та Донецького державного університету. Він створив творчий колектив учених, які розвивали не тільки фундаментальні напрямки в галузі теорії ймовірностей і математичної статистики, а й вирішували актуальні прикладні задачі для підприємств.

Особливо слід відзначити педагогічну діяльність Й. І. Гіхмана. Дбаючи про підвищення рівня університетської математичної освіти, він розробляв і викладав майже всі загальні математичні курси, а також багато спеціальних курсів із теорії ймовірностей, теорії випадкових процесів і математичної статистики. Під його науковим керівництвом захищено низку докторських та кандидатських дисертацій.

Й. І. Гіхману належать широко відомі в математичному світі монографії «Введение в теорию случайных процессов» та «Стохастические дифференциальные уравнения», а також серія інших наукових монографій і підручників, більшість із яких написано у творчій співдружності з його

учнем, а потім колегою і близьким другом академіком НАН України А. В. Скороходом.

Коло інтересів Й. І. Гіхмана не обмежувалося математикою та її викладанням. Він був різнобічною особистістю, добре знався на живописі й музиці, класичній і сучасній літературі, любив читати вірші.

Йосип Ілліч Гіхман – лауреат премії імені М. М. Крилова АН УРСР (1970) та Державної премії України в галузі науки і техніки (1982), кавалер ордена «Знак Пошани» (1978).

Математична громадськість завжди цінуватиме внесок Йосипа Ілліча Гіхмана в розвиток теорії випадкових процесів, теорії стохастичних рівнянь і математичну статистику в українській та світовій науці, а його ім'я назавжди залишиться в пам'яті не тільки його учнів, а й наступних поколінь вчених.

([вгору](#))

Додаток 29

10.05.2018

Наука та її популяризація: стан і перспективи розвитку в Україні

Про те, чим наука важлива для суспільства й держави, як призупинити відтік талановитих дослідників, чому слід протидіяти псевдонауці та академічній недоброчесності, а також про те, навіщо популяризувати наукові здобутки і хто цим має займатися, в інтерв'ю інформаційно-розважальному проєктові «Styler» українського інформаційного порталу «РБК-Україна» розповів учений і відомий блогер, старший науковий співробітник відділу фізичної електроніки Інституту фізик НАН України кандидат фізико-математичних наук А. Сененко ([Національна академія наук України](#)).

Кількість учених у нашій країні постійно скорочується: через непродуману державну політику наука постійно значно недофінансовується, тому люди, які в ній працюють, змушені або шукати підробітки, або взагалі змінювати сферу діяльності чи емігрувати, говорить А. Сененко й додає, що базове фінансування наукових досліджень обов'язково повинно залишатися, оскільки, наприклад, фундаментальні результати не дають практичної, економічної вигоди «тут і тепер» – їхню користь неможливо обрахувати (а отже, на гроші від приватного сектору в цьому разі годі очікувати). За конкурсне ж фінансування потрібно поборотись, але для цього слід самому вже бути конкурентоспроможним: *«...не зовсім компетентні люди кажуть, що можна повністю перейти на самозабезпечення і жити тільки з грантів, але це не так. <...> Ми воюємо за європейські гранти, а обладнання та матеріально-технічна база у нас застаріла. У Європі гранти надаються на дослідження, реактиви і прилади, але своя база у вигляді приміщень, води, електрики, тепла і основного набору обладнання – має бути. Інакше грант просто не дадуть. Тобто вже на стартовій лінії необхідно бути дуже конкурентоспроможним. Це нормально. Але українські чиновники собі уявляють, що нашому вченому досить начитатися книжок, прийти на*

європейський ринок і сказати приблизно так: «Я розумний, дайте мені грошей». І, звичайно, йому всі ці гроші нібито дають. Це так не працює! <...> Необхідна модернізація і якісна підтримка вітчизняної наукової інфраструктури, яка не фінансувалася належним чином практично ніколи з часів здобуття Незалежності. <...> Якщо нічого не робити, через два-три роки ми можемо зіткнутися з повною втратою науки, цінних кадрів, експертів. Це деградація в тому числі освіти, природознавчих наук, вищої освіти. Це деградація технологій, спеціальних сфер. Наприклад, атомної енергетики. Неможливість виробництва засобів оборони. Біда ще й у тому, що чим менше в країні реальних вчених, тим більше – псевдовчених. Через брак у країні вчених, надбавки та посади будуть все більше давати тим, хто займається псевдонаукою. Але позитив є. Незважаючи на те, що у нас четвертий рік іде війна, а наука переживає складний час, у нас все ще залишаються фахівці, а реформа науки, хоч і повільно, але рухається. Це радує і вселяє надію».

Сумнів суспільства і влади щодо того, чи потрібно фінансувати науку й навіть це робити, часто виникає саме через недостатню поінформованість про досягнення українських учених. Запит на таку інформацію існує, тому його слід задовольняти, зокрема за допомогою науково-популярних заходів і тематичного контенту в медіа-просторі, переконаний А. Сененко. «Звичайно, в науку йдуть не для того, щоб про неї розповідати. В науку йдуть, щоб її створювати, просувати. Це цікаво, це круто, це захоплює. Кожен повинен займатися своєю справою, – говорить він. – З одного боку – дійсно, у багатьох [учених] просто немає на це [популяризацію] часу. По-друге, за опитуваннями, 70 % молодих українських вчених – на підробітках. Фінансування науки в Україні настільки низьке, що базової зарплатні не вистачає, і весь свій вільний час вчені витрачають на те, щоб заробити додатково. На заході з цим трохи простіше. У Британії BBC робить класні науково-популярні передачі, які відомі на весь світ. Цим займаються й інші телеканали, і університети. Їм надають всіляке сприяння – як держава, так і фонди, меценати. Навіть в лабораторіях є піар-відділи, а у великому університеті піар-відділ – це обов'язково. <...> Чи має цим займатися держава? Зобов'язана! Це питання національної безпеки. Тут точно так само, як і з освітою. У нас саме розуміння питання важливості науки дуже низьке. Чиновники не розуміють, що наука – це єдиний важіль, який допоможе зробити економіку дійсно інноваційною і різко вивести її на лідируючі позиції світових рейтингів. Без науки цього просто не може відбутися. Звичайно, повинен бути бюджет. Але треба пам'ятати: це не буде окуповуватися. У нас телебачення мислить саме окупністю програм, повинен бути трафік, повинні бути рекламодавці. Але тут має бути як з культурою. Ми можемо перевести всі театри на самозабезпечення, але завтра вони закритіся. Але чи правильно це? Напевно, ні. З популяризацією науки – те саме». Зараз ситуація з популяризацією науки в Україні значно краща, ніж, скажімо, чотири роки тому, вважає А. Сененко. Люди

призвичаїлися відвідувати науково-популярні заходи й роблять це щораз охочіше. Однак простір для розвитку цього напрямку є. І це, безумовно, потрібно суспільству.

Більше читайте за посиланнями:

https://styler.rbc.ua/ukr/nauka_i_tehnika/-vopros-natsionalnoy-bezopasnosti-anton-senenko-1523616715.html (перша частина)

https://styler.rbc.ua/ukr/nauka_i_tehnika/anton-senenko-cherez-dva-tri-goda-mozhem-1523949147.html (друга частина)

([вгору](#))

Додаток 30

22.05.2018

Українських учених нагородили з нагоди Дня науки

Напередодні Дня науки, 18 травня 2018 р., в Міністерстві освіти і науки України відбулось урочисте відзначення науковців преміями Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій та нагородою «Scopus Awards Ukraine 2018» ([Національна академія наук України](#)).

Із вітальними словами до присутніх звернулися міністр освіти і науки України Л. Гриневич, перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти О. Співаковський, Надзвичайний і Повноважний Посол Китайської Народної Республіки в Україні пан Ду Вей.

Урядову премію ([згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. №289-р](#)) отримали, зокрема, вчені Інституту експериментальної патології, онкології і радіобіології імені Р. Є. Кавецького НАН України й Інституту молекулярної біології і генетики НАН України – за роботу «Розробка і впровадження новітніх молекулярно-генетичних

технологій діагностики онкогематогічних захворювань у населення України в післячорнобильський період».

[Академічні наукові установи також перемогли у чотирьох із семи номінацій нагороди «Scopus Awards Ukraine 2018»:](#)

- «**Інжиніринг та технології**» (Інститут фізики НАН України);
- «**Медичні науки**» (Інститут молекулярної біології і генетики НАН України);
- «**Природничі науки**» (Інститут теоретичної фізики імені М. М. Боголюбова НАН України);
- «**Абсолютний лідер**» (Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут» НАН України).

([вгору](#))

Додаток 31

21.05.2018

Підключення вишів до Scopus і Web Of Science відкриває не тільки доступ до найбільш авторитетних баз даних, а й низку інших корисних ініціатив – очільник директорату Дмитро Чеберкус

Якими є сучасні інструменти і бази даних для оцінки розвитку національної науки, наскільки придатні міжнародні метрики для оцінювання українських дослідників та чи можуть еволюціонувати журнали рідною мовою. Ці та багато інших питань щодо застосування наукометрії обговорили учасники круглого столу «Теоретичні та прикладні аспекти порівняльного аналізу діяльності дослідників, наукових установ і країн», що відбувся в МОН ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Відкриваючи захід, генеральний директор директорату науки МОН Д. Чеберкус нагадав, що торік МОН надало понад 100 вишам та науковим установам, що знаходяться в сфері управління Міністерства, доступ до провідних міжнародних наукометричних баз – Web of Science і Scopus.

«Були довгі дискусії щодо того, чи буде такий доступ корисний. Мені не варто нагадувати, що бюджет країни все ще змушений вибірково підходити до інвестицій, зокрема в науку.

Проте після ґрунтовного вивчення цього питання було прийнято рішення, що доступ необхідний, і Міністерство взяло на себе сміливість наполягати на виділенні бюджету. Але водночас ми й відслідковуємо, щоб це мало результати. І перші з них ми вже побачили: після того, як МОН передплатило доступ до баз даних, українські науковці стали вп'ятеро частіше користуватися ними», – відзначив Д. Чеберкус.

Також він розповів, що видавець Scopus – компанія Elsevier – запропонували МОН як бонус до підключення низку корисних ініціатив.

«Насамперед минулої осені, ми ініціювали корекцію профілів наших університетів – внести і закріпити в Scopus всі зміни в назвах, які накопичилися за останні роки. Процес не швидкий, зараз ці зміни вносяться в

Scopus, і з кожним місяцем світ бачитиме дедалі акуратніше відображення української науки», – додав очільник директорату.

Під час круглого столу була представлена низка доповідей українських та іноземних експертів, які можна переглянути за посиланнями:

Домінік Антонович – доцент кафедри соціології, Університет Ніколауса Коперника, член Комітету з оцінки наукових підрозділів, радник Міністра науки і вищої освіти Польщі

[Тема доповіді: «Маленькі речі, які багато важать – уроки оцінювання наукових установ у Польщі»](#)

Томаш Пшонка – директор Ельзевір у Східній Європі

[Тема доповіді: «Історія цифр – бібліометрія для наукового оцінювання»](#)

Тетяна Борисова – заступник директора наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська Академія»

[Тема доповіді: «Показники індивідуальної ефективності науковця»](#)

Сергій Назаровець – експерт Державної науково-технічної бібліотеки

[Тема доповіді: «Оцінка якості наукових досліджень в Україні: для чого ми це робимо?»](#)

Свої доповіді також представили переможці конкурсу з аналізу та оцінки діяльності дослідників та наукових установ України, який МОН та Elsevier провели серед українських вчених.

Балагура Ірина, Ланде Дмитро, Гармаш Тетяна, [«Метод ранжування науковців на основі наукометричних баз даних»](#)

Главчева Юлія, [«Дослідження методу порівняння академічних установ на основі визначення долі публікацій, що мають цитування вище середнього»](#)

Ольшевська Ольга, «Дослідження впливу співвідношення кількості науково-періодичних видань вузькопрофільних галузей знань у процесі оцінки діяльності науковців»

Переможцям вручили сертифікати на безкоштовну публікацію їх досліджень у журналах видавництва Elsevier.

([вгору](#))

Додаток 32

15.05.2018

Ми провели конкурс для науковців, який допоможе активізувати фаховий діалог щодо наукометрії в Україні – очільник директорату науки Дмитро Чеберкус

Визначено переможців конкурсу для українських вчених з аналізу та оцінки діяльності дослідників та наукових установ України. Загалом було подано 18 робіт. Їх у деперсоніфікованому вигляді оцінювала [конкурсна комісія, до якої увійшли іноземні експерти, представники ДНТБ, наукових та консалтингових установ \(Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України\)](#).

Члени комісії звертали увагу на такі критерії:

а) запропоновані метрики або методики повинні супроводжуватися критичним аналізом:

- їх застосовності для української науки;
- досвіду їх використання в інших країнах;
- їх стійкості в умовах розвитку технологій;
- підводних каменів, які можуть з'явитися після перших років застосування.

б) дані, які були використані для отримання результатів.

в) оригінальність та наукова цінність.

Отже, за результатами оцінювання комісією переможцями стали:

1 місце – Балагура Ірина Валеріївна, Ланде Дмитро Володимирович, Гармаш Тетяна Валеріївна, «Метод ранжування науковців на основі наукометричних баз даних» (Інститут проблем реєстрації інформації Національної академії наук України). Автори запропонували, як розширити застосування індексу Хірша для оцінювання науковців, включивши показники центральності для мережі співпраці.

2 місце – Главчева Юлія Миколаївна, «Дослідження методу порівняння академічних установ на основі визначення долі публікацій, що мають цитування вище середнього» (Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», науково-технічна бібліотека).

В роботі запропонований метод оцінювання та порівняння публікацій університетів, заснований на показниках середньої питомої цитованості для вишів різних видів – класичних, політехнічних, медичних тощо.

3 місце – Ольшевська Ольга Володимирівна, «Дослідження впливу співвідношення кількості науково-періодичних видань вузькопрофільних галузей знань у процесі оцінки діяльності науковців» (Одеська національна академія харчових технологій). Однією з переваг роботи є співставлені частки національних публікацій і наукових видань в Scopus в різних сферах знань.

Переможцям компанія Elsevier надасть можливість безкоштовно опублікувати свої дослідження у журналах цього видавництва. Також переможці зможуть 17 травня разом із фахівцями взяти участь у круглому столі, присвяченому проблемам оцінки ефективності наукових досліджень.

«Цей конкурс є першою такою ініціативою МОН разом з ДНТБ та міжнародною видавничою компанією Elsevier. Його мета виходить за межі звичного «змагання» між дослідницькими колективами. Зокрема, ми очікували, що конкурс активізує увагу експертного середовища до використання наукометрії для вирішення адміністративних завдань. Адже в Україні є фахові аналітики, талановиті вчені, і ми прагнули, щоб через участь у конкурсі саме вони надавали обґрунтування на користь використання у нас тих чи інших метрик та методик. А також загалом поміркували над питанням, де наукометрія є ефективною, а де – ні», – розповів гендиректор директорату науки МОН Д. Чеберкус.

Він додав, що Міністерство вивчатиме зроблені висновки і шукатиме можливість реалізації інновацій.

Нагадуємо, що [МОН розглядає можливість забезпечити передплату на бази Scopus і Web of science не тільки для своїх вишів та наукових установ, а й для інших закладів.](#)

(вгору)

Додаток 33

24.05.2018

Власенко В.

Українці взяли 5 призів на науково-технічному конкурсі в США

Що українські учасники показали світові, та чому програли школярам із Австралії та США ([Дім інновацій](#)).

18 травня у Піттсбурзі (США) завершився фінал всесвітнього конкурсу Intel ISEF. Свої розробки презентували близько 1 800 школярів із 81 країни, регіону і території, включно з Україною.

Чотири із шести українських проектів повернулися із спеціальними нагородами. Але перемогу і грошові призи на суму \$175 000 вибороли школярі з Австралії та США.

Що показали наші

Україну в США репрезентували шість проектів – це переможці [національних етапів конкурсів Intel ECO](#) та Intel Techno Ukraine.

Серед них «Маловитратний спосіб зрошення прибережних пустель» дев'ятикласниці А. Венчовської – вона придумала, як «викликати» дощі в пустелях за допомогою насипів із темних гірських порід. Це також проект дев'ятикласника В. Казакова, який запропонував освітлювати автошляхи за допомогою блукаючих струмів. І проект С. Леню, теж учениці дев'ятого класу. Вона створила нейромережу, здатну виявляти патології серця.

Крім того, у фіналі Intel ISEF Україну представляла Ю. Супрун з проектом «Шифрування даних за допомогою діофантових рівнянь», Д. Дмитрієв, котрий досліджує нову ексцентричну зоряну систему, та А. Качур, який працює над «космічним вітрилом» – двигуном для космічних кораблів, що використовуватиме радіоактивні частинки.

«Космічне вітрило» здобуло спеціальну нагороду від Арізонського університету (США) – це стипендія Tuition на 2018/2019 р.

Джерело: <https://innovationhouse.org.ua/statti/ukrainci-vzjali-5-priziv-na-naukovo-tehnicnomu-konkursi-v-ssha/>

Роботу С. Леньо відзначила Фондація Короля Саудівської Аравії Абдул-Азіза і його компаньйонів Mawhiba. Щороку вона надає один приз у галузі водних технологій, адже для Саудівської Аравії гостро стоїть питання нестачі питної води. Але цього року фундація заснувала кілька нагород у різних сферах по \$20 000 та по \$1 000. Саме таку премію у розмірі \$1 000 у галузі медицини отримала українка.

Також С. Леньо, Д. Дмитрієв та Ю. Супрун дістали призи від НЦ «Мала академія наук України» під егідою ЮНЕСКО. Як розповів директор ГС «Європейська мала академія наук» Є. Кудрявець, у журі МАН були американські вчені. Крім того, МАН відзначила команди з Гани та Азербайджану. Розмір кожної нагороди склав \$1 500.

Загалом спеціальні призи отримало майже 600 учасників.

Хто нас обійшов

Головну нагороду Intel ISEF, премію Гордона Е. Мура у розмірі \$75 000, виборов 19-річний О. Ніколлс із Австралії. Він спроектував і створив прототип автономного роботизованого очищувача вікон для комерційних будівель. Фактично це безпілотний літальний апарат, оснащений потужним розпилювальним соплом та дисковими очисниками, що обертаються.

Пристрій вартістю \$2 300 витримує вітер швидкістю до 28 миль на годину і заощадить кошти власникам будівель. Витрати на миття вікон традиційним способом (коли це роблять люди, закріплені ззовні будівлі) зараз можуть перевищувати \$11 000 за одне прибирання. Крім того, професія мийника вікон пов'язана з високим ризиком для життя.

Ще дві нагороди по \$50 000 здобули американці: 17-річна М. Боллімпаллі зі штату Арканзас та 18-річний Д. Паріх із Вашингтону.

М. Боллімпаллі презентувала недорогий метод синтезу матеріалів, який допоможе зменшити витрати на виготовлення електродів, зокрема, для [суперконденсаторів](#). Вона виявила, що комбінування таких речовин, як

чай та меляса (кормова патока), з азотом та фосфором у комерційній мікрохвильовій печі утворить порошок. І його можна використовувати для покриття електродоподібних матеріалів, щоб надати їм властивості дорожчих металів, таких як платина.

Д. Паріх розробив дешевші та надійніші іонообмінні мембрани, які можна використовувати у великих промислових батареях для зберігання сонячної або вітрової електроенергії та подальшого її розповсюдження. Протонна провідність такої композиційної мембрани в десять разів перевищує наявні аналоги, а витрати на виробництво зменшуються майже на 30 %.

Сильні та слабкі

Українські проекти вирізняються хорошою технічною підготовкою. Але для перемоги на міжнародному рівні цього недостатньо.

PR-координатор конкурсів Intel в Україні В. Дмитренко називає кілька слабких місць наших проектів. По-перше, це англійська мова. Вона має бути не просто гарною, а ідеальною. Адже українським школярам доводиться змагатися на одному рівні з носіями англійської. По-друге, фокус українських проектів дещо зміщений на розв'язання локальних завдань, вони відірвані від глобальних трендів та світової економіки. І по-третє, в Україні конкурс не має належної підтримки з боку держави. «Для багатьох країн це питання державної ваги. У нас же все тримається на ініціативі окремих компаній та ентузіастів», – говорить В. Дмитренко.

Організація поїздки однієї команди (квитки, візи, проживання, форма для школярів) коштує близько \$8 000. А якщо додати витрати на мотивацію наукових керівників протягом року, аналіз робіт-переможців, тренінги для школярів, то сума буде ще більшою.

З 2019 р. компанія [Intel припиняє фінансування ISEF](#) у всіх країнах, тому зараз конкурс шукає нових спонсорів.

([вгору](#))

Додаток 34

28.05.2018

МОН відновлює морську науку в Україні – почався конкурс для дослідників і створюється концепція розвитку до 2023 року

Цього року МОН проводить конкурс наукових проектів для вишів та наукових установ Міністерства за новим напрямом – морські дослідження. Переможці отримають бюджетне фінансування на свої наукові розробки на 2 або 3 роки, починаючи з 2019-го ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

«Щороку, оголошуючи конкурс, ми затверджуємо пріоритетні напрямки, за якими учасники можуть подавати свої проекти. Цього разу таких напрямів 5: літературознавство, мовознавство та мистецтвознавство; соціально-історичні науки; право; інфраструктурні дослідження; а також

вперше – морські дослідження», – розказав генеральний директор директорату науки МОН Д. Чеберкус.

Він підкреслив, що така новація є дуже важливою, адже незаконна анексія Криму Російською Федерацією завдала критичних втрат українському науково-дослідницькому потенціалу в цій сфері.

«Після анексії ми втратили більшість ключових наукових установ та вишів, що досліджували моря, разом з їх інфраструктурою – лабораторіями, станціями, науково-дослідними суднами тощо. Зокрема, у нас відібрали контроль над унікальними базами даних багаторічних досліджень Світового океану, Чорного і Азовського морів. На жаль, науковий потенціал України в цій сфері зменшився до мінімуму за всі роки Незалежності. Однак зараз ми починаємо системну роботу над відновленням нашої морської науки», – зазначив очільник директорату.

За його словами, головний стратегічний крок – це розроблення відповідної Концепції. У ній буде відображена політика держави з відновлення морських досліджень та науково-дослідницької інфраструктури до 2023 р. Документ вже почав робити МОН спільно з НАН та іншими стейкхолдерами.

«Водночас, готуючи програму, ми вже зараз маємо робити реальні речі для підтримки морських досліджень. Включення цієї тематики в конкурс є гарним інструментом. Виші та наукові установи МОН можуть отримати від 600 до 3 млн гривень або навіть більше на 2 чи 3 річний науковий проект. У межах таких проектів ми хочемо зібрати наших провідних вчених, а також дати сигнал науковій молоді, що цей напрям буде й надалі в пріоритеті», – підкреслив Д. Чеберкус.

Конкурс відбудеться в кілька етапів. До 1 липня триватиме перший, який проводять самі виші та установи в єдиній електронній системі «Наука в університетах». Відібрані роботи подадуть на експертизу до відповідних секцій. Це другий етап. На основі експертизи Наукова рада МОН затверджує перелік переможців конкурсу. Їх оберуть до 20 вересня.

([вгору](#))

Додаток 35

16.05.2018

Засідання Президії НАН України

На черговому засіданні Президії НАН України 16 травня 2018 р. члени Президії НАН України та запрошені заслухали й обговорили доповідь директора Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України члена-кореспондента НАН України А. Носовського «Про стратегічні напрями діяльності з перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему після введення в експлуатацію нового безпечного конфайнменту» ([Національна академія наук України](#)).

В обговоренні взяли участь перший віце-президент НАН України академік НАН України А. Наумовець, директор Державного підприємства «Державний науково-технічний центр з ядерної та радіаційної безпеки» Держатомрегулювання України та НАН України І. Шевченко, начальник відділу з питань Чорнобильської АЕС та поводження з відпрацьованим ядерним паливом Державного агентства України з управління зоною відчуження М. Вербило, начальник відділу стратегічного планування Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС» Д. Стельмах, директор Державної установи «Науково-інженерний центр радіогідроекологічних полігонних досліджень НАН України» академік НАН України В. Шестопапов, академік-секретар Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України, директор Інституту електродинаміки НАН України академік НАН України О. Кириленко, голова Північно-Східного наукового центру НАН України та МОН України, генеральний директор Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України» академік НАН України В. Семиноженко, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я. Яцків, академік-секретар Відділення хімії НАН України, директор Інституту хімії поверхні ім. О. О. Чуйка НАН України академік НАН України М. Картель.

У виголошеній доповіді було висвітлено стратегічні напрями діяльності з перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему після введення в експлуатацію нового безпечного конфайнменту, який планується ввести в експлуатацію до кінця поточного року. Ця унікальна споруда дозволить ізолювати вплив об'єкта «Укриття» на навколишнє середовище.

За ініціативи Чорнобильської АЕС Інститутом проблем безпеки атомних електростанцій НАН України спільно з Державним науково-дослідним інститутом будівельних конструкцій Мінрегіонбуду України розроблена та реалізується Програма науково-технічного супроводу на етапах введення в експлуатацію та експлуатації нового безпечного конфайнменту об'єкта «Укриття». Науковці НАН України беруть активну участь у вирішенні цієї проблеми.

Наголошувалося, що спорудження конфайнменту є тільки початковим етапом вирішення важливих для України та світу екологічних проблем, які потребують проведення низки комплексних наукових досліджень. До таких проблем належать, зокрема, розроблення методів демонтажу будівельних конструкцій об'єкта «Укриття», вилучення небезпечних скупчень ядерних матеріалів та їх надійне захоронення. Установи Національної академії наук України мають сучасні наукові напрацювання, а також висококваліфікованих фахівців, які готові надати всебічну допомогу для успішного вирішення цієї проблеми.

Президія НАН України ухвалила відповідний проект постанови.

([вгору](#))

Жулинський М., академік НАН України, академік-секретар Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України, директор Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України

Про підготовку «Української літературної енциклопедії» у 5 томах (Стенограма наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 14 лютого 2018 року) // Вісник Національної академії наук України. – 2018. – № 4. – С. 44.

<...> Ми мусимо створити таку енциклопедію, яка давала б якомога повніше уявлення про українську літературу від давнини до сучасності, про всі періоди нашої національної історії в контексті літературного розвитку, наводила б вичерпну інформацію про письменників, які творили в різні часи. Енциклопедія також має містити велику частину теоретичного матеріалу, аналіз стилів, жанрів тощо.

Проте є ще багато не до кінця з'ясованих питань, які потребують обговорення у фаховому середовищі. Наприклад, чи включати до енциклопедії сучасних письменників, які творять сьогодні, і якщо так, то кого саме з них. Ті, хто на сьогодні в тих чи інших жанрах уже без сумнівів відбулися як письменники, на мою думку, мають увійти до цієї енциклопедії. Крім того, є письменники українського походження, які самі себе вважали українцями, але творили російською мовою і їх уже включено до скарбниці російської літератури. Взяти, наприклад, того ж Євгена Гребінку – класика української літератури. Всім добре відомі його знамениті байки, створені українською мовою, водночас понад 40 романів і повістей у нього написано російською. Попри те, що це література високого рівня, в Україні цей бік його творчості не аналізувався. Або інший приклад. До Петербурга приїжджає випускник Ніжинської гімназії вищих наук Микола Гоголь. У новому середовищі він намагається реалізувати себе як творча особистість. І йому це вдається. 27-річний Гоголь дебютував з п'єсою «Ревізор» на сцені знаменитого Александринського театру, кожному прем'єру в якому цар відвідував особисто. Очевидно, для того, щоб отримати такий шанс, потрібно було писати російською. Можна назвати ще ряд письменників – вихідців з України, твори яких відображають українську історію, тобто написані на українську тематику, але російською мовою. До якої літератури, української чи російської, їх відносити – це дуже непроста проблема, але в енциклопедії ця інформація в тому чи іншому вигляді має бути наведена.

З суто прагматичного погляду і з урахуванням того, що науку в Україні буде переведено на конкурсне фінансування, ми сподіваємося, що у проекту з видання «Української літературної енциклопедії» є всі підстави для одержання гранту, оскільки він вирішує вагомі завдання загальнодержавного значення і матиме широке практичне застосування. Ясна річ, що така енциклопедія становитиме інтерес і для університетів, і для загальноосвітніх шкіл, і для фахівців-літературознавців, і для широкого загалу.

Ми також маємо намір паралельно працювати над розробленням електронного варіанта енциклопедії, враховуючи при цьому досвід створення Шевченківської енциклопедії, Енциклопедії історії України, Енциклопедії сучасної України і особливо уважно дивлячись на те, як зараз твориться Велика українська енциклопедія...

[Повний текст](#) (на сайті НБУВ)

([вгору](#))

Додаток 37

02.05.2018

Українські полярники – вартові людства, які першими відстежують зміни клімату, – Лілія Гриневич на зустрічі 22-ї Української антарктичної експедиції

Від космічної погоди до будови земного ядра – настільки різноманітними є дослідження українських полярників на антарктичній станції «Академік Вернадський». Про це йшлося під час урочистої зустрічі 22-ї Української антарктичної експедиції, яка представила результати своїх досліджень 2 травня 2018 р. у приміщенні МОН у Києві ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

«Ці дослідження додали чергові цінні «цеглинки» у світову науку, до того ж у різних галузях – від космічної погоди до будови земного ядра. Україна веде неперервний ряд спостережень на станції з 1996 року, а низка параметрів клімату та атмосфери відстежується тут найдовше у всій Антарктиці – з 1940-х – 60-х років. Саме в «нашому» секторі Антарктики, регіоні розташування УАС «Академік Вернадський», температура повітря за останні 50 років підвищилася на 3 градуси, тобто тут потепління відбувається швидше, ніж будь-де на планеті. Таким чином, наші дослідники на станції – це вартові людства, саме вони першими відстежують зміни клімату та повідомляють про них світу», – зазначила міністр освіти і науки України Л. Гриневич.

Вона розповіла, що саме цьогоріч в Антарктиці було започатковано низку нових досліджень. Зокрема, сезонний загін 23-ї експедиції (науковці, які проводять на станції не річні, а коротші сезонні дослідження), що повернувся разом із 22-ю експедицією, вперше застосували для дослідження екосистем Антарктики методи метагеноміки та виділення ДНК із довкілля.

«І тут слід також відзначити внесок 22-ї УАЕ, яка не тільки успішно забезпечила продовження проведення усіх попередніх досліджень, але й започаткувала принципово нові, інноваційні, як-от вивчення структури та будови антарктичних льодовиків за допомогою георадарів (мікропроцесорний геофізичний прилад для проведення швидкого профілювання ґрунту. Це найдосконаліша техніка отримання розрізів ґрунту, що не вимагає буріння або розкопок. Прилад «просвічує» ґрунт на глибину до 20-30 метрів. Він широко використовується в геологічній розвідці, природоохоронних роботах, передпроектних дослідженнях, будівництві тощо

– [ред.](#)). До речі, георадари, використані в цьому дослідженні, - нашого українського виробництва, так само, як і встановлені на «Вернадському» найбільш чутливі у світі магнітометри (прилад для вимірювання напруженості магнітного поля та інших магнітних величин, зокрема магнітних характеристик матеріалів – [ред.](#)). Тож Антарктида, крім усього іншого, є також тим полігоном, де ми можемо продемонструвати світові наші передові технології і нагадати, що Україна попри всі складнощі є технологічно розвинутою країною, здатною продукувати найсучасніші розробки та ідеї», – повідомила Л. Гриневич.

Полярники, які повернулися з експедиції також представили свої напрацювання та дослідження. Зокрема, В. Смаголь, біолог-зимувальник 22-ї УАЕ, розповів про життя пінгвінів на Антарктиці та як спостереження за ними допомагають прослідкувати зміни клімату <...> На зміну погоди реагують й зелені рослини, що також ростуть в Антарктиці. Про це доповів І. Парнікоза, ботанік сезонного загону 23-ї УАЕ. Зокрема, розширення та зменшення площ квіткових рослин, серед яких, наприклад, щучник антарктичний <...> Результати своєї роботи презентували також Д. Пишняк, гідрометеоролог сезонного загону, А. Утевський, дослідник підводного світу Антарктики та О. Митрохин, геолог сезонного загону 22-ої УАЕ. Онлайн-трансляцію зустрічі полярників можна переглянути на фейсбук-сторінці Міністерства освіти і науки України: <https://www.facebook.com/UAMON/videos/2141462265880340/>.

Нагадуємо, [що 21 березня 2018 року на станцію «Академік Вернадський» вирушила 23 Українська антарктична експедиція, до проводів якої МОН вперше за тривалий період часу виділив близько 15 млн гривень для проведення капітального ремонту станції.](#)

Зараз учасники 23-ї експедиції розпочинають 5 нових типів біологічних досліджень.

([вгору](#))

Додаток 38

16.05.2018

Міжнародні антарктичні дослідження українських вчених визнані в одному з найрейтинговіших світових наукових журналів

Як реагувати на глобальне потепління на планеті та зберегти антарктичне довкілля – відповіді на ці питання допоможуть дані, зібрані українськими науковцями разом з іноземними колегами в Антарктиді. 16 травня 2018 р. вони були опубліковані в одному з найрейтинговіших наукових видань світу – журналі Британського екологічного товариства «Методи в екології та еволюції» ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

У межах міжнародного проекту науковці з 7 країн встановили понад 50 камер для постійного спостереження за колоніями пінгвінів на

Антарктичному півострові. Протягом всього часу камери реєстрували успішність виведення пташенят пінгвінів. Це дало змогу створити принципово нову базу даних щодо гніздової поведінки пінгвінів Дженту та Аделі (*Pigосcelis rapua* та *Pigосcelis adeliae*) для визначення хронології їх розмноження та репродуктивної успішності популяції.

Результати дослідження дозволять здійснити прогноз реакції цих птахів на зміни середовища Антарктики та на вплив промислу криля (ряд дрібних морських нектонних ракоподібних, – Ред.) у прибережних водах Антарктичного півострова. Отримані дані стали основою для спільної статті науковців проекту під назвою [«Оцінка фенології та репродуктивної успішності морських птахів, що гніздяться у колоніях, з використанням камер із запрограмованим часом реєстрації»](#).

Необхідні дослідження українські полярники провели в межах міжнародного проекту з вивчення екосистем Антарктики. Він був започаткований 2016 р. дослідниками з США, Аргентини, Польщі, Австралії та України. Потому до нього приєдналися науковці з Великої Британії та Іспанії. Нашу країну в проекті представляє Г. Міліневський, завідувач науково-дослідної лабораторії фізики космосу КНУ імені Тараса Шевченка, а також Національний антарктичний науковий центр, який забезпечує логістичну підтримку.

Довідково. Журнал Британського екологічного товариства «Методи в екології та еволюції» за рейтингом 2016 р. посідав 13-е місце з 153 в сфері екології.

([вгору](#))

Додаток 39

10.05.2018

Уряд ухвалив Стратегію відродження українського авіабудування на період до 2022 року

10 травня Кабінет Міністрів України за ініціативи Мінекономрозвитку схвалив Стратегію відродження українського авіабудування на період до 2022 р. ([Урядовий портал](#)).

Мета Стратегії – відновити стабільний розвиток галузі авіабудування та забезпечити рентабельність високотехнологічного виробництва авіаційної техніки в Україні.

«Україна – одна із небагатьох країн світу, що має можливості повного циклу виробництва авіаційної техніки. Водночас сьогодні ми спостерігаємо падіння виробництва та зайнятості на авіабудівних підприємствах. Авіаційна галузь надмірно залежить від російських контрагентів. Ми повинні це змінити», — наголосив перший віце-прем'єр-міністр – міністр економічного розвитку і торгівлі України С. Кубів.

Серед рішень, які пропонує Стратегія відродження українського авіабудування:

- оптимізація та модернізація виробництва літаків «Ан»,
- модернізація та виробництво вертольотів «Мі»,
- імпортозаміщення комплектуючих з РФ,
- структурне реформування підприємств галузі авіабудування.

«У результаті реалізації Стратегії ми зможемо не тільки збільшити обсяги випуску літаків та вертольотів для внутрішніх потреб, але і зберегти щонайменше 60 000 робочих місць для фахівців авіабудівної галузі», – підкреслив С. Кубів.

Крім того, в результаті реалізації Стратегії очікується:

- розробка нових зразків транспортних літаків, вертольотів, безпілотних літальних апаратів, а також модернізація вже наявних моделей пасажирських і транспортних літаків та вертольотів,
- підвищення якості виробництва авіаційної техніки до рівня кращих світових аналогів, а також впровадження міжнародних систем сертифікації продукції,
- розширення взаємодії між державним та приватним сектором, створення сприятливих умов для залучення інвестицій в авіабудування.

([вгору](#))

Додаток 40

18.05.2018

Жаліло Я., провідний науковий співробітник Інституту економіки та прогнозування НАН України

Економічне зростання: чому ми його втрачаємо?

Другий поспіль рік економіка України демонструє зростання ([DT.UA](#)).

Після вельми поміркованих 2,3 % приросту ВВП у 2016-му минулий рік приніс 2,5 %, що навіть перевищило очікування багатьох експертів. Принаймні можна говорити про формування позитивної тенденції – і відповідну оптимістичну зміну в очікуваннях, що дуже важливо для подовження та посилення позитивних трендів.

Проте наразі не викликає сумнівів необхідність досягти значно вищих темпів зростання – на рівні принаймні 6–7 % на рік, а відповідні цілі озвучуються вже навіть зазвичай консервативнішими зарубіжними експертами. Між тим бачення шляху такого прискорення здебільшого обмежується інтенсифікацією виконання стандартних процедур: дерегуляції, протидії корупції, макроекономічної стабілізації (зниження інфляції), фіскального збалансування тощо, важливість яких не викликає сумніву. Сумнів викликає їхня *достатність* для того, аби перевести українську економіку з режиму післякризового відновлення в режим динамічного зростання.

Головним рушієм 2017 р. для економіки України став споживчий попит. Кінцеві споживчі витрати як складова ВВП збільшилися на 6,7 %, у тому числі на 7,8 % – витрати домогосподарств, які становлять три чверті

споживчих витрат. Приріст останніх, за розрахунками, забезпечив близько 90% від загального приросту ВВП у 2017 р.

Завдяки збільшенню удвічі мінімальної заробітної плати та наступній адаптації до підвищених показників усієї системи оплати праці середня заробітна плата у 2017 р. була на 37,1 % вища, ніж торік, а в реальному вимірі (за вирахуванням інфляції) – на 19,1 %. Зростання платоспроможності населення потягло за собою активізацію споживчого кредитування: залишок за споживчими кредитами збільшився на 20,2 %.

Водночас фактичний позитивний ефект збільшення споживчого попиту для економічного зростання виявився несподівано слабким. Приріст обсягів реалізованої продукції в харчовій промисловості (+4,2 %) було практично цілком забезпечено олійно-жировою галуззю (+18,7 %), понад 60 % виробництва якої орієнтовано на експорт. За вирахуванням цієї галузі харчова промисловість продемонструвала приблизно 2 % спаду. До того ж 12 % готової харчової продукції (без олій і жирів) було реалізовано на експорт: він зріс на 15,4 %. Надлишок попиту задовольнявся за рахунок збільшення на 11,5% імпорту готової харчової продукції, який сягнув 1,9 млрд грн, що еквівалентно понад 20 % її випуску в Україні. При цьому імпорт продуктів з м'яса та риби зріс на 33 %, готових продуктів з зерна – на 33,3, продуктів переробки овочів – на 28,5 %.

Трохи краща ситуація спостерігалася у виробництві одягу: воно зросло на 4,4 %, при цьому відсоток продукції, що реалізується на внутрішньому ринку, за рік збільшився з 50 до 54. Імпорт готових текстильних виробів підвищився на 12,5 %.

Натомість зростання споживчого попиту відобразилося у випереджаючому підвищенні цін на продовольчому ринку. Загалом продукти харчування подорожчали (грудень до грудня) на 18,3 %, у тому числі хліб – на 20,1, молоко – на 23,1, масло – на 20,6, м'ясо та м'ясопродукти – на 29,4, овочі та фрукти – відповідно на 24,7 і 34,5 %.

Протягом року спостерігалася посилення ролі експортного чинника економічного зростання. Якщо за підсумками 2016-го експорт товарів і послуг (у поточних цінах) ще був на 3,9 % меншим, ніж рік тому (дані НБУ за платіжним балансом), то у 2017 р. приріст уже становив 16,9 %. Між тим такий показник забезпечено сприятливою ціновою динамікою на світових ринках. У порівнянних цінах приріст становив лише 3,5 %. Як наслідок, зростання експорту у більшості секторів слабо відображалось на внутрішньому виробництві. Зокрема, експорт металургійної продукції (майже чверть товарного експорту у 2017 р.) у поточних цінах підвищився на 21,4 %, а виробництво в металургії, 62 % продукції якої спрямовується на експорт, – лише на 0,2 %. Збільшення експорту агропродукції (ще чверть товарного експорту) узагалі супроводжувалося негативною динамікою виробництва: експорт тваринницької продукції збільшився на 43,1 % при спаді в галузі на 0,4 %, рослинницької – на 13,9 %, тоді як випуск продукції рослинництва зменшився на 3,6 %.

Відтак, активізація експортного чинника економічного зростання створила сприятливі умови для валютно-курсової стабільності та зростання фінансового ресурсу експортерів, проте цей позитивний ефект був маловідчутним для інших секторів промисловості. Опиняючись у вигіднішому фінансовому становищі, експортери мали кращі можливості для адаптації виробництва до змін попиту на їхню продукцію, що сприяло закріпленню наявної структури економіки, а значить, зовнішньоторговельної спеціалізації та імпортозалежності України.

Інвестування в основний капітал стало головним рушієм відновлення економічного зростання у 2016 р. У 2017-му валове нагромадження основного капіталу у складі ВВП збільшилося (у порівнянних цінах) на 18,2 % і забезпечило, за нашими розрахунками, близько 18 % від загального приросту ВВП. Ефект динамічного зростання інвестицій посилюється поширенням його позитивного впливу на інші сектори економіки. Найпоказовішим є стрімке зростання у будівництві – на 26,9 %. Випуск будівельних металевих конструкцій збільшився на 17,8 %, машин і устаткування для добувної промисловості та будівництва – на 34,7, а загалом машинобудівної продукції – на 7,9 %.

Проте зростання капітальних інвестицій відбувалося в основному завдяки посиленню інвестиційного спрямування власних коштів підприємств, частка яких у фінансуванні інвестицій у 2017 р. сягнула 69,9 %. Натомість банківський сектор фактично самоусунувся від інвестиційного кредитування: на частку кредитів банків та інших позик серед джерел капітальних інвестицій припадало лише 5,3 %.

А отже, інвестування концентрувалося насамперед у секторах, які мали найкращий доступ до ліквідних ресурсів, що, відповідно, блокувало зміни у секторальній структурі економіки. Міжгалузевий перерозподіл інвестиційних ресурсів забезпечувався практично в ручному режимі – через рішення центральної та місцевої влади щодо спрямування бюджетних інвестицій (їхня частка становила 12,7 % усіх капітальних інвестицій). Відтак, інвестиції у металургійне виробництво збільшилися за рік на 26 %, виробництво машин та устаткування – на 33,4, електричного устаткування – на 48,1, гумових і пластмасових виробів і неметалевої мінеральної продукції (що зазвичай асоціюється з товарами для будівництва) – на 50,6, тоді як у харчову промисловість – лише на 7,4, текстильне виробництво – на 13,8 %. Завдяки значному бюджетному компоненту інвестиції у водопостачання збільшилися на 29,2 %, у сферу державного управління – на 44,9, освіти – на 68,4, охорони здоров'я – на 89,5 %.

Таким чином, підсумки 2017 р. демонструють неоднозначні тренди. З одного боку, основні складові сукупного попиту (споживання, інвестиції та експорт), які мають забезпечувати економічне зростання, динамічно збільшуються. З іншого – за підсумками року маємо більш ніж скромний показник приросту ВВП. Причина – в наявності низки системних перешкод,

які «з'їдають» значну частину рушіїв економічного зростання, знижуючи його темпи порівняно з потенційно можливими.

По-перше, структурні диспропорції економіки, які «поглинають» стимулюючі хвилі сукупного попиту. Насамперед це невідповідність наявної структури виробництва структурі сукупного внутрішнього попиту, що при зростанні доходів призводить до випереджаючих темпів нарощення імпорту готової продукції як споживчого, так і інвестиційного призначення. За 2017 р. товарний імпорт збільшився на 26,4 %, у тому числі готових харчових продуктів – на 11,5, машин і обладнання – на 25,5, транспортних засобів – на 41,2 %. Ввозячи до України готову продукцію, зарубіжні виробники «споживають» значну частку стимулюючого ефекту збільшення внутрішнього попиту.

Становище погіршується внаслідок переважання в структурі експорту з України товарів з невисоким рівнем доданої вартості (за підсумками 2017-го, 34,5 % становили агросировина, жири та олії, 9,1 – мінеральні продукти, 20 % – необроблені чорні метали). Така структура неспроможна забезпечити динамічне та інклюзивне зростання навіть секторів, орієнтованих на зовнішні ринки. Зміцнюються підвалини зовнішньоторговельного дефіциту, що знижує вартість гривні, додатково закріплюючи підвищену прибутковість експортоорієнтованих секторів. У порівнянних цінах товарний імпорт в Україну збільшився на 12,2 %, а негативний чистий експорт (тобто перевищення імпорту над експортом) «відібрав» майже 190 млрд грн виробленого у 2017 р. ВВП, що рівноцінно мінус 6 % від показника економічного зростання.

По-друге, дисфункціональність основних економічних механізмів, які в ринковій економіці, власне, й відповідають за її структурну адаптивність.

Показовою є ситуація щодо бюджету. Фіскальна влада є чи не найдієвішою в Україні, сумлінно забезпечуючи наповнення та витрачання державного і місцевих бюджетів. Тим часом 56 % видатків зведеного бюджету спрямовується на соціальні цілі, 31 % – на потреби сектору держуправління. Ефективність контролю якості витрачання вилучених через фіскальну систему коштів залишає бажати кращого: він здебільшого є формальним, прив'язаним до звітності розпорядників і не забезпечує визначення системного впливу бюджетних видатків на розвиток суспільства та перебіг реформ. **Механізмів забезпечення довгострокової ефективності бюджетних інвестицій практично не існує.**

Високий рівень фіскального перерозподілу ВВП зумовлює значну залежність поширення ефекту економічного зростання та структурних змін від ухвалених у ручному режимі рішень законодавців, а потім — органів виконавчої влади – розпорядників. Проте **на заваді зменшенню рівня цього перерозподілу стоїть об'єктивна проблема нефункціональності інституційних механізмів**, які могли б узяти на себе виконання частини функцій, що нині виконуються державою: ринку сільгоспземель, ринку

праці, медичних та освітніх послуг, концесій щодо об'єктів тривалого використання тощо. За таких умов і політика стимулювання економічного зростання через підвищення заробітної плати на основі збільшення її мінімального значення містить значні деструктивні побічні наслідки, оскільки пов'язана зі збільшенням рівня фіскального перерозподілу. У 2017 р., після підвищення удвічі мінімальної заробітної плати, видатки на оплату праці в бюджетному секторі зросли на 34,6 млрд грн, а надходження зведеного бюджету від збільшення податку на доходи фізичних осіб – на 46,9 млрд. При цьому вилучений фіскальними механізмами грошовий ресурс надходить в економіку у найбільш інфляційно небезпечній формі оплати праці малодохідних категорій населення, одразу опиняючись на споживчому ринку. Оскільки виконання плану надходжень зазвичай перевищує виконання плану видатків, фіскальні вилучення посилюють проблему ліквідності для суб'єктів господарювання, тим більше, що Нацбанк, стикаючись із прискоренням інфляції, в рамках логіки інфляційного таргетування посилює монетарні обмеження.

Урівноважити фінансові впливи фіскальної політики не вдається внаслідок відсутності належного міжсекторального перерозподілу фінансового ресурсу через банківську систему. Кредитування відновлюється повільно, тяжіючи до платоспроможніших великих, переважно державних, корпорацій. «Довге» інвестиційне кредитування залишається неприйнятним для більшості суб'єктів господарювання. Валютний канал часто залишається єдиним джерелом надходження грошей в економіку від експортерів, тому у разі погіршення сальдо зовнішньої торгівлі через випереджаюче збільшення імпорту є ризик загострення проблеми ліквідності та, зрештою, гальмування економічного зростання.

По-третє, неефективність моделі управління, яка знижує продуктивність факторів виробництва та вилучає їх частину з економічного обороту.

Значущість непродуктивних відпливів потенційних ресурсів розвитку у тіньову та корупційну сфери очевидна, хоча інколи й видається перебільшеною. Обтяжливість тінізації та корупції пов'язана з тим, що вони суттєво знижують дієвість економічної політики держави і знижують інвестиційну привабливість економіки, особливо для невеликого та середнього бізнесу.

Проте проблема значно ширша й охоплює також наслідки непрофесійності в управлінні, бюрократизму, браку програмних і стратегічних засад. Зі зміцненням економічної ваги територіальних громад проблема непрофесійності управлінців помітно посилилася. Незавершеність реформ як один із наслідків неефективного держуправління перешкоджає введенню в економічний оборот значної частки потенційно продуктивних ресурсів — від земельних і природно-кліматичних до людських.

Заради справедливості зазначимо, що **управлінська неефективність має не лише державний вимір**. Продовження панування неінклюзивної

(сегментованої на досить вузькі коопераційні мережі) олігархічної моделі, яка базується на отриманні експортного доходу, обмежує поширення хвиль зростання на інших суб'єктів економіки. При цьому оновлення самого складу «олігархів» жодним чином не зменшує їхнього прагнення отримати максимум зиску від можливостей впливу на державну політику та розподіл бюджетних ресурсів, а самі ці можливості нерідко гальмують поширення сучасних ринкових практик управління.

Отже, для прискорення темпів економічної динаміки в Україні недостатньо створювати відповідні передумови у вигляді стимулювання складових сукупного попиту. Необхідно також усунути наявні системні перешкоди для належного впливу актуальних чинників зростання. Це неможливо зробити без низки інституційних змін, які забезпечать впровадження інструментів, що сприятимуть структурній адаптації економіки.

По-перше, потрібне суттєве удосконалення інституційного забезпечення грошово-кредитної політики, що має диверсифікувати канали збільшення грошової пропозиції й посилювати функціональну спроможність банківської системи. Проголосивши ідеологію інфляційного таргетування в умовах хронічно високої інфляції, Нацбанк практично заблокував можливості здійснення неконвенційної монетарної політики, яка практикується у посткризовий період у багатьох розвинених країнах світу. Допомогти вийти з глухого кута може задіяння урядом немонетарних антиінфляційних інструментів: антимонопольної та конкурентної політики, подолання диспропорцій торговельної логістики та роздрібних мереж, сприяння розвитку підприємництва (в т. ч. аграрного) тощо.

Знизити інфляційні ризики може посилення цільової спрямованості грошових потоків, насамперед на основі цільового довгострокового кредитування. Потрібні інституційні інструменти, які забезпечать урахування структурних чинників, що перешкоджають нарощуванню кредитування, та специфічні особливості цільового кредитування шляхом диференціації регуляторних умов діяльності банків залежно від структури їхнього кредитного портфеля. Такими інструментами є спеціалізовані банківські та інші фінансові установи для проектно-орієнтованого кредитування малого бізнесу, аграрного сектору, інвестиційної, інноваційної діяльності, регіонального та територіального розвитку тощо.

По-друге, необхідне значне посилення ефективності бюджетної політики. Йдеться про удосконалення планування та здійснення як поточних видатків, так і видатків розвитку. Зокрема, про повноцінне впровадження програмно-цільового методу бюджетування та звітності за системними, а не формальними показниками, оптимізацію управління сферами освіти та охорони здоров'я, досягнення цільового характеру соціальної підтримки (в т.ч. субсидій), застосування принципу комплементарності реформ, що має збільшити віддачу від їх бюджетного фінансування, тощо. Механізми прямого бюджетного фінансування, доцільні для компенсації вад механізмів

міжсекторального перерозподілу фінансових ресурсів, надалі мають послідовно трансформуватися у непрямі засоби бюджетної підтримки, які мають більший мультиплікатор впливу. Для цього бюджетні видатки мають поєднуватися з комплементарними політиками, що стимулюють орієнтовану на розвиток поведінку у секторах, які наразі є реципієнтами бюджетних коштів.

Підвищення ефективності бюджетних видатків розвитку має досягатися на основі їх інституціалізації в рамках спеціалізованих фінансових установ, які функціонують на засадах державної власності, або публічно-приватного партнерства, насамперед Державного банку розвитку та Фонду регіонального розвитку.

По-третє, пріоритетом має стати розкриття потенціалу регіонального розвитку та зміцнення стратегічної спроможності територіальних громад, капіталізації та залучення в економічний оборот не залучених досі ресурсів: землі, природних ресурсів, людського та соціального капіталу. Децентралізація може надати суттєвий поштовх прискоренню економічного зростання, ефективному витрачання коштів державного та місцевих бюджетів, формуванню на місцевому рівні середовища, сприятливого для виявлення та розкриття потенціалів розвитку територій, залученню місцевого бізнесу до вирішення проблем територіального розвитку. Проте її вплив буде обмеженим без системної політики регіонального розвитку загальнонаціонального рівня, яка формуватиме оптимальне для розвитку громад інституційне середовище та впроваджуватиме комплементарні реформи (зокрема земельну, житлову, ринку праці, дерегуляції), сприятиме розбудові спроможності територіальних і регіональних громад до міжрегіональної комунікації та співпраці, забезпечуватиме стратегічну орієнтованість розвитку регіонів і визначатиме їхнє місце у загальнонаціональному розвитку.

Три перелічені напрями інституційних змін дозволили б залишити осторонь популярне нині сакраментальне запитання: де взяти гроші на реформи? Не вимагаючи додаткового фінансування, вони, тим не менш, мали би забезпечити ефективніше використання наявних ресурсів і збільшити фінансовий потенціал країни на основі розблокування дії чинників прискорення економічного зростання.

(вгору)

Додаток 41

Шевченко А.

«Завдання реформування та розвитку промисловості в контексті реалізації політики нової індустріалізації економіки України».
Аналітична записка

<...> Попри повільні темпи просування України у напрямі створення нової моделі промислового розвитку, першими позитивними зрушеннями

щодо формування політики нової індустріалізації стали окремі кроки, спрямовані на розбудову економічного співробітництва між державою, бізнесом та науковим сектором ([Національний інститут стратегічних досліджень](#)).

Зокрема, до них можна віднести наступні:

– підписання 26 липня 2017 р. *Угоди про співпрацю між Національною академією наук України та Міністерством економічного розвитку і торгівлі України*, що передбачає спільну роботу щодо модернізації економіки України, зокрема, через виконання прикладних досліджень та науково-технічних розробок, у першу чергу, у сфері промисловості³;

– ініціювання та започаткування *Діалогу Україна-ЄС високого рівня щодо горизонтальних питань та окремих секторів промисловості*. Робота Діалогу спрямована за двома напрямками: горизонтальні питання (технічні бар'єри у торгівлі, державні закупівлі, малий і середній бізнес); промислові кластери за галузевим принципом (добувна промисловість, аерокосмічна галузь, машинобудування, легка промисловість, автоіндустрія, суднобудування). За останнім напрямом урядом розпочато активну роботу з розроблення кластерної програми промислового розвитку⁴;

– розроблення ГО «ХайТек Офіс Україна» спільно з бізнесом проекту *Цифрової адженди України – 2020*, де представлено першочергові сфери, ініціативи, проекти цифровізації України до 2020 р. Ключовими компонентами переходу до «Індустрії 4.0» в Україні визначено створення інфраструктури «Індустрії 4.0» – індустріальних парків та галузевих центрів технологій; забезпечення доступу до капіталу з метою створення нових інноваційних виробництв; розвиток цифрових навичок для підготовки кадрів, здатних працювати з технологіями «Індустрії 4.0»;

– створення спільних проектів бізнесу, громадськості та влади з просування спільних ініціатив у напрямі цифровізації економіки. Прикладом є *рух «Індустрія 4.0 в Україні»*, що є інтеграційною платформою для об'єднання бізнес-асоціацій, спільнот та учасників ринків інформаційно-комунікаційних технологій, промислових систем керування, інжинірингу та машиноприладобудування, науковців та освітян з метою прискореного розвитку українських виробництв з високою доданою вартістю. Станом на кінець 2016 р. членами об'єднання стали вже близько 60 організацій різних

³ Мінекономрозвитку та Національна академія наук підписали Угоду про співпрацю [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=fd37ade8-6774-46cb-9772-54026a2ebc1f&title=MinekonomrozvitkuTaNatsionalnaAkademiiANaukPidpisaliUgoduProSpivpratsiu>.

⁴ Мінекономрозвитку розпочало обговорення кластерної програми промислового розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=f52b4fa3-205d-4704-8060-%209ca2eea1e445&title=MinekonomrozvitkuRozpochaloObgovorenniaKlasternoiprogramiPromislovogoRozvitku>.

секторів економіки, включаючи МЕРТ, Microsoft Україна, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Сікорського», НВП «Залізничавтоматика» та інші⁵;

– **окремі ініціативи з удосконалення законодавчого забезпечення функціонування сфери ІТ в Україні.** Зокрема, прийнято Закони України від 03.11.2016 № 1724-19 «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг»; від 05.10.2017 № 2163-19 «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України».

Досягнення успіху у реалізації започаткованих ініціатив вимагає значного прискорення темпів реформування, створення надійного інституційного фундаменту нової індустріалізації економіки та розбудови широкого публічно-приватного партнерства за перспективними з точки зору промислового розвитку напрямками, що вимагає здійснення наступних першочергових заходів.

Кабінету Міністрів України, Міністерству економічного розвитку і торгівлі України:

– доопрацювати та затвердити основоположні для розвитку промисловості документи, що забезпечать визначення стратегічного курсу, інструментів та механізмів реалізації державної промислової політики – Стратегію розвитку промислового комплексу на період до 2025 р., Державну програму розвитку вітчизняних промислових підприємств, Стратегію розвитку високотехнологічних галузей до 2025 р., а також розробити на їх основі галузеві програми;

– внести зміни до Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року щодо врахування у переліку напрямів розвитку промисловості пріоритетів політики нової індустріалізації – цифровізації виробництва, створення нових виробництв продукції з високою доданою вартістю, поглиблення співробітництва між державою, наукою та бізнесом у пріоритетних для національної економіки секторах, розвитку внутрішнього ринку високотехнологічної та інноваційної продукції; - доопрацювати та затвердити «Цифрову адженду України-2020», імплементація якої дозволить створити рамкові умови для створення нових високотехнологічних виробництв та «цифрової» трансформації галузей промисловості, підвищення ефективності їх роботи завдяки активнішому використанню потенціалу ІТ-галузі;

– ініціювати пілотні проекти з розроблення комплексних рішень у сфері «Індустрії 4.0» для промислових підприємств державної форми власності з залученням до цих процесів вітчизняних ІТ-компаній, базою для розвитку співробітництва з якими може стати розроблення та підписання Меморандуму про партнерство і співробітництво між Міністерством

⁵ Сайт Асоціації підприємств промислової автоматизації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://appau.org.ua/ru/industria_4_0.

економічного розвитку і торгівлі України та зацікавленими підприємствами українського ІТ-сектору;

– доопрацювати та схвалити Дорожню карту Діалогу Україна-ЄС високого рівня щодо горизонтальних питань та окремих секторів промисловості, що сприятиме формуванню точок зростання в українській промисловості та залученню України до європейських ланцюгів доданої вартості;

– доопрацювати та затвердити кластерну програму промислового розвитку з метою визначення пріоритетних завдань, механізмів та цільових орієнтирів розвитку промислових кластерів в Україні.

Кабінету Міністрів України, Верховній Раді України:

– розробити та затвердити зміни до Закону України від 01.07.2010 № 2404-VI «Про державно-приватне партнерство» щодо розширення механізмів та сфер застосування державно-приватного партнерства у промисловості з включенням до переліку галузей, що є перспективними з точки зору виробництва та експорту наукоємної та інноваційної продукції;

– доопрацювати та затвердити Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обробки інформації в системах хмарних обчислень» (законопроект №4302), Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих питань слідчих дій з метою забезпечення додаткових гарантій законності при їх проведенні» (законопроект № 3719), що сприятиме розвитку потенціалу вітчизняної ІТ-галузі;

Міністерству економічного розвитку і торгівлі України, Міністерству фінансів України:

– розглянути можливості забезпечення фінансового стимулювання приватних інвестицій у дослідження та розробки: системи державних грантів на дослідження і розробки; системи інвестиційних податкових кредитів на виконання НДДКР (оплата праці робітників, витрати на матеріали та устаткування тощо); податкових пільг (звільнення від ПДВ та митних зборів імпортованого обладнання та комплектуючих, що не виробляються в Україні); податкових канікул для інноваційно активних підприємств, що спрямовують частину прибутку на капіталовкладення у розвиток виробництва.

[Повний текст](#)
([вгору](#))

21.05.2018

Науковцям Академії присуджено Державні премії України в галузі науки і техніки 2017 року

19 травня 2018 р., в День науки, Президент України П. Порошенко підписав [Указ «Про присудження Державних премій України в галузі науки і техніки 2017 року» \(Національна академія наук України\)](#).

Відповідно до цього документу, премії присуджено, зокрема, вченим Інституту прикладних проблем механіки і математики імені Я. С. Підстригача, Інституту фізики напівпровідників імені В.Є. Лашкарьова, Інституту радіофізики та електроніки імені О. Я. Усикова, Інституту електронної фізики, Інституту проблем міцності імені Г. С. Писаренка, Фізико-механічного інституту імені Г. В. Карпенка, Інституту гідромеханіки, Інституту електрозварювання імені Є. О. Патона, Інституту фізичної хімії імені Л. В. Писаржевського, Фізико-хімічного інституту імені О. В. Богатського, Інституту гідробіології, Інституту економіки та прогнозування, Інституту філософії імені Г. С. Сковороди, Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса, Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, Українського гідрометеорологічного інституту ДСНС України та НАН України, а також членам НАН України з Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, громадської організації «Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова».

Щиро вітаємо колег із високими нагородами та бажаємо їм довгих років натхненної і плідної роботи!

(вгору)

Додаток 43

22.05.2018

Учених НАН України відзначено нагородами до Дня науки

19 травня 2018 р. Президент України П. Порошенко підписав [Указ «Про відзначення державними нагородами з нагоди Дня науки» \(Національна академія наук України\)](#).

Нагородами за вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняної науки, зміцнення науково-технічного потенціалу України, багаторічну сумлінну працю та високий професіоналізм відзначено, в тому числі, й десятиох співробітників Академії:

- заступника директора Радіоастрономічного інституту НАН України доктора фізико-математичних наук Дмитра Михайловича Ваврива (званням «Заслужений діяч науки і техніки»);
- директора Інституту проблем кріобіології і кріомедицини НАН України доктора медичних наук, професора Анатолія Миколайовича Гольцева (званням «Заслужений діяч науки і техніки»);
- головного наукового співробітника Інституту механіки імені С. П. Тимошенка НАН України доктора технічних наук, професора Ярослава Михайловича Григоренка (званням «Заслужений діяч науки і техніки»);
- директора Інституту української мови НАН України доктора філологічних наук, професора Павла Юхимовича Гриценка (званням «Заслужений діяч науки і техніки»);
- директора Інституту гідромеханіки НАН України академіка Віктора Трохимовича Грінченка (орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня);
- провідного наукового співробітника Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України доктора філологічних наук Тетяну Борисівну Лукінову (орденом княгині Ольги I ступеня);
- головного наукового співробітника Інституту електрозварювання імені Є.О. Патона НАН України академіка Бориса Олексійовича Мовчана (орденом князя Ярослава Мудрого III ступеня);
- директора Інституту математики НАН України академіка Анатолія Михайловича Самойленка (орденом князя Ярослава Мудрого III ступеня);
- першого заступника головного вченого секретаря НАН України – начальника Науково-організаційного відділу Президії НАН України Олега Нарцизовича Кубальського (орденом «За заслуги» III ступеня);
- завідувача відділу біологічної фізики Інституту радіофізики та електроніки імені О. Я. Усикова НАН України доктора фізико-математичних наук Ганну Вікторівну Шестопалову (орденом княгині Ольги III ступеня).

([вгору](#))

Додаток 44

25.05.2018

«Верховна Рада України буде робити все можливе для того, щоб відшукувати людей, які присвятили своє життя науці, щоб відзначати їх і давати їм змогу розвивати свої знання в Українській Державі і надалі», – Андрій Парубій

Голова Верховної Ради України А. Парубій 25 травня відзначив нагородами Верховної Ради України найкращих педагогічних працівників України, а також найталановитіших молодих учених в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок. ([Офіційний веб-портал Верховної Ради України](#)).

<...> На здобуття Премії Верховної Ради для найталановитіших молодих учених в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-

технічних розробок за 2016 р. було висунуто 64 роботи з 14-ти областей України та Києва. Загалом лауреатами цієї Премії стали 42 науковця, серед яких 25 жінок і 17 чоловіків.

За словами Голови Верховної Ради, підтримка і розбудова вітчизняної науки, формування умов для плідної роботи науковців, насамперед молоді, та їх активної участі в соціально-економічному, політичному та духовно-культурному житті держави є «соціально-важливою». «Україна має величезний науковий потенціал, і на жаль, багато хто шукає перспективи для розвитку своїх знань за кордоном. Але дуже важливо показати в Україні, що ми бачимо і шануємо молодих вчених. І Верховна Рада України буде робити все можливе для того, щоб відшуковувати тих людей, які присвятили своє життя науці, щоб відзначати їх і давати їм змогу розвивати свої знання в Українській Державі і надалі», – сказав А. Парубій.

([вгору](#))

Додаток 45

22.05.2018

Відбулося засідання Конкурсної комісії з присудження іменних стипендій Верховної Ради для найталановитіших молодих учених і призначення Премії Верховної Ради найталановитішим молодим ученим у галузі фундаментальних і прикладних досліджень

Відповідно до Постанови Верховної Ради України «Про Премію Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок» від 16 березня 2007 р. № 775-V, встановлюється 20 премій Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим які отримали вагомі наукові здобутки при проведенні фундаментальних і прикладних наукових досліджень та науково-технічних розробок у розмірі 20 тис. грн кожна ([Офіційний веб-портал Верховної Ради України](#)).

На здобуття Премії Верховної Ради для найталановитіших молодих учених у галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок за 2017 р. висунуто 55 робіт. Експертами за науковими напрямками – членам Конкурсної комісії було проведено експертну оцінку представлених робіт та вибрано 20 переможців, які отримали найбільший рейтинг.

<...> Також Конкурсна комісія розглянула питання про призначення у 2018 р. іменних стипендій Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених, порядок надання яких врегульовано нормами Постанови Верховної Ради України від 16 березня 2007 р. № 774-V.

Відповідно до цієї Постанови з 2008 р. засновано 30 іменних стипендій Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених віком до 35 років, які успішно пройшли захист докторської дисертації або підготували матеріали докторської дисертації, що прийняті до розгляду спеціалізованою

вченою радою для захисту докторських дисертацій, у розмірі 2 тис. грн щомісяця кожна. Стипендії призначаються щороку терміном на один рік.

Іменні стипендії призначаються найталановитішим молодим ученим, які проводять фундаментальні наукові дослідження та збагатили науку визначними здобутками.

Загалом На конкурс робіт з призначення іменних стипендій Верховної Ради України розміром 2 тис. грн за місяць у 2018 р. представлено 40 робіт.

<...> Рейтингові переліки робіт на отримання премій та списки претендентів на стипендій Верховної Ради України були підтримані членами Конкурсної комісії одногосно. Відповідне подання щодо призначення премій і стипендій буде розглянуте на найближчому засіданні Комітету та направлене на затвердження Верховною Радою України.

При цьому, Перший заступник Голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти О. Співаковський зазначив, що всього на здобуття премій було представлено 90 кандидатів, з яких місто Київ делегувало 43, Дніпропетровська область – 10, Львівська – 9 та Харківська – 9. Решта областей були представлені лише 1-2 кандидатами. Аналогічна ситуація спостерігається і щодо призначення стипендій. Всього номінувалось 40 кандидатів, з яких з м. Києва та Київської області – 15, з Дніпропетровської – 5, з Харківської - 6. Підбиваючи підсумки О. Співаковський наголосив, що такий стан викликає велику стурбованість. «Ми знаходимось у ситуації, за якої наша талановита наукова молодь послідовно мігрує з регіонів до центру, внаслідок чого відбувається інтелектуальне знелюднення регіонів. А коли в регіонах залишаються неосвічені люди, то це вже створює значну небезпеку для державного суверенітету», – зауважив очільник Комітету і додав: «Ми повинні сформувати відповідні механізми, які дозволять збалансовано і виважено вирішити цю проблему. І саме обговоренню цього питання буде присвячене одне з найближчих засідань Комітету».

([вгору](#))

Додаток 46

23.05.23018

Затверджено, як проходитиме конкурс на вакантні наукові посади в державних наукових установах – постанова Кабміну

Уряд визначив, як проходитиме конкурс на вакантні наукові посади державних наукових установ. Відповідна постанова була прийнята 23 травня 2018 р., під час засідання Кабміну ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

У ній вперше чітко прописано порядок проведення конкурсу, єдиний для всіх наукових посад державних наукових установ і наукових підрозділів юридичної особи державної форми власності. Наприклад, для кожної посади зазначено вимоги щодо наукового ступеня (вченого звання), досвіду роботи та кількості публікацій чи патентів кандидата.

У документі йдеться, що конкурс проводиться тоді, коли:

- Наукового працівника звільнено
- До штатного розпису введено нову наукову посаду
- Припинено трудовий договір (контракт)

Рішення про проведення конкурсу приймає керівник установи. Воно обов'язково має бути оприлюднено та містити визначену інформацію. Наприклад, вимоги до посади, терміни та адреси прийняття документів тощо.

У постанові також міститься перелік документів, які має подавати кандидат. Зокрема, письмову заяву, автобіографію, перелік наукових праць, опублікованих у вітчизняних та(або) іноземних рецензованих фахових виданнях тощо.

Список учасників конкурсу та інформація про переможців теж має обов'язково оприлюднюватися на сайті установи.

Для проведення конкурсу утворюється комісія у складі не менше як 7 осіб. З кожним з учасників проводиться співбесіда. За її результатами, а також на підставі поданої кандидатом інформації члени комісії оцінюють кандидата та приймають рішення шляхом таємного голосування. Рішення комісії має оформлюватися протоколом.

З переможцем конкурсу на підставі його заяви укладається контракт або трудовий договір.

([вгору](#))

Додаток 47

22.05.2018

Наукові дослідження без зайвих обмежень: МОН хоче спростити використання прекурсорів вченими. Відповідний Порядок вже на громадському обговоренні

Директорат науки МОН разом з молодими вченими розробили Проект Постанови КМУ «Про затвердження Порядку використання прекурсорів у наукових та навчальних цілях». Він дозволить спростити процес використання прекурсорів у процесі навчання чи проведення досліджень у закладах освіти та наукових установах ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

22 травня 2018 р. [проект був опублікований для громадського обговорення](#) – пропозиції приймають на пошту krukevych@mon.gov.ua до 11 червня.

«До нас неодноразово зверталися керівники закладів освіти, наукових установ, самі вчені та студенти, наголошуючи, що нинішня система контролю за використанням прекурсорів значно обмежує можливості для навчання та проведення досліджень. Так, зараз усі функції щодо обліку, зберігання та видачі покладені виключно на керівника закладу освіти чи наукової установи. Тож, приміром, викладачу для того щоб провести класичне демонстраційне дослідження чи лабораторну роботу, треба в день

їх проведення звертатися до керівника закладу та оформлювати низку документів за його підписом. Після цього викладачеві ще треба отримати прекурсори на спеціальному складі, оскільки нині їх не можна зберігати в лабораторіях. Така система є невиправдано складною», – зазначив генеральний директор директорату науки МОН Д. Чеберкус.

Він підкреслив, що в підсумку це призвело до зниження до мінімуму проведення дослідів з використанням прекурсорів під час викладання чи проведення наукових досліджень з хімії, біології, природничих дисциплін. Крім того, наявні обмеження не дають можливості нашим науковцям долучатися до міжнародних проектів або призводять до свідомого невиконання занадто обтяжливих вимог.

Також очільник директорату додав, що це питання як нагальне неодноразово підіймалося в межах робочої групи з підготовки пропозицій щодо підтримки молодих учених.

Тому в документ закладено такі основні положення:

- Спрощується система отримання, обліку, реєстрації, зберігання та видачі прекурсорів: ці функції замість керівника закладу покладаються на визначену матеріально відповідальну особу та комісію з контролю за обігом прекурсорів.

- Для забезпечення контролю за обігом прекурсорів у закладі освіти, науковій установі створюється спеціальна комісія у складі трьох осіб на чолі з заступником керівника закладу, наукової установи або керівника підрозділу.

- Надається можливість зберігати прекурсори в лабораторіях та спеціалізованих приміщеннях закладів освіти, наукових установ в обсягах семестрової/піврічної потреби в них. Це має бути окреме приміщення, обладнане відповідно до вимог МВС.

- Керівники підрозділів зможуть формувати замовлення на прекурсори на підставі семестрової/піврічної потреби в них. На основі цих замовлень матеріально відповідальна особа видаватиме прекурсори для проведення демонстраційних, лабораторних і практичних робіт.

Водночас у документі враховано всі вимоги щодо контролю за обігом прекурсорів відповідно до Закону «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів».

Насправді, ми не пропонуємо абсолютно новий підхід до вирішення окреслених проблем.

Такий порядок затверджено, наприклад, щодо використання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у ветеринарній медицині Постановою КМУ від 9 квітня 2008 р. № 334 «Про затвердження Порядку використання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у ветеринарній медицині»

«Ми розраховуємо, що запропоновані зміни дадуть змогу студентам та вченим активізувати дослідження з хімії, біології, природничих наук, брати участь у конкурсах на отримання грантів та стипендій, зокрема,

міжнародних. Ми вдячні, що до розробки документу долучилися колеги з хімічного факультету КНУ імені Шевченка, Рад молодих вчених МОН, НАН, МОЗ та КНУ. Також ми пропонуємо всім охочим долучитися до обговорення Порядку, щоб разом створити комфортні умови для роботи освітян та науковців. Звісно, ми розуміємо, що цим документом усі питання щодо використання прекурсорів у цій сфері вирішені не будуть, оскільки вирішення інших питань виходить за рамки компетенції КМУ. Так, щодо змін до умов ліцензування в частині використання прекурсорів у ВРУ зареєстровано та включено до Порядку денного від 20.03.2018 Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори" (щодо порядку обігу підконтрольних речовин) № 4533», – відзначив Д. Чеберкус.

(вгору)

Додаток 48

08.05.2018

Вишам та науковим установам важливо дотримуватися Європейської хартії дослідників та Кодексу працевлаштування наукових працівників – лист МОН

МОН закликала заклади вищої освіти, наукові установи, НАН та галузеві академії враховувати в своїй роботі принципи і вимоги Європейської хартії дослідників та Кодексу працевлаштування наукових працівників. [Відповідний лист за підписом Міністра освіти і науки Лілії Гриневич було розміщено на сайті МОН \(Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України\).](#)

Рекомендації Єврокомісії щодо Хартії та Кодексу були прийняті 2005 р. для того, щоб розвивати привабливий, сталий і відкритий ринок праці для науковців, залучати та зберігати в науковій сфері висококваліфікованих вчених.

«Ми вдячні Раді молодих вчених при МОН, яка популяризує Хартію і Кодекс та вже багато років лобіює імплементацію їх положень в українській науковій спільноті. Зараз, в контексті інтеграції української науки в європейський дослідницький простір, дуже важливо привертати увагу українських вишів й наукових установ до цього питання. Ми сподіваємося й на подальшу активну допомогу РМУ з поширення в Україні європейських принципів організації науки та вищої освіти», – наголосив генеральний директор директорату науки МОН Д. Чеберкус.

Серед найважливіших принципів і вимог Хартії та Кодексу є:

- належне ставлення вчених до провадження наукової діяльності, зокрема, професійна відповідальність, постійний професійний розвиток, засади безпеки у наукових дослідженнях, поширення та використання наукових результатів, нагляд та відповідальність в управлінні, участь у

соціальному житті суспільства, належні стосунки з науковими керівниками, етичні принципи та свобода наукових досліджень;

- створення умов праці, які забезпечували б поєднання професійного та сімейного життя;

- професійний підхід до наукових досліджень;

- визнання професії;

- створення сприятливих умов для провадження наукової діяльності;

- підтримка мобільності науковців;

- доступ до фахової підготовки та можливості постійного професійного розвитку;

- справедливі та привабливі умови винагороди;

- дотримання засад відбору, прозорості, оцінки досягнень, недискримінації та гендерного балансу.

З листом МОН та перекладом документу можна ознайомитися за [посиланням](#).

([вгору](#))

Додаток 49

17.05.2018

Чи будуть збори за отримання патентів на винаходи та корисні моделі для бюджетних наукових установ та вищих навчальних закладів збільшені в Україні в 4-12 разів?

Багатьох фахівців наукових установ та вищих навчальних закладів України вразило те, що Міністерством економічного розвитку і торгівлі України підготовлено та внесено на розгляд Кабінету Міністрів України проект постанови, який передбачає для бюджетних наукових установ та вищих навчальних закладів (неприбуткових установ) збільшення розміру зборів для отримання охоронних документів на винаходи та підтримання їх у чинності у 4 рази та для корисних моделей у 12 разів. Щодо підприємств та організацій збільшення зборів передбачається у 2 рази для винаходів та у 3 рази для корисних моделей [1] ([Національна академія наук України](#)).

У зв'язку з негативним впливом збільшення зборів на науково-технічну діяльність в Україні, а також відсутністю розрахунків збільшення зборів до Прем'єр-міністра України В. Гройсмана звернувся Президент Національної академії наук України академік НАН України Б. Патон ([лист від 19.03.2018 № 58/434-1](#)) та до Першого віце-прем'єр-міністра – Міністра економічного розвитку і торгівлі України Кубіва С. – Міністра освіти і науки України Л. Гриневич (лист від 03.01.2018 № 1/12-62).

Зокрема, в листі НАН України вказувалося, що з 2007 р., коли були прийняті чинні ставки зборів, по 2017 р. фінансування досліджень та розробок з загального фонду Державного бюджету України в цілому в Україні, а також фінансування НАН України збільшилися лише у 1.7 раза. Введення нових ставок зборів для бюджетних установ призведе до втрати

винаходів, права на які належать державі та які підтримуються у силі бюджетними установами, а також призупинення подання заявок на винаходи.

З врахуванням впливу збільшення зборів на науково-технічну діяльність в Україні Науковий комітет Національної ради України з питань розвитку науки і технологій розглянув проект постанови та надіслав [рекомендації щодо її прийняття](#) Департаменту фінансово-економічного розвитку та Департаменту гуманітарної та соціальної політики Кабінету Міністрів України, Мінекономрозвитку України, МОН України (листи від 23.04.2018) та НАН України ([лист від 04.05.2018](#)).

У рекомендаціях, зокрема, зазначалося, що Пояснювальна записка та Аналіз регуляторного впливу до проекту постанови *не містять належного обґрунтування* підвищення ставок зборів. Вказується, зокрема, що підставами для підвищення ставок зборів є зростання середньої заробітної плати за останні десять років та необхідність вирішення питань розвитку державної системи інтелектуальної власності. В той же час у Пояснювальній записці та Аналізі регуляторного впливу не наводяться:

- інформація щодо фактичних щорічних витрат, що здійснюються ДП «Український інститут інтелектуальної власності» (ДП УІВ), та щорічних сум надходжень від сплати зборів на рахунки інституту та їх різниці;
- дані щодо собівартості послуг ДП УІВ з проведення експертизи заявок та інших послуг, що здійснюються за рахунок зборів;
- фінансові розрахунки щодо щорічного обсягу зборів, що передбачається отримувати ДП УІВ після підвищення зборів;
- фінансові розрахунки щодо витрат, що передбачається здійснювати ДП УІВ за рахунок зборів після їх підвищення.

Вказується, що значна кількість питань, що наводиться у Пояснювальній записці та Аналізі регуляторного впливу щодо застарілих нормативно-правових актів, недоліків системи охорони інтелектуальної власності, має вирішуватися через вдосконалення законодавства та покращення організаційної діяльності, а не через підвищення зборів.

Також зазначається, що Пояснювальна записка та Аналіз регуляторного впливу не містять аналізу впливу нових ставок зборів на діяльність зі створення об'єктів права інтелектуальної власності у наукових установах та вищих навчальних закладах бюджетної сфери України.

Науковим комітетом надані рекомендації:

1. Не приймати проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1756 і від 23 грудня 2004 р. № 1716», внесений Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, у зв'язку з негативним впливом передбаченого у проекті підвищення ставок зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, на науково-технічний розвиток, винахідницьку діяльність у бюджетних наукових установах та

вищих навчальних закладах в Україні, а також відсутністю належного обґрунтування підвищення ставок зборів.

2. Для вироблення обґрунтованих ставок зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності:

2.1. Створити комісію з представників контролюючих органів, міністерств, національних академій наук щодо аналізу витрат на розвиток та функціонування системи охорони інтелектуальної власності, що здійснюються за рахунок зборів та вироблення обґрунтованих ставок зборів.

2.2. Міністерству економічного розвитку і торгівлі України надати до Кабінету Міністрів України інформацію щодо:

- фактичних щорічних витрат, що здійснюються ДП «Український інститут інтелектуальної власності» (ДП УІВ), та щорічних сум надходжень від сплати зборів на рахунки інституту та їх різниці;

- дані щодо собівартості послуг ДП УІВ з проведення експертизи заявок та інших послуг, що здійснюються за рахунок зборів;

- фінансові розрахунки щодо щорічного обсягу зборів, що передбачається отримувати ДП УІВ після підвищення зборів;

- фінансові розрахунки щодо витрат, що передбачається здійснювати ДП УІВ за рахунок зборів після їх підвищення;

- аналізу ставок заробітної плати та річного доходу відповідних категорій керівних та інших працівників ДП «Український інститут інтелектуальної власності» у порівнянні зі ставками заробітної плати та річним доходом працівників бюджетних наукових установ та вищих навчальних закладів, підприємств промисловості;

- відповідно до § 34 Регламенту Кабінету Міністрів України – фінансово-економічні розрахунки фінансування з Державного бюджету України на сплату зборів бюджетними науковими установами та вищими навчальними закладами України за методикою Міністерства фінансів України;

- розрахунки регуляторного впливу прийняття постанови на діяльність бюджетних наукових установ та вищих навчальних закладів України щодо подання заявок та отримання охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності.

2.3. Комісії здійснити аналіз:

- ефективності діяльності ДП «Український інститут інтелектуальної власності», зокрема, співвідношення кількості заявок, що розглядається вказаним інститутом, та кількості працюючих порівняно з патентними відомствами держав-членів ЄС;

- відсотку, що становлять збори за подання заявок, отримання охоронних документів, підтримання їх у силі на винаходи (інші ОІВ) у національних патентних відомствах держав-членів ЄС та в Україні, від середньої заробітної плати в державах-членах ЄС та Україні.

3. Враховуючи важливість забезпечення ефективної діяльності державної системи інтелектуальної власності, її роль у науково-технічному

розвитку країни, визначення обґрунтованих ставок зборів, забезпечення прозорості та контролю за витрачанням зборів вважаємо за доцільне:

3.1. Направлення проекту постанови, Пояснювальної записки та Аналізу регуляторного впливу для здійснення громадської антикорупційної експертизи, оскільки прийняття постанови може містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

3.2. Внесення зміни до законів України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»; «Про охорону прав на промислові зразки»; «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем»; «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»; «Про охорону прав на зазначення походження товарів», постанови Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. № 1716 «Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності» щодо опублікування уповноваженою Установою (на цей час – Міністерством економіки і економічного розвитку України) звітних даних стосовно:

- обсягу зборів, що отримано за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, за видами зборів, категоріями заявників, у тому числі національних та іноземних;

- собівартості надання послуг за рахунок зборів ДП «Український інститут інтелектуальної власності»;

- інших витрат, що здійснюються за рахунок зборів.

3.3. Внесення змін до законів України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»; «Про охорону прав на промислові зразки»; «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем»; «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»; «Про охорону прав на зазначення походження товарів» щодо зарахування зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, до Державного бюджету України з забезпеченням відповідного контролю за їх витрачанням.

З врахуванням наведеного актуальним є запровадження в Україні ставок зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, з забезпеченням прозорості їх надходження та витрачання та їх обґрунтуванням. Актуальним є утворення аналогічно існуючої в державах-членах ЄС, Білорусі, інших країнах системи фінансових, податкових та кредитних механізмів провадження інноваційної діяльності та комерціалізації результатів досліджень, що значною мірою на цей час відсутнє в Україні.

Довідково. Слід відзначити, що у 2007 р. у зв'язку зі вступом України до СОТ були внесені зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. № 1716 щодо сплати зборів та замінено дві різні шкали сплати зборів для іноземних та національних заявників – однією шкалою.

Ставки зборів для винаходів при цьому було збільшено у 18 - 27 разів. З трьох варіантів створення єдиної шкали: зменшити загальний рівень зборів до існуючого для національних заявників, збільшити для національних заявників ставки зборів до рівня іноземних заявників та вибрати

поміркований варіант – було вибрано **варіант значного підвищення ставок для українських заявників**. Нові ставки зборів в 2007 р. у 7,7 раза перевищували середню заробітну плату в Україні. Відповідні збори в Німеччині, Франції, Великобританії, Іспанії становили лише 15 - 39% , в США – 60 % середньої заробітної плати.

Запропоновані ставки зборів за патентування винаходів в Україні були в 3,7 раза більші, ніж у Вірменії (член СОТ з 2003), 2,1 раза – ніж в Киргизстані (член СОТ з 1998), в 1,5 раза – ніж у Молдові (член СОТ з 2001 р.). Сума зборів на отримання патентів на винаходи становила в Україні 9100 грн. або 1300 євро, в ФРН – 691, Іспанії – 692, Франції – 761, Великобританії 368 євро.

Проект постанови, підготовлений Державним департаментом інтелектуальної власності, мав знищити таким чином винахідницьку діяльність у бюджетній сфері, оскільки для бюджетних наукових установ та вищих навчальних закладів, установ Міністерства оборони України тощо компенсація витрат щодо здійснення винахідницької роботи – не передбачалася.

Проте внаслідок листів та активної позиції НАН України, УААН, АМН України ректорів провідних вузів України, зокрема, Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут, для бюджетних установ (неприбуткових організацій) у постанові від 19 вересня 2007 р. № 1148[2] було введено пільгова сплата зборів для неприбуткових установ у розмірі 10 %. Проте навіть при таких пільгових ставках – збільшення сплати зборів для бюджетних установ ледве відповідало збільшенню фінансуванню бюджетної сфери в Україні на той час.

[1] Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1756 і від 23 грудня 2004 р. № 1716».

[2] Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1148 «Про внесення змін до Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності.

([вгору](#))

Додаток 50

08.05.2018

В Київському регіональному центрі НАПрН України відбулась робоча зустріч з директором Державного бюро розслідувань

8 травня 2018 р. в Київському регіональному центрі Національної академії правових наук України відбулась робоча зустріч віце-президента – керівника Київського регіонального центру Національної академії правових наук України Н. Кузнецової з директором Державного бюро розслідувань Р. Трубою. На зустрічі також були присутні ректор Національної академії внутрішніх справ генерал поліції другого рангу, доктор юридичних наук,

професор В. Черней та академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор В. Шакун ([Національна академія правових наук України](#)).

Учасники зустрічі обговорили актуальні проблеми боротьби зі злочинністю в контексті реформування органів прокуратури в Україні. Значна увага була приділена діяльності новоствореного правоохоронного органу, який передбачений зобов'язаннями України при вступі в Раду Європи та є частиною коаліційної угоди між парламентськими партіями Верховної Ради України VIII скликання. Відповідно до Закону України «Про Державне бюро розслідувань» до Бюро, від Генеральної прокуратури України, переходять функції досудового розслідування у кримінальних провадженнях, вчинених вищими посадовими особами держави, суддями та правоохоронцями злочинів.

Визначені пріоритетні напрямки співпраці Національної академії правових наук України, Національної академії внутрішніх справ і Державного бюро розслідувань, зокрема участь у розробці та експертизі нормативно-правових актів, що забезпечують діяльність Бюро, проведення спільних науково-практичних заходів, розробка сучасних методик розслідування окремих категорій злочинів.

Досягнута домовленість про співпрацю між Національною академією правових наук України, Національною академією внутрішніх справ і Державним бюро розслідувань у сфері наукового забезпечення діяльності Державного бюро розслідувань, надання допомоги в підготовці кадрів Бюро та підвищення їх кваліфікації, визначені подальші кроки в формуванні плану дій щодо наукового забезпечення діяльності цього органу.

До складу Науково-консультативної ради, створеної при Державному бюро розслідувань від Національної академії правових наук України внесені кандидатури доктора юридичних наук, професора, член-кореспондента НАПрН України О. Капліної, доктора юридичних наук, професора, член-кореспондента НАПрН України А. Музики та доктора юридичних наук, професора В. Кузнецова.

([вгору](#))

Додаток 51

04.05.2018

У конкурсі на здобуття іменних стипендій ХОДА в галузі науки взяли участь 117 претендентів

Питання призначення в 2018 р. обласних стипендій молодим та провідним науковцям розглянули в ході засідання відповідного комітету в ХОДА 4 травня ([Харківська обласна державна адміністрація](#)).

«Конкурс на здобуття іменних стипендій облдержадміністрації в галузі науки проводився з 7 березня по 10 квітня 2018 року, – відзначила директор Департаменту науки та освіти ХОДА Л. Карпова. – Цього року в конкурсі

взяли участь 117 претендентів, у тому числі 34 науковці з 22 академічних і галузевих наукових установ та 83 науковці з 25 закладів вищої освіти III-IV рівнів акредитації».

За інформацією керівника департаменту, з 18 по 27 квітня 2018 р. відбулися засідання експертних комісій, за результатами яких складено попередній перелік кандидатур – по 20 молодих та 20 провідних науковців. Саме його розглянула та затвердила комісія 4 травня.

Нагадаємо, з метою відзначення провідних діячів науки та підтримки наукової молоді Харківщини щороку призначається 40 іменних стипендій облдержадміністрації в галузі науки за 11 номінаціями (хімія, фармація, гуманітарні науки, медицина і біологія, математика, технічні науки, фізика та астрономія, аграрні науки, правознавство, економіка, інформатика та комп'ютерні науки), 20 з яких – провідним науковцям та 20 – обдарованим молодим науковцям (віком до 35 років). У 2017 р. розмір стипендій було збільшено провідним науковцям (з 600 до 2000 грн) та молодим науковцям (з 400 до 1000 грн).

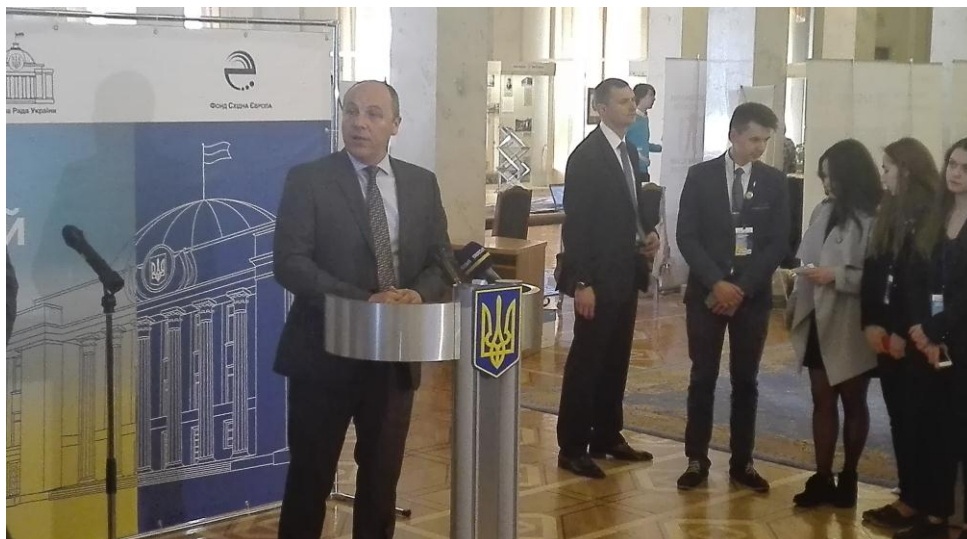
Стипендії призначаються строком на 1 рік і щомісячно перераховуються на особистий рахунок стипендіатів за місцем їх роботи з травня поточного року по квітень наступного року.

[\(вгору\)](#)

Додаток 52

Інформаційний ярмарок – 2018

15–16 травня 2018 р. структурні підрозділи Центру досліджень соціальних комунікацій НБУВ взяли участь у 10-му «Інформаційному ярмарку – 2018» – презентації-виставці ресурсів організацій, що надають технічну, аналітичну та консультативну допомогу Верховній Раді України, який традиційно проходив за сприяння Апарату Верховної Ради України та Програми USAID «РАДА: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво» [\(Центр досліджень соціальних комунікацій\)](#).

Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади, Національна юридична бібліотека та Фонд Президентів України представили свої інформаційно-аналітичні матеріали з питань конституційного процесу в Україні, політико-правових аспектів взаємодії влади та громадськості, результативності проведення реформ та втілення президентських ініціатив, актуальних аспектів впровадження та розвитку електронного урядування, інформаційної безпеки та ін.

У презентації були також представлені ряд монографічних досліджень з питань організації національного стратегічного ресурсу та розвитку інформаційної культури в умовах сучасної інформаційної та військової агресії проти України, а також формування національного консенсусу та пошуку шляхів реінтеграції окупованих територій.

Традиційна участь Центру досліджень соціальних комунікацій в щорічному Інфоярмарку дає можливість презентувати парламентаріям, помічникам-консультантам народних депутатів, представникам секретаріатів парламентських комітетів, фракцій та груп, структурних підрозділів Апарату Верховної Ради України свої ресурси, використання яких сприяє підвищенню ефективності роботи органів державної влади загалом і українського парламенту – зокрема.

Окрім цього, подібні заходи дають можливість обмінюватись досвідом та налагоджувати професійні контакти з іншими інформаційно-аналітичними установами та організаціями в контексті реалізації майбутніх спільних проектів.

Конструктивний діалог з представниками зареєстрованих організацій-учасниць (шведсько-український проект міжнародної технічної допомоги «Підтримка децентралізації в Україні», Центр політико-правових реформ, Реанімаційний пакет реформ, Проект EGAP та ін.) та парламентаріями доводить надзвичайну актуальність та безумовну затребуваність з боку владних структур інформаційно-аналітичних та прогнозних матеріалів, ефективного моніторингу, а також науково обґрунтованих досліджень в сфері сучасних соціальних комунікацій.

([вгору](#))

Додаток 53

Діденко Ю., кандидат геологічних наук, учений секретар Науково-видавничої ради НАН України; Радченко А., кандидат геологічних наук, заступник директора з питань наукової та видавничої діяльності Видавничого дому «Академперіодика» НАН України

Мова видання: світові тенденції та національні особливості // Вісник Національної академії наук України. – 2018. – № 4. – С. 86–88.

Одним із традиційних критеріїв в аналізі видавничої діяльності є розподіл продукції за мовами видання. Останнім часом це питання набуває

політичного забарвлення, хоча, як свідчить загальна статистика, навіть без зовнішнього втручання видавнича галузь досить швидко реагує на зміну суспільних настроїв, адже видавнича продукція орієнтована насамперед на задоволення користувацького попиту.

Зараз спостерігається накладання особливостей розвитку нашої держави в умовах збройного протистояння і загальносвітових тенденцій, таких як дедалі ширше застосування англійської мови з одночасним піднесенням національних мов, загальне скорочення тиражів і водночас збільшення кількості назв видань, що пов'язано зі зростанням обсягів наукової видавничої продукції, представленої в електронному вигляді.

За даними Книжкової палати України імені Івана Федорова, за останні 5 років сукупний тираж книг та брошур, виданих російською мовою, зменшився на 70 %, українською – на 24 %, а кількість назв – на 54 і 18 % відповідно. У 2013 р. на книги та брошури, видані українською, припадало 62 % кількості назв і 55 % сукупного тиражу, на російськомовні – 27 і 40 % відповідно, а у 2017 р. обсяг україномовної продукції становив 71 % за кількістю назв і 73 % за тиражем, російськомовної – 18 і 21 % відповідно⁶.

Подібні тенденції спостерігаються і у видавничій діяльності НАН України. Ми можемо їх відстежувати з 2004 р., коли Науково-видавнича рада НАН України ініціювала практику укладання щорічних рубрикованих анотованих каталогів книжкових видань Академії, які містять інформацію про книжкові видання, у підготовці та випуску яких брали участь працівники Академії в Україні і за кордоном, індивідуально або у співпраці з фахівцями з навчальних закладів та інших наукових установ⁷. Ці дані доступні також і на веб-ресурсі «Наукові публікації та видавнича діяльність»*.

У цій статті ми не розглядаємо застосування різних мов у наукових періодичних виданнях – журналах і збірниках наукових праць. Більшість із них нині використовують паралельно дві мови (українську та англійську), багато видань подають матеріали трьома мовами, деякі виходять виключно англійською або мають окремі версії видання різними мовами. Тому це питання потребує окремого ґрунтовного дослідження.

Загалом за період 2004–2017 рр. (станом на 23.02.2018) у каталозі містяться описи 15 тис. книжкових видань. Серед них переважають книги, видані українською мовою (73,3 %), російською – 21,3 %, англійською – 4,9 %. Решта – польською, німецькою, французькою, угорською, чеською, білоруською, болгарською – становить лише 0,5 %, тому надалі ми їх не розглядаємо. З рис. 1 видно, що пік книговидання припадає на 2008 р., що пояснюється підбиттям підсумків діяльності наукових колективів,

⁶ Книжкова палата України імені Івана Федорова. Оперативні дані випуску книжкової продукції у 2017 році.]

* <http://www.nas.gov.ua/publications/books/catalog/Pages/default.aspx>.

⁷ Язвинська М.В. Видавнича продукція НАН України на веб-ресурсі «Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України» (www.publication.nas.gov.ua). Наука України у світовому інформаційному просторі. 2013. Вип. 8. С. 92–97.

приуроченим до 90-річчя Академії, а помітне зменшення кількості видань після 2013 р., вочевидь, пов'язане з анексією Криму, бойовими діями на сході України та зменшенням фінансування науки. При цьому загальне зменшення кількості назв видань відбувається передусім за рахунок російськомовної літератури (рис. 2).

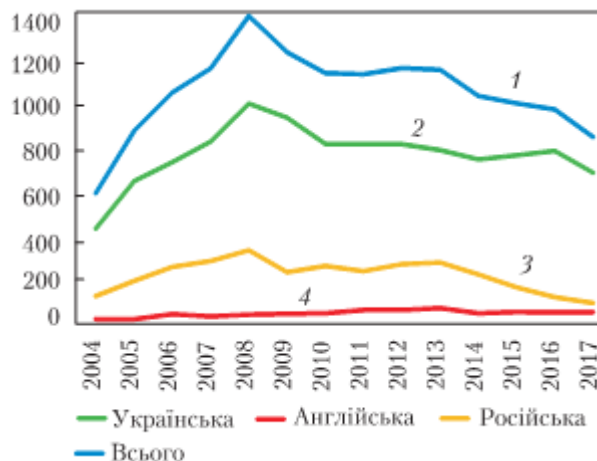

Рис. 1. Кількість назв книжкових видань НАН України за роками і мовами видання: 1 — загальна кількість; 2 — українською; 3 — російською; 4 — англійською мовами (станом на 23.02.2018)

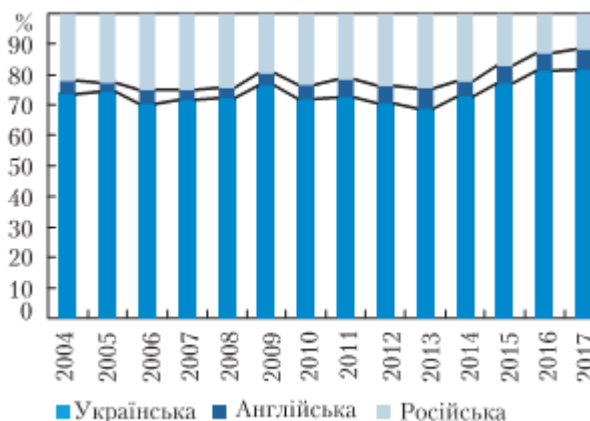

Рис. 2. Змінення частки видань українською, англійською та російською мовами у загальному обсязі книжкових видань НАН України за 2004–2017 рр.

Аналогічні закономірності спостерігаються і в межах окремих тематичних рубрик. На рис. 3 для прикладу наведено статистичні дані про книжкові видання з математики, біології та економіки. На тлі загального зменшення кількості видань відбувається скорочення частки російськомовних видань і деяке збільшення частки англомовних.

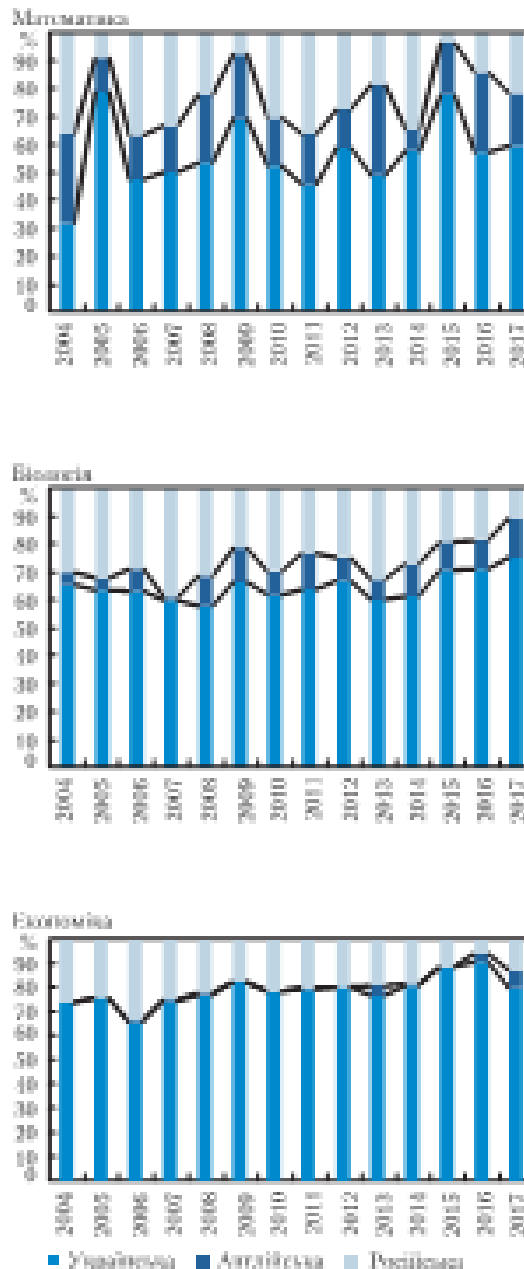

Рис. 3. Змінення частки видань українською, англійською та російською мовами у загальному обсязі книжкових видань НАН України за 2004–2017 рр. в окремих тематичних рубриках

Частина наукової видавничої продукції НАН України традиційно видає державним коштом: раніше – у межах державного замовлення на підготовку і випуск видавничої продукції, нині – в межах Цільової комплексної програми «Створення і розвиток науково-видавничого комплексу НАН України». Це видання за двома напрямками: енциклопедичні і наукові...

[Повний текст](#) (на сайті НБУВ)
([вгору](#))

Копанєва В., кандидат історичних наук, директор Наукової бібліотеки Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв Міністерства культури України, докторант Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського

Бібліотека цифрової науки // Вісник Національної академії наук України. – 2018. – № 4. – С.76–77.

Цифрова наука – виклик для бібліотеки. Термін *цифрова наука* з'явився в 2013 р. у документах програми ЄС «Горизонт-2020» для узагальнення напрямів дослідницької діяльності, які раніше розвивалися в межах *e-науки, відкритої науки та науки 2.0*⁸. Цифрова наука ґрунтується на використанні інфраструктур, послуг та інструментів, заснованих на інформаційно-комунікаційних технологіях. Вона пропонує якісно ефективніші інструменти для наукової співпраці, проведення експериментів та їх аналізу, роблячи наукове знання доступнішим. Водночас цифрова наука сприяє появі нових парадигм проведення досліджень через глобальні розподілені спільноти, в яких окремі особи та колективи й суспільство в цілому безпосередньо беруть участь у створенні та використанні нових знань. Передбачене цифровою наукою прискорення переходу досліджень у глобальний комунікаційний простір ставить перед бібліотеками нові проблеми.

У ХХІ ст. соціальний інститут наукової бібліотеки зазнав істотних змін. Так, з одного боку, наукова бібліотека трансформувалася з традиційної книгозбірні в сучасну інформаційну установу (електронні каталоги і зібрання повнотекстових е-документів мають усі загальнодержавні, обласні та значна частина спеціальних бібліотек), з іншого – престиж і роль бібліотеки в суспільстві постійно зменшуються. Це свідчить про те, що технологічна модернізація не стала гарантією збереження нею високого статусу, набутого впродовж століть. Однією з причин такої ситуації є недостатня увага до розроблення теоретико-методологічних проблем, які визначають довгострокову перспективу розвитку наукової бібліотеки в суспільстві, що стрімко змінюється. Останнє можна пояснити тим, що вона продовжує вважати своєю місією інформаційне забезпечення дослідницької сфери, ігноруючи появу такого потужного конкурента, як мережа Інтернет.

Отже, потрібно визначити новий вектор розвитку наукової бібліотеки, спрямований на подолання кризових ситуацій у бібліотечній справі та поглиблення системно-інтеграційної взаємодії дослідницької і бібліотечно-інформаційної діяльності...

[Повний текст](#) (на сайті НБУВ)
([вгору](#))

⁸ Згуровский М.З., Петренко А.И. Становление и горизонты цифровой науки. Системні дослідження та інформаційні технології. 2014. № 4. С. 7–19.

29.05.2018

Стратегія інноваційного розвитку України враховуватиме ізраїльський досвід, – Лілія Гриневич на науковій міністерській конференції в Ізраїлі

МОН має 2 стратегічних завдання, які мають дати поштовх розвитку інновацій: [створення Стратегії інноваційного розвитку України](#) та написання Закону «Про трансфер технологій». Про це розповіла Міністр освіти і науки України Л. Гриневич під час виступу на науковій міністерській конференції «Thinking Out of the Box» в Ізраїлі 29 травня 2018 р. ([Урядовий портал](#)).

На конференції були присутні профільні міністри, що займаються питаннями розвитку науки та інновацій, з 23 країн світу.

«У чинній системі функціонування сфери науки в Україні наукові результати – це інтелектуальна власність університетів та наукових установ, що їх створили. Зараз не існує умов для комерціалізації наявних наукових результатів. Саме це має виправити новий Закон «Про трансфер технологій». Також ми зараз вивчаємо досвід Ізраїлю в сфері інновацій. Ми хочемо використати ці напрацювання для написання Стратегії інноваційного розвитку», – розповіла Л. Гриневич.

Вона додала, що прийнятий у 2015 р. Закон «Про наукову і науково-технічну діяльність» створив передумови для створення нової системи управління та фінансування науки в Україні.

«Зокрема, створено новий потужний координаційний орган – Національну раду з питань розвитку науки та технологій. Її за посадою очолює Прем'єр-міністр України. Рада складається з 24 представників наукової спільноти та 24 представників усіх відомств, що відповідальні за питання розвитку науки. Тобто це якісно новий майданчик для прийняття спільних рішень», – повідомила Міністр.

Викликом залишається чітке визначення відповідальності саме у сфері розвитку інновацій. Однак, нещодавно було підписано протокол щодо розподілу повноважень у сфері інновацій між МОН та Мінекономрозвитку. Так, МОН формуватиме інноваційне середовище в навчальних і наукових закладах, а Мінекономрозвитку забезпечить умови для комерціалізації винаходів.

Міністр зазначила, що військова агресія Росії відтягнула значні ресурси держави, що також вплинуло на фінансування науки.

«Війна – стримуючий чинник розвитку, але як і у випадку Ізраїлю, ця ситуація надихнула нас на пошук нових рішень та можливостей. Окрім профільного закону, ми затвердили перелік пріоритетних напрямів у сфері розвитку R&D до 2020 року. Він містить найбільш передові напрями досліджень: ядерні дослідження, нові матеріали, ІТ технології, агропромисловий комплекс, космічні технології», – підкреслила Л. Гриневич.

([вгору](#))

18.05.2018

МОН та Мінекономрозвитку домовилися про розподіл повноважень у сфері інновацій

Перший віце-прем'єр-міністр – міністр економічного розвитку і торгівлі С. Кубів та міністр освіти і науки Л. Гриневич підписали протокол щодо розподілу повноважень у сфері інновацій та домовилися про ключові напрями співпраці. Згідно з новими домовленостями Міносвіти формуватиме інноваційне середовище в навчальних і наукових закладах, а Мінекономрозвитку забезпечить умови для комерціалізації винаходів ([Урядовий портал](#)).

Так, МОН зосередиться на тому, щоб створити умови для підготовки винахідників та формуватиме інноваційне середовище в школах, вишах, наукових установах тощо. Міністерство також працюватиме над створенням комунікаційних платформ для спілкування винахідників та бізнесу, розвитком менторських програм.

Водночас Мінекономрозвитку створюватиме умови для комерціалізації винаходів та ініціатив у реальному секторі економіки.

«Нашим основним завданням є формування політики, яка полегшить винахідникам пошук фінансування, а також допомога стартапам щодо комерціалізації їхніх рішень, розвитку державних та недержавних програм підтримки. З часом більшість новаторських ідей має втілюватися у реальні проекти, а не залишатися на полицях лабораторій чи дослідницьких центрів», – зазначив С. Кубів.

Він додав, що для розвитку стартап-середовища в Україні потрібна широка співпраця міністерств та відомств з бізнес-спільнотою, посилення комунікації з інвесторами та значні зміни до чинного законодавства як на рівні законів, так і на рівні підзаконних нормативних актів.

«Вперше за весь час спільної роботи в сфері інновацій ми домовилися, що МОН формуватиме пріоритети наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності за участі Мінекономрозвитку та на основі запиту бізнесу. Так, зараз МОН уже почав роботу над створенням Стратегії інноваційного розвитку України, до якої ми залучили понад 100 стейкхолдерів. На часі також підготовка потрібних змін до законодавства. Це насамперед проекти законів «Про підтримку інновацій» та «Про трансфер технологій», – підкреслила Л. Гриневич.

МОН та Мінекономрозвитку також разом працюватимуть над впровадженням нових підходів з підприємницької освіти, розвитку інноваційної інфраструктури, цифровізації економіки та розвитку сфери інтелектуальної власності.

([вгору](#))

18.05.2018

Цьогоріч премію КМУ за розроблення і впровадження інноваційних технологій збільшено вдвічі, – Лілія Гриневич

Інвестиції держави в науку зросли на 57,4 % з 2016 до 2018 р. – з 5 млрд 289,4 млн до 8 млрд 326,6 млн відповідно. Про це розповіла міністр освіти і науки України Л. Гриневич під час святкування Дня науки 18 травня 2018 р., в приміщенні МОН ([Урядовий портал](#)).

«Я хотіла б подякувати нашим науковцям за працю, яку ви робите попри обставини, в яких сьогодні знаходиться наша країна. Ми робимо поступ вперед. Зокрема, інвестиції держави в науку зросли на 57,4% з 2016 до 2018 року. Тобто йдеться про зростання з 5 млрд 289,4 млн до 8 млрд 326,6 млн гривень. Цього все ще недостатньо, наше завдання дійти до рівня фінансування науки, що закладено в Закон «Про наукову і науково-технічну діяльність», – 1,7% ВВП», – повідомила Л. Гриневич.

Вона також зазначила, що зараз додатковою підтримкою для української науки є міжнародне співробітництво та участь у великих проектах.

«Ми доволі позитивно сприймаємо успіхи України в програмі Горизонт 2020. За підсумками 404 конкурсів для 83 українських організацій-учасників програми передбачено фінансування 90 проектів у сумі 17,232 млн євро. 9 з них координуються українськими організаціями», – додала міністр.

Активну участь у Горизонт 2020 беруть приватні прибуткові організації (47 організацій), науково-дослідницькі організації (31 організація), заклади вищої освіти (31 організація) тощо. Індикатором бажання брати участь у програмі є загальна кількість проектних пропозицій. У період з 2014 до 2017 р. 1190 українських установ та організацій подали на розгляд 915 проектних пропозицій.

Під час заходу Л. Гриневич вручила премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій, а також відомчі нагороди.

Міністр наголосила на тому, що цього року фінансову нагороду, яка супроводжує премію, збільшено вдвічі.

«Цьогоріч премію КМУ за розроблення і впровадження інноваційних технологій збільшено вдвічі – до 200 тис. гривень. З 17 поданих заявок конкурсний Комітет відібрав 5 найкращих робіт, авторські колективи яких отримали Премії», – пояснила Л. Гриневич.

Переможцями стали такі роботи:

- «Розробка та впровадження інноваційних медико-біофізичних технологій радіаційної безпеки персоналу, який виконує роботи з перетворення об'єкту «Укриття» Чорнобильської АЕС на екологічно безпечну систему» (10 авторів);

- «Розробка і впровадження новітніх молекулярно-генетичних технологій діагностики онкогематологічних захворювань у населення України в післячорнобильський період» (9 авторів);
 - «Біологізація землеробства, якість і безпека продукції АПК» (4 автори);
 - «Розробка та впровадження інноваційних ресурсозберігаючих та імпортозамісних технологій харчових продуктів в структурі продовольчої безпеки України» (9 авторів);
 - «Створення і застосування безпілотних авіаційних комплексів класу міні та впровадження інноваційних технологій їх виробництва» (10 авторів).
- Ознайомитися з розпорядженням КМУ за розроблення і впровадження інноваційних технологій можна за [посиланням](#).
([вгору](#))

Додаток 58

14.05.2018

Торік частка витрат української промисловості на дослідження зросла вдвічі – гендиректор директорату інновацій Дар'я Чайка

Сьогодні в Україні бізнес цікавиться результатами науки, але для подальшого розвитку сфера інновацій потребує чітких правил гри, які МОН планує закласти в Стратегію інноваційного розвитку України. На цьому наголосила генеральний директор директорату інновацій та трансферу технологій МОН Д. Чайка під час першого засідання робочої групи з підготовки Стратегії, що відбулося 14 травня 2018 р. в МОН ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

«Рух України у напрямі економіки знань є досить неоднорідним. Попри всім відомі негативні тенденції хочу навести такий приклад: за минулий рік у нас удвічі зросла частка коштів, які промислові підприємства витрачають на науково-дослідні роботи. Цей показник є найбільшим за останні 10 років. Тобто ми бачимо, що бізнес реально націлений на впровадження результатів науки. Однак для подальшого розвитку цього процесу всім гравцям сфери треба дати чіткі інструменти та механізми – саме їх ми закладатимемо в Стратегію», – зазначила Д. Чайка.

Вона наголосила, що для того, щоб врахувати інтереси всіх зацікавлених сторін, МОН залучило до роботи над концепцією максимально широке коло стейкхолдерів. Це понад 100 представників державних органів, R&D компаній, наукових установ, бізнесу, вишів тощо. Їх робота буде поділена на підгрупи за такими напрямками:

- Загальний аналіз ситуації
- Визначення стейкхолдерів та їх проблем
- Аналіз причин виникнення
- Шляхи і способи розв'язання проблем
- Фінансове забезпечення
- Очікувані результати

- Моніторинг

У кожній підгрупі буде модератор від МОН та від Центру соціально-економічних досліджень CASE – організації, що однаково рівновіддалена від всіх стейкхолдерів та має потужний аналітичний досвід.

«Наше головне завдання у цій Стратегії відобразити загальне бачення розвитку інновацій до 2030 року, політику держави в цій сфері. Вже потім на основі цього документу розроблятимуться конкретні нормативні акти, зокрема, закони «Про інноваційну діяльність», «Про трансфер технологій», впроваджуватимуться методи підтримки науковців та бізнесу.

Але початково ми маємо так прописати Стратегію, щоб попри те, яку галузь, сферу або групу стейкхолдерів представляє певна особа, вона змогла реалізувати свої інтереси, свою ідею, пропозицію», – підкреслила очільниця директорату.

Розробити перший проект Стратегії планують до кінця червня, а вже до серпня вийти на фінальний варіант документу.

([вгору](#))

Додаток 59

16.05.2018

«Розумний будинок», екологічно безпечний одноразовий посуд та доповнена реальність – у МОН обрали найкращі стартапи

У МОН визначили переможців конкурсу стартапів, розробники яких отримують кошти на впровадження та розвиток проектів, а також менторську допомогу. Фінал змагань пройшов 16 травня 2018 р. в приміщенні Міністерства ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Найкращі стартапи визначали в двох номінаціях: «Економічно спрямовані інновації» та «Соціально спрямовані інновації». Місця розподілилися таким чином:

«Економічно спрямовані інновації»

I місце – Розробка вібраційного млина для механоактивації сипкого матеріалу (Вінницький національний аграрний університет)

II місце – Розроблення технології екологічно чистої біорозкладувальної тари з термостійкими властивостями для гарячих напоїв (Сумський національний аграрний університет)

III місце – Eventyr, рекламна платформа доповненої реальності (Харківський національний університет радіоелектроніки)

Приз глядацьких симпатій – Розробка вібраційного млина для механоактивації сипкого матеріалу (Вінницький національний аграрний університет)

«Соціально спрямовані інновації»

I місце – Освітній портал «Класна оцінка» (Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»)

II місце – Навчальний апаратно-програмний комплекс «Розумний будинок 3Д», Розумний робот «Елеон» (Шосткинський інститут СумДУ)

III місце – Online Concilium, платформа для проведення онлайн консилиумів (Київський національний економічний університет)

Приз глядацьких симпатій – Друге життя замків Тернопілля (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка)

Під час оцінювання проектів журі звертало увагу на 3 основні критерії: новизна, масштабованість (розмір аудиторії, на яку розраховано розробку), стан готовності до впровадження.

Загалом же цього року на участь у конкурсі було подано 240 заявок, з яких найбільше від вишів – 165. Також свої проекти надсилали представники наукових установ національних академій наук, шкіл, коледжів, професійно-технічних училищ тощо. До півфіналу відібрали 40 проектів, а в фінал – 20.

Найбільше поданих проектів стосувалися сфери ІТ, освіти, охорони здоров'я, агросектору, енергоефективності, екології, допомоги людям з особливими потребами.

«Цього року ми проводили конкурс стартапів уже втретє й отримали найбільшу кількість заявок за весь час. Традиційно, найактивнішими були університети, приміром, він КНУ імені Тараса Шевченка надійшло 16 заявок, від СумДУ – 11. Вже наступного року ми плануємо розширити можливість брати участь у конкурсі й для приватних підприємців-розробників», – розповіла генеральний директор директорату інновацій та трансферу технологій МОН Д. Чайка.

Під час проведення конкурсу працювала демо-зона, де можна було ознайомитися з проектами фіналістів та півфіналістів. Там було представлено найрізноманітніші розробки – від живих австралійських раків, вирощених в ставках на півдні України, до платформи доповненої реальності.

Приміром, чимало уваги привернула робота столичних школярів та студентів – вічна канцелярія. Створений ними блокнот не пошкоджується, не намокає і всі зроблені в ньому ручкою записи можна стерти звичайним антисептиком. До нього в комплекті йде олівець, що ніколи не закінчується. Він створений з металу, який окислюється під час взаємодії з папером і залишає слід. Написи такими олівцем стираються звичайним ластиком.

Ще одна «шкільна» розробка – від учня з Закарпаття, з якою він переміг на Міжнародній олімпіаді з екології в Кенії. Йдеться про створення паперу з опалого листя. За словами юного винахідника, його розробку вже можна запускати в серійне виробництво. Для переробки підходить фактично будь-яке листя – щоб отримати целюлозу, його треба відварити в розчині натрію. А з відходів можна буде робити паливні брикети та навіть добрива.

Винахідники з СумНАУ, що потім отримали 2 місце, пропонували відвідувачам випити чаю з їхніх одноразових стаканчиків, які не тільки є абсолютно безпечними для довкілля та розкладаються за 3 місяці, а й навіть удобрюють ґрунт. У майбутньому ця розробка може стати альтернативою не

тільки для одноразового посуду, а й ПЕТ-пляшок, в яких можна буде зберігати масло, алкоголь тощо.

Ще один аграрний виш – Вінницький НАУ – запропонував проект енергозберігаючого вібраційного млина, що в підсумку став переможцем. Він дозволяє робити подрібнення до розміру частинок від 5 до 50 мікрметрів, що в 5 разів тонше людської волосини. Це дає змогу більше активувати матеріал. Приміром, подрібнені на такому млині лікарські засоби засвоюються організмом не за кілька годин, як при звичайному подрібненні, а максимум за годину.

Поспостерігати можна було й за тим, як 3D принтер друкує череп конкретної людини. Моделювання тривимірних моделей анатомічних структур (череп, судини головного мозку, хребці) та їхній друк на 3-D принтері придумали вчені з кафедри нейрохірургії НМАПО ім. Шупика. Одним з застосувань розробки може бути планування хірургічних втручань, коли, наприклад, хірургу потрібно провести складне втручання в головний мозок. Тоді на принтері можна створити точну копію органу конкретного хворого і провести на ньому тренування. Причому собівартість такого макету становитиме всього кількасот гривень.

Переможці конкурсу отримали призи від партнерів фестивалю – сертифікати на туристичні поїздки, на безкоштовну участь у виставках Innovation market та Ukrainian Israeli Innovation Summit 2018, на навчання та менторську допомогу, участь у International Startup University Battle у Копенгагені.

6 переможців конкурсу отримали грошові нагороди на розвиток проектів від компанії Київстар, генерального партнера Всеукраїнського фестивалю інновацій. Дві команди, що зайняли перше місце, отримали по 25 тисяч гривень, чотири команди, що зайняли друге та третє місця – по 10 тисяч гривень.

«Школи та університети – це найважливіші центри розвитку проривних технологій, адже тут сміливі інноватори, які не мислять шаблонами. Активна співпраця бізнесу з освітніми закладами та молодими підприємцями – запорука розвитку інноваційних проектів в Україні», – розповіла Н. Кострова, керівник відділу корпоративної соціальної відповідальності Київстар.

Детальніше дізнатися про всі представлені в фіналі розробки можна на Фейсбук-сторінці конкурсу <https://www.facebook.com/groups/innov.fest/>.

Нагадуємо, що конкурс стартапів проходив [в межах Всеукраїнського фестивалю інновацій, який тривав у МОН впродовж 15-16 травня](#).

Також раніше [відбулося перше засідання робочої групи з розробки Стратегії інноваційного розвитку України](#).

Довідково. Всеукраїнський фестиваль інновацій проходив за підтримки партнерів: компанії «Київстар», Національної науково-технологічної асоціації України, Інноваційного простору HUB 4.0, Центру інновацій «Сходи в майбутнє», Консорціуму EEN Ukraine, Міжнародного виставкового

центру, Логістичного акселератору «Logium», ГО «Innovation house», Мережі бізнес-ангелів «UAngel», Kyiv IT cluster, Мережі академічних бізнес-інкубаторів в українських університетах YEP, Фаблабу «Фабрикатор».

(вгору)

Додаток 60

Пріоритети інноваційного розвитку економіки України: наукометричний аспект [Текст] : [монографія] / А. І. Корецький ; НАН України, ДУ «Ін-т дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва». – Київ : ДКС центр, 2017. – С. 36–40.

Аналіз теоретико-методичних основ формування інноваційних пріоритетів розвитку економіки в зарубіжних країнах

<...> Німеччина змогла сформувати школу форсайтних досліджень, яка користується вагомим авторитетом у світі. На нашу думку, вивчення досвіду цієї держави принесе користь Україні щодо визначення науково-технічних пріоритетів. Протягом 2007–2009 рр. Інститутом системних та інноваційних досліджень товариства ім. Фраунгофера виконано перший цикл форсайтного проекту (BMBF Foresight Process) для визначення статусу Німеччини серед світових країн у сфері досліджень і освіти, що виконувався на замовлення Міністерства освіти та досліджень. Мета дослідження полягала у визначенні нових технологічних і дослідницьких орієнтирів та довгострокових пріоритетів науки і технологій для реалізації інноваційної політики Німеччини, що супроводжувалося вивченням існуючого стану науки та її майбутнього на п'ятнадцятирічну перспективу. Отримані знання мають допомогти підготувати науковий та промисловий сектори, суспільство, державні органи влади до очікуваних перетворень у країні, що відповідатимуть інноваційним принципам господарювання.

Форсайтний процес відбувається циклічно та розподіляється на фази пошуку й аналізу, трансферу та підготовки до наступного циклу. У форсайтному проекті першого циклу дослідження розглядалися сильні й слабкі сторони німецької науки порівняно із загальносвітовими тенденціями. Для цього використовувалися різноманітні методи, а саме: бібліометричного аналізу (пошук у бібліометричній базі даних Web of Science за ключовими словами з метою оцінки динаміки публікацій у розрізі галузей науки), експертного опитування в онлайн режимі (близько 2660 респондентів), літературного пошуку з використанням Інтернету. Другий цикл почався у травні 2012 р. і тривав упродовж двох років. На відміну від першого, що в основному зосереджувалося на виявленні майбутніх технологічних розробок (technology push), другий цикл передбачає пошук інформації на перспективу (demand pull).

Пріоритети розвитку визначалися серед 14 встановлених майбутніх галузей науки (established future fields), котрі аналізувалися німецькими та міжнародними експертами: науки про життя та біотехнології; інформаційні

й комунікаційні технології; матеріали і процеси виробництва; оптичні технології; нанотехнології; дослідження з охорони здоров'я та медицини; системи індустріального виробництва (робототехніка, автоматизація, машинобудування, технологічне проектування); мобільність – транспортні технології, логістика; постачання та використання енергії – генерування, зберігання, передача; нейронауки; водна інфраструктура; системні й комплексні дослідження; сервісні науки; захист навколишнього природного середовища та екостійкий розвиток.

У процесі виконання форсайтного проекту визначено сім нових майбутніх галузей науки, що характеризувалися високою дослідницькою динамікою (стрімке зростання публікаційної активності з притаманними релевантними інноваційними можливостями) і забезпечили важливий внесок у подальший розвиток високотехнологічної стратегії Німеччини, а саме:

виробництво і споживання (production consumption 2.0) [63]. Метою цієї майбутньої галузі науки є становлення довгострокового екостійкого виробництва. Вона включає дослідження щодо нових способів постачання товарів та послуг для задоволення потреб ринку в умовах глобальних змін з одночасним захистом екосфери, які зосереджуються на трансформативних соціотехнічних інноваціях. Останні передбачають екостійке використання матеріалів у промисловості, зокрема: персоніфіковане біовиробництво, високотехнологічну вторинну переробку, розвиток біонічних систем, моніторинг навколишнього природного середовища, розвиток матеріалознавства та біотехнологій, технології ефективного використання енергії;

кооперація людини і технологій [64]. Мета дослідження – досягнути трансформації стану технічно адаптованої людини до людино адаптованої технології. Тематика охоплює такі питання: доступність великого масиву інформації через цифрові та високошвидкісні Інтернет-з'єднання; здатність машин тлумачити інформацію при використанні семантичних технологій та еволюції бездротових мереж, оскільки бібліометричні дослідження виявили різке зростання публікацій цих напрямів; розвиток нейропротетики; обробка великих масивів інформації в реальному часі завдяки мініатюризації комутаційних мереж та збільшенню швидкодії комп'ютерів; нові потенційні можливості застосування мікросистемних технологій; удосконалення моделі розпізнавання алгоритмів;

розкодування процесів старіння [65]. Біологічні процеси старіння і розвитку мозку (у тому числі нервової пластичності) ґрунтовно пояснені тільки нещодавно. Майбутні відкриття у напрямках клітинної будови та молекулярної біології мають забезпечити нове розуміння емоційних, психомоторних та пізнавальних процесів. Очікується, що отримані протягом 15 років результати можна буде реалізовувати в нових продуктах і послугах. Це, наприклад, інноваційні фармацевтичні продукти, які будуть пристосовані для конкретних періодів життя людини. Також з метою

вдосконалення засобів терапії та лікування ракових захворювань передбачається пошук шляхів відновлення функцій ДНК. Нова галузь науки досліджує біogerонтологію, геріатрію, когнітологію та дієтологію;

дослідження часового простору [66]. Фактор часу до теперішнього моменту не є достатньо осмисленим і залишається критичним елементом еволюції людини. Його дослідження можуть бути використані у сфері хронологічної послідовності складних процесів створення більш швидких, ефективних та інтелектуальних додатків або розпаралелюванні й синхронізації процесів (виробництва, робота Інтернет-серверів), динамічного та хронологічного розвитку різних шкал часу, особливо нелінійних процесів; освоєнні ультраточного виміру часу з використанням оптичних годинників; 4D-візуалізації – дослідженні структур і мікроскопії субатомної площі в режимі реального часу. Одним із майбутніх предметів вивчення нової галузі науки є хронобіологія (дослідження природних ритмів та біологічного годинника), що підвищує рівень розвитку автоматизованої фармацевтики, котра допомагає полегшити зміни активності людей на користь нічного періоду часу або у випадку нерівномірної активності розподілу робочого часу. Також за допомогою нової галузі науки можна буде визначати оптимальний час для навчання, що вдосконалив методіку освітнього процесу. Вивчення часу сприятиме вирішенню наступних завдань: упровадження ефективного виробництва, наприклад, точність у сільському господарстві з використанням ультраточного виміру часу і супутникової системи навігації GPS; підвищення ефективності досліджень навколишнього природного середовища (часове структурне вивчення наночастинок під час каталітичних реакцій для розробки кращих різномірних каталізаторних матеріалів) та використання енергії (оптимізація матеріалів, систем і структур, таких як батареї, паливні й фотогальванічні елементи; інформаційна обробка даних оптичними комп'ютерами); лікування в реальному часі (діагностування за допомогою 4D-візуалізації та лікування з використанням хронологічно орієнтованих медичних препаратів і рентгенівських променів); отримання нових знань стосовно процесів життя (дослідження старіння та хронобіології на молекулярному рівні);

екостійкі енергетичні рішення [67]. Дослідження щодо забезпечення й ефективного використання енергії мають високу пріоритетну значимість у Німеччині. Нова майбутня сфера знань розвивається у двох напрямках: пошук джерел енергії в галузях науки, що не мають прямого відношення до енергетичної сфери (нові ізоляційні матеріали; застосування наноматеріалів і скловолоконної оптики у виробництві й перетворенні енергії; ефективне використання сировинних матеріалів; інформаційні та комунікаційні технології для високоефективної організації постачання енергії; оптимальне споживання енергії; біотехнології як важіль генерування енергії), та нових шляхів використання мікроенергії для управління мобільними пристроями (отримання механічної енергії з вібрацій або рухів повітря; термальної енергії – з електричних приладів, машин,

індустріальних процесів, тіл тварин і людини, сонячного випромінювання або штучного світла; електромагнітної енергії трансформатора, хімічного чи біологічного процесу). Сьогодні вже існують технології, що використовують мікроенергію: мікропаливні елементи (перетворювачі енергії, котрі використовують як енергетичні ресурси гідроген, етанол, глюкозу); електростатичні генератори, що застосовують електростатичні заряди електричного поля для виробництва електрики; термоелектричні генератори, котрі продукують електрику за рахунок різниці температури між двома контактами різних провідників (ефект Зеебека); п'єзоелектричні генератори, що перетворюють механічну енергію в електричну, використовуючи спеціальні п'єзокристали; фотогальванічні генератори, у котрих пряме перетворення фотогальванічної енергії відбувається на основі використання функцій сонячного елемента;

екостійке житлове середовище [68]. Незважаючи на численні підходи до планування і створення компактного, екостійкого типу міста, використання земельних площ під міські забудови невпинно збільшується. Таким чином виникає потреба вирішення проблем розширення площ приміських населених пунктів, хаотично забудованих територій і їх взаємодії зі зростаючою інтенсивністю транспортного руху та кількістю населення. Ця галузь науки також досліджує демографічні, соціальні, кліматичні зміни, системи переробки й утилізації в умовах посилення урбанізації;

трансдисциплінарні моделі та мультимасштабне моделювання, що може бути застосовано для вирішення таких завдань [69]: упровадження лікування без проведення досліджень над людьми і тваринами; розробка інтелектуальних матеріалів для імплантатів; моделювання нових матеріалів з високотехнологічними можливостями та хімічних реакцій з переробки відходів; глобальні обчислення; детальне відображення людського тіла для віртуальних експериментів нових матеріалів; об'єднання експериментальних процесів людського мозку для моделювання нового лікування; передача фундаментальних біологічних принципів технічним системам; проектування функціональних молекул для майбутнього використання у біологічно-технічних системах, таких як штучна мускулатура. Стан досліджень моделювання складних систем характеризується визначеними стратегіями з різних дисциплін, теорій і концепцій, зокрема молекулярної динаміки, математики, сучасної механіки, візуалізації, системного аналізу, високопродуктивної обчислювальної техніки, котрі разом досягають синергетичного ефекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

63. Foresight Process — On behalf of the German Federal Ministry of Education and Research (BMBF) / Fraunhofer ISI and IAO. — Report New future fields. — 2011. — 19 pp. [Electronic resource]. — Available online at : http://www.bmbf.de/pubRD/04_ProductionConsumption2.0_Excerpt.pdf.

64. Foresight Process — On behalf of the German Federal Ministry of Education and Research (BMBF) [Electronic resource] / Fraunhofer ISI and IAO : Report New future fields. 2011. — 26 p. — Available online at : http://www.bmbf.de/pubRD/01_Human-Technology_Cooperation_Excerpt.pdf.

65. Foresight Process — On behalf of the German Federal Ministry of Education and Research (BMBF) [Electronic resource] / Fraunhofer ISI and IAO : Report New future fields. — 2011. — 17 p. — Available online at : http://www.bmbf.de/pubRD/02_Ageing_Deciphering_Excerpt.pdf.

66. Foresight Process – On behalf of the German Federal Ministry of Education and Research (BMBF) [Electronic resource] / Fraunhofer ISI and IAO : Report New future fields. — 2011. — 19 p. — Available online at : http://www.bmbf.de/pubRD/06_Time_research_Excerpt.pdf.

67. Foresight Process – On behalf of the German Federal Ministry of Education and Research (BMBF) [Electronic resource] / Fraunhofer ISI and IAO : Report New future fields. — 2011. — 15 p. — Available online at : http://www.bmbf.de/pubRD/07_Sustainable_energy_solutions_Excerpt.pdf.

68. Foresight Process – On behalf of the German Federal Ministry of Education and Research (BMBF) [Electronic resource] / Fraunhofer ISI and IAO : Report New future fields. — 2011. — 16 p. — Available online at : http://www.bmbf.de/pubRD/03_Sustainable_Living_Spaces_Excerpt.pdf.

69. Foresight Process – On behalf of the German Federal Ministry of Education and Research (BMBF) [Electronic resource] / Fraunhofer ISI and IAO : Report New future fields. — 2011. — 15 p. — Available online at : http://www.bmbf.de/pubRD/05_Trans-disciplinary_models-and_multi-scale_simulation_Excerpt.pdf.

[\(вгору\)](#)

Додаток 61

17.05.2018

В Латвии выделили 2,1 млн. евро на коммерциализацию научных изобретений

Латвийское агентство инвестиций и развития (ЛАИР) одобрило выделение финансирования в размере 2,1 млн. евро на коммерциализацию научных изобретений, чтобы способствовать созданию продуктов и услуг с высокой добавленной стоимостью, сообщили LETA в ЛАИР ([Baltic-Course](#)).

Финансирование выделено проектам в восьми различных сферах. В ходе реализации проектов ЛАИР продолжит сотрудничать с научными учреждениями, консультируя их и оказывая поддержку.

Научные коллективы смогут использовать выделенное финансирование на проведение промышленных исследований, экспериментальные разработки, участие в международных выставках и конференциях, индивидуальные визиты и другие мероприятия с целью найти потенциальных клиентов. Финансирование можно использовать также на

закреплення прав промислової власності - підготовку і реєстрацію заявок на патент изобретения, підготовку пропозицій о комерціалізації і залучення експертів для підготовки ліцензійних договорів і других договорів о передачі інтелектуальної власності.

Для оцінки заявлених проєктів ЛАІР привлекло висококваліфікованих іноземних експертів і сформувало комісію із представителів Латвійського наукового ради, Латвійської академії наук, Латвійської конфедерації роботодавців, Латвійської торгово-промислової палати і галузевих міністерств.

На підтримку комерціалізації результатів досліджень в першому турі з 19 квітня по 19 травня 2017 г. в ЛАІР було подано 40 проєктів, во другому – 66, із них було отобрано 30.

Підтримка ученим виділена в рамках софінансованої Європейським фондом регіонального розвитку «Програми переносу технологій».

([вверх](#))

Додаток 62

24.05.2018

Савицький О.

Уряд пропонує стратегію, яка уможливіть збільшення енергетичної залежності

Як що Верховна Рада затвердить недовіру екологічну стратегію до 2030 р., Україна може втратити «зелені» інвестиції та перспективи сталого економічного розвитку, а також збільшити свою залежність від імпорту викопного палива, про це попереджають неурядові організації, що входять до складу [Української Кліматичної Мережі](#) (УКМ) ([EcoTown.com.ua](#)).

В запропонованій урядом в квітні «Стратегії державної екологічної політики на період до 2030 року» допускається подвоєння викидів парникових газів від рівня 2015 р., що де-факто означає можливість збільшення залежності від викопного палива, значні обсяги якого наразі доводиться імпортувати.

Громадські організації стурбовані тим, що уряд пропустив до розгляду у парламенті стратегічний документ, який повністю ігнорує потенціал підвищення енергоефективності та переходу до відновлюваних джерел енергії, в той час коли системна державна політика по цим напрямкам потрібна не тільки для скорочення викидів парникових газів та загального покращення екологічної ситуації, а й для підвищення енергетичної безпеки та залучення інвестицій у створення нових робочих місць.

Експерти УКМ вказують на те, що проєкт екологічної стратегії не узгоджується з іншими стратегічними документами та міжнародними зобов'язаннями України в сфері підвищення енергоефективності та розвитку відновлюваних джерел енергії. Зокрема, вже затверджена нова Енергетична Стратегія України ставить перед Урядом на 2030 р. більш амбітні цілі по

скороченню викидів парникових газів у повітря – мінімум мінус 15 % від рівня 2010 р. В той же час, Мінприроди пропонує затвердити стратегію, яка уможливіє зростання викидів CO₂ у 2030 році до 60 % від їх обсягу в 1990 р.

Такий сценарій уможливіє значний ріст викидів парникових газів, замість їх стабілізації та скорочення. Більше того, підвищення викидів з 40% до 60 % від 1990 р. протирічить проекту «[Стратегії низьковуглецевого розвитку](#)» та макроекономічним прогнозам, які враховують потенціал ВДЕ та енергоефективності.

Джерело: Інститут економіки та прогнозування НАН України.

На думку екологів державі першочергово слід узгодити між собою основні цілі та принципи кліматичної та енергетичної політики і лише потім ухваювати нові чи оновлювати існуючі стратегічні документи в галузях енергетики, енергоефективності, охорони довкілля та кліматичної політики.

Законопроект «[Про основні засади \(стратегію\) державної екологічної політики на період до 2030 року](#)» Кабінет Міністрів України ухвалив на засіданні 25 квітня і відправив його на розгляд до парламенту. Попри формально проведену минулого року процедуру консультацій з громадськістю при підготовці даної стратегії, запропоновані громадськістю коментарі не були враховані.

До 2020 р. Україна має подати в ООН свій внесок до глобальних заходів зі скорочення викидів парникових газів в рамках [Паризької Кліматичної Угоди](#).

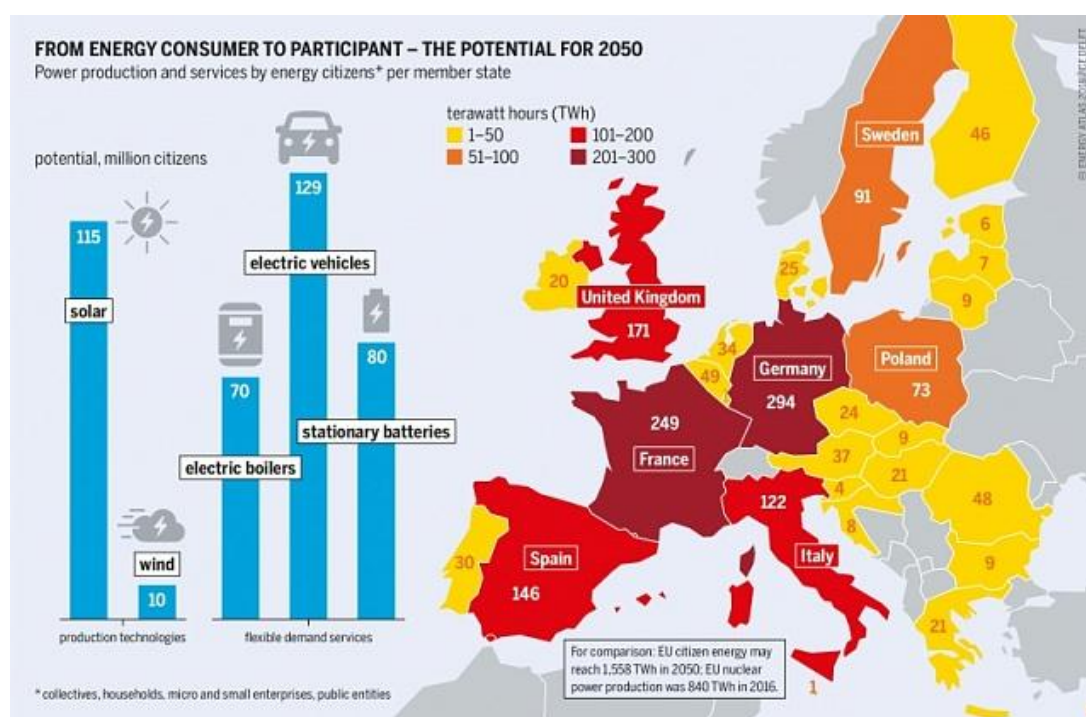
([вгору](#))

09.05.2018

Савицький О.

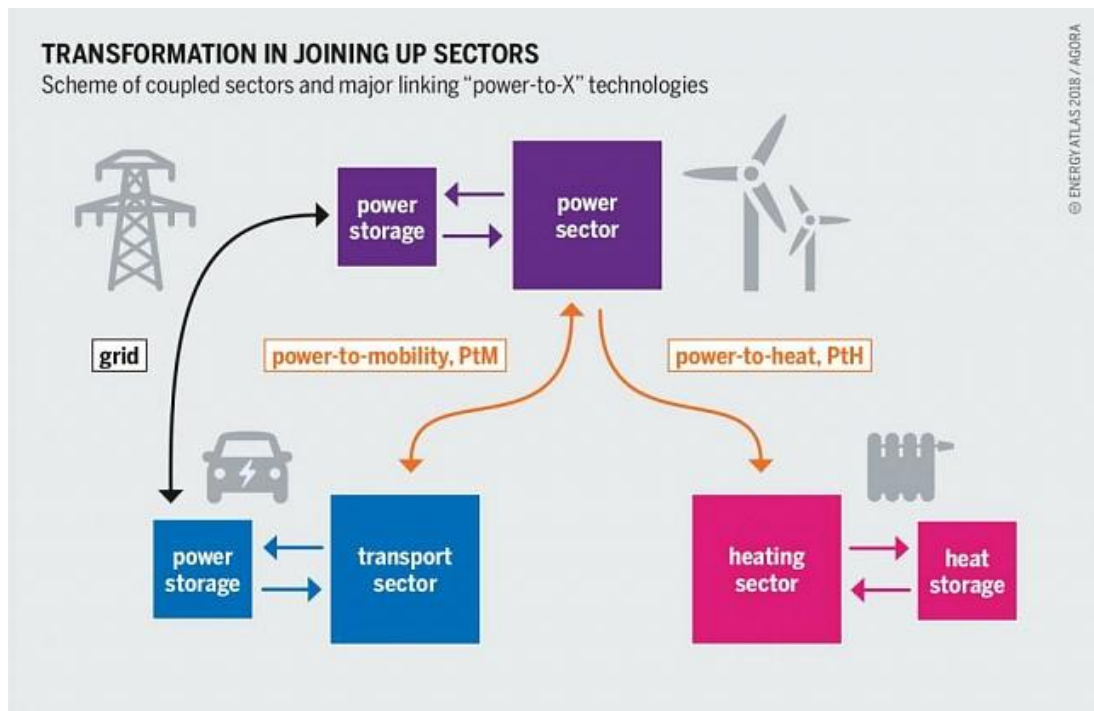
Євросоюз має всі технічні можливості для переходу на 100 % ВДЕ

Доступні зараз технології при їх масштабному та системному застосуванні дають можливість забезпечити 100 % енергетичних потреб ЄС з відновлюваних джерел, відповідно аналітичної доповіді «[Енергетичний Атлас Європи](#)», яка надає огляд поточного стану відновлюваної енергетики в Європі та її перспектив до 2050 р. ([EcoTown.com.ua](#)).

За останні два роки більше 90 % новозбудованих генеруючих потужностей в Європі – це відновлювані джерела енергії, переважно вітрова та сонячна енергетика. На сьогодні країни ЄС накопили значний досвід інтеграції великих потужностей вітрової та сонячної енергетики, для яких обсяги генерації залежать від погодних умов та часу доби. Поряд з цим, нафта, вугілля та газ все ще переважають у секторах транспорту, опалення та охолодження, тому зараз нагальними є зусилля щоб розширити застосування відновлюваних джерел енергії.

Автори доповіді вказують на те, що ключовою для подальшого збільшення частки ВДЕ в загальному енергопостачанні є інтеграція електроенергетики з транспортом і опаленням та впровадження механізмів керування попитом. Наявні зараз технології накопичення та перетворення енергії та електронні системи управління дозволяють успішно вирішити проблему заміщення викопного палива в усіх секторах.

В доповіді пояснюється, як взаємозв'язки між секторами дозволяють використовувати надлишкову електроенергію для опалення будинків, зберігання тепла в мережах централізованого тепlopостачання та зарядки акумуляторів електромобілів, допомагаючи скоротити споживання вугілля, нафти та газу і знизити викиди парникових газів.

Для того, щоб Європейський Союз досяг своєї задекларованої кліматичної мети – скорочення викидів парникових газів принаймні на 40 % до 2030 р. у порівнянні з рівнями 1990 р. – потрібен значний прогрес в транспорті, промислових процесах, охолодженні, виробництві тепла та їх інтеграція з електроенергетикою.

«Енергетичний Атлас Європи» було [спільно опубліковано](#) Фондом Генріха Бюлля, Friends of the Earth Europe, Європейською Федерацією відновлюваних джерел енергії (EREF) та Зеленою Європейською Фундацією.

([вгору](#))

Додаток 64

05.05.2018

Майліс Репс: новый бюджетный период Европейского союза будет способствовать успеху в сферах образования, науки и работы с молодежью

Эстония поддерживает предложение Европейской комиссии, которое заключается в том, чтобы в течение нового бюджетного периода ЕС в 2021–2027 гг. выделять больше средств для сфер образования, науки и молодежной работы. В соответствии с предложением Еврокомиссии в будущем должны

существенно увеличиться бюджеты программ Горизонт 2020 и Erasmus+ ([Министерство образования и науки Эстонской Республики](#)).

«Предложение Европейской комиссии не может не радовать, – сказала министр М. Репс. - Переговоры по бюджету, конечно, еще впереди, но я уверена, что большая часть государств ЕС, также, как и Еврокомиссия, высоко оценивают важность сфер науки и образования. Эстония уже сейчас умело использует средства в областях образования и науки, и дополнительные средства позволят эстонским организациям проводить еще более тесное сотрудничество».

По словам министра, мы приветствуем предложение Европейской комиссии теснее связать использование средств политики сплочения ЕС со структурными реформами. «Средства региональной политики ЕС имели большое значение при формировании образовательной и научной политики как в Эстонии, так и в Европейском союзе. Эти средства были использованы, например, для приведения в порядок школьной сети и создания государственных гимназий, а также развития электронных услуг в сфере образования и науки, мы хотели бы продолжить их развитие и в течение следующего бюджетного периода», – сказала министр Репс.

Предложение по бюджету позволит также расширить и укрепить одну из самых успешных программ Европейского союза Erasmus+, что означает дополнительные возможности для академической мобильности и проведения совместных проектов на всех уровнях образования и в сфере молодежной работы. «Для Эстонии важно, чтобы в бюджете отразился и один из наших приоритетов во время председательства в Совете ЕС – программа Европейского корпуса солидарности, которая создает для молодежи новые возможности для участия в волонтерской деятельности, рабочих проектах и проектах, связанных с практикой», – сказала Репс. Эстония поддерживает увеличение академической мобильности прежде всего в сфере науки, технологии и прочих точных дисциплинах. В фокусе внимания Эстонии находится расширение возможностей для участия в программах, чтобы все больше разных организаций могли принимать в них участие, а академическая мобильность стала бы обыденной частью обучения.

Дополнительная информация

- Бюджет Европейского союза – общий бюджет для всех стран ЕС, в который вносят определенный вклад налогоплательщики всех 28 государств-членов ЕС. Средства предусмотрены для деятельности по развитию и поддержки новых начинаний, а планирование использования средств на несколько лет вперед позволяет обеспечить стабильность Европейского союза.

- Согласно предложению по бюджету, общий объем бюджета ЕС в 2021–2027 гг. составит 1279 млрд евро, из них для программы Erasmus+ запланировано 30 миллиардов (в нынешний период – 14,7 млрд евро), для программы Европейского корпуса солидарности 1,26 млрд евро, а также

финансовые рамки для научных исследований и инноваций, основанных на принципах конкуренции, в размере 97,6 млрд евро.

- Эстония является хорошим примером того, как поддержка со стороны ЕС значительно ускорила развитие государства. Со времени вступления в ЕС Эстония была одной из стран, получающей из общего бюджета больше средств, чем отдает. К 2020 г. сумма средств, полученных в рамках поддержки со стороны ЕС, достигнет 7,2 млрд евро, из которых только в рамках программы Горизонт 2020 Эстония получила 100 млн евро. Мы являемся одним из регионов Европы, в котором отмечается очень высокий экономический рост – ВВП, который в 2004 г. составлял 54 % от среднего по ЕС вырос до показателя в 75 % в 2017 г. В течение следующего бюджетного периода Эстония все еще будет получать из бюджета ЕС в разы больше средств, чем будет отдавать. Однако при этом Эстония постепенно движется к тому, чтобы из государства-потребителя превратиться в государство-донор.

[\(вверх\)](#)

Шляхи розвитку української науки

Інформаційно-аналітичний бюлетень
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

Упорядник **Натаров Олег Олександрович**

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3
Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03
E-mail: siaz2014@ukr.net
Сайт: <http://nbuviap.gov.ua/>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 1390 від 11.06.2003 р.